

DEMOKRASİNİN ÇOK KISA TARİHİ

Dr. Şadi YAZICI

Tuzla Belediye Başkanı

DEMOKRASİNİN ÇOK KISA TARİHİ

Dr. Şadi YAZICI

Tuzla Belediye Başkanı

1971 yılında Erzurum'da doğdu. 1974 yılında ailesiyle birlikte İstanbul-Kartal'a yerleşti. İlk, orta ve lise eğitimini Kartal'da tamamladı. 1987 yılındaki lise eğitiminin ardından Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazandı ve bu fakülteden mezun oldu. Mezuniyetinin sonrasında meslek hayatına atıldı ve 1997 yılında Tuzla'da kurduğu 'Tuzla Teşhis ve Tedavi Merkezi' ile özel sektörde hizmete başladı.

Çok aktif bir yapıya sahip olan Dr. Şadi Yazıcı, mesleki kariyerinin yanında siyasetle de yakından ilgilendi; Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) kuruluş çalışmaları içinde yer aldı. Bu kapsamda AK Parti Tuzla Kurucu İlçe Başkanı oldu ve 7 yıl süreyle İlçe Başkanlığı görevini icra etti. Yöneticilik alanında yazmış olduğu "Teşkilat nedir?" ve "Teşkilatçı kimdir?" adlı makaleleriyle iki ödüllü bulunan Dr. Şadi Yazıcı, 26 Ekim 2008 tarihinde yapılan son ilçe kongresinde kendi tercihiyle aday olmayarak görevini bir başka arkadaşına devretti.

29 Mart 2009 yerel seçimlerinde AK Parti'den belediye başkan adayı olan Dr. Şadi Yazıcı, seçimlerden başarıyla çıkarak Tuzla'nın üçüncü belediye başkanı oldu. 30 Mart 2014'te yapılan seçimlerde ise AK Parti'den bir kez daha aday gösterildi ve tekrar belediye başkanı seçildi.

Birçok sivil toplum kuruluşunu fiilen destekleyen ve çalışmaları içinde aktif olarak yer alan Dr. Şadi Yazıcı, İlim Yayma Cemiyeti'nin Tuzla şube başkanlığı görevini de icra etmiştir.

"Eğitim Kenti Tuzla" ilkesiyle hareket eden; özellikle bilim ve teknolojiye verdiği önemle bilinen Dr. Şadi Yazıcı, en son, Tuzla'da Temel Bilimler Üniversitesi'ni kurmak amacıyla, Türkiye Temel Bilimler Araştırma Vakfı'nı hizmete açmış ve bu sahada önemli bir başarıya imza atmıştır.

Dr. Fatma Yazıcı ile evli olan Dr. Şadi Yazıcı iki çocuk babasıdır.

Yayınlanmış kitapları:

- İnsanın Teknolojik Yalnızlığı
- Demokrasinin Kısa Tarihi
- Demokrasinin Çok Kısa Tarihi

işaret

İŞARET YAYINLARI: 205

İnceleme - Araştırma

Eserin Adı ve Yazarı
DEMOKRASİNİN ÇOK KISA TARİHİ

Dr. Şadi YAZICI

1. Baskı: İstanbul, 2017

2. Baskı: İstanbul, 2018

© Dr. Şadi Yazıcı - İşaret Yayınları

Yayın Yönetmeni

Dr. İsmet Uçma

Yayın Koordinatörü

Mehmet Ali Uçma

Editör

Erdal Sarıçam

Mizanpaj

DBY Ajans

Kapak Tasarımı

Yunus Karaarslan

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No: 19/102
Topkapı / İstanbul Tel: 0212 483 47 91-92
(Sertifika No: 11964)

ISBN 978-975-350-338-9

Sertifika no: 15826

Mizanpaj programı: InDesign

Karakter: Utopia Std

Font/Satır arası

Metin: 10,5/14,2 pt.

Alıntılar: 9,5/13 pt.

İŞARET YAYINLARI

Hobiyar Mah. Ankara Cad. Ünal Han No: 21/1

34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: +90 212 519 17 28 - 528 30 63 Faks: +90 212 528 30 59

isaret@isaretyayinlari.com.tr • www.isaretyayinlari.com.tr

İçindekiler

Sunuş.....	9
Giriş.....	11

I. BÖLÜM

Antik Çağ, Toplumsal İşbölümü, Güvenlik ve

Sosyal İlişkiler / 19

Teknik.....	23
Felsefe ve Bilim Felsefesi.....	25
Bilim.....	31
Sanat.....	32
Siyaset.....	33
Matematik ve Geometri.....	36
Tıp.....	38
Adalet.....	40
Din.....	41
İnanç.....	42
Devlet ve Nizam Şekli.....	44
Vahşi Kapitalizm.....	48
Sosyoloji.....	51

II. BÖLÜM

Magna Carta, Rönesans ve Sanayileşmeyle Gelen Modern Dünyanın Temelleri / 53

Magna Carta.....	54
Rönesans ve Reform	55
Avrupa Aydınlanması	56
Virginia Haklar Beyannamesi	57
Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi.....	58
Fransız Devrimi	59
İZM'ler Dönemi.....	60
Faşizm	61
Kapitalizm	62
Liberalizm	63
Sosyalizm.....	64
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	64
“İnsan” Hayvanat Bahçeleri	67
Kölelik	68

III. BÖLÜM

Modern ve Postmodern Düşünce Dönemi ve İletişim Çağı / 69

Modern Düşünce Dönemi	69
Postmodern Düşünce Dönemi.....	70
Bilgi Çağı ve Bilgisayarın Hayatımıza Girişi	73
Globalleşen Dünyada Zaman Dilenciliği	75
Sosyal Medyada Tuhaf Takıntılar.....	76
Bilginin Güç Olarak Kullanılması	77
Gelişen Teknoloji, Akıllı Dünya, Akıllı Telefonlar ve Akıllı Evler	78
Yaşamak İçin Sömürmek.....	80

IV. BÖLÜM

Yenidünya Düzeni, Türkiye ve Rusya Faktörü / 81

Yenidünya Düzeni.....	81
Türkiye ve Rusya Faktörü	83

V. BÖLÜM

İlk Türk Demokrasisi ve 31 Mart Vakası.....	85
Celali İsyanları	87
30 Mayıs 1876 Darbesi.....	89
Hidiv İsmail Paşa'nın Osmanlı'ya İhaneti	94
Arabî Paşa İsyanı ve İngilizlerin Mısır'ı İşgali	96
II. Meşrutiyet'in İlanı, 31 Mart Vakası ve Sultan II. Abdülhamit	98
Eğitim Kurumları.....	104
Sağlık Kurumları ve Sosyal Hizmetler.....	105
Kent Estetiği	106
27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi.....	108
12 Mart 1971 Askeri Muhtırası	119
12 Eylül 1980 Askeri Darbesi	124
28 Şubat 1997 Postmodern Askeri Darbesi.....	128
Adalet ve Kalkınma Partisi ve Recep Tayyip Erdoğan	137

VI. BÖLÜM

Cumhuriyet Tarihimizin En Hain Darbe Girişimi ve FETÖ / 141

FETÖ nedir?	141
FETÖ'nün Anatomisi ve Halkın Psikolojisi	147
Bu Noktaya Nasıl Gelindi?	152
MİT Krizi.....	156
Gezi Ayaklanması.....	157
Devlete “17-25 Aralık” Operasyonu	158
MİT Tırlarının Durdurulması.....	159
Eleştirilere Kısa Bir Cevap.....	163
15 Temmuz 2016 Hain Darbe Girişimi	165
Cumhurbaşkanı'nın Halkı Daveti	167
Darbe Girişiminin Arkasındaki Derin Güçler.....	169
Darbe Girişiminde Halkın Tepkisi.....	172

Yenikapı Ruhü	174
Millî İrade	175
FETÖ'nün, Devlet Geleneğine Verdiği Zararlar.....	176
15 Temmuz'un Neden Olduğu Başka Zararlar	177
15 Temmuz'un Sonuçları.....	178
Bir Hatırlatma	179
Yeni Terör ve Terörist Tanımları.....	182
Sonuç	185
Kaynaklar	187

Sunuş

İnsanlığın yeryüzündeki serüveninin Hz. Adem'le başladığını bildiren üç kutsal kitabın tek tahrif edilmemişi olan yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, insanın henüz insan olmadan önce de çok uzun bir gelişme süreci geçirdiğini ima ederek şöyle diyor:

“İnsan(ın tarih sahnesinde görünmesin)den önceki dönem, sonsuz bir zaman kesitinden ibaret (değil) midir; insanın henüz dikkate değer bir varlık olmadığı (bir zaman kesiti)?” (İnsan Suresi/1)

Sonra insan sorumlu bir varlık olarak tarih sahnesine çıktı ve donatıldığı tüm yeti, yetenek ve özelliklerle kendini, çevresini ve geleceğini inşa etmeye başladı. Bu sosyolojik evrenin ne kadar sürdüğü hakkında antropolog ve paleontologların verdiği bilgilere bakılacak olursa, binlerce yıl insanlık son derece basit, sade ve belirsiz bir hayat yaşadı. Ne var ki, Yüce Allah'ın kendisine ihsan ve in'amda bulunduğu yeti ve yeteneklerle bir zaman sonra dünyanın en güçlü, muktedir ve belirleyici varlığı haline geldi.

İnsanlık sorunları da işte o zaman belirgin bir hal aldı. Nüfusu arttı, beslenme, barınma ve diğer biyolojik/psikolojik

ihtiyaçları çoğaldı, bunların karşılanabilmesi, hakça pay edilebilmesi insanlar arasında çeşitli iş bölümlerinin yapılması gereğini ortaya çıkardı. Ancak bunlarla beraber, donatıldığı yeti ve yeteneklerin arasına serpiştirilmiş bencillik, egemen olma, sahiplenme, kıskanma, haset ve fesat gibi kötücül dürtüler de insan eylemlerinin yön ve amacında sapmalar meydana getirmeye başladı.

İşte o günden sonra, insanoğlunun yeti, yetenek ve donanımlarını kullanma becerisi ile yukarıda saydığımız kötücül dürtülerinin birleşmesinden, çarpışma ve çatışmasından beslenen bir muhassala olarak siyaset denen gerçeklik de tarihi şekillendirmeye başladı.

Dr. Şadi Yazıcı, endüstriyel bir ürünü nihai haliyle değil, üretim süreçlerinin ilk basamağındaki hammadde haliyle ele alıp adım adım ürün haline gelişini anlatan bir bilim adamı gibi, bu eserinde, insan faaliyetlerinin en önemlilerinden biri olan “siyaset” olgusunu benzer bir ayrıntıyla ele alıyor; siyasetin çok yönlü ve tarih yapıcı işlevine dair önemli çıkarımlarda bulunuyor. Ancak bütün anlatımlarını, bir ipliğe dizdiği boncuk taneleri gibi, 15 Temmuz 2016’daki hain askeri kalkışmanın öncesine ve sonrasına bağlayarak Türkiye’nin sancılı demokrasi tarihini büyük bir vukufiyetle irdeliyor. Yetinmiyor, roman tadındaki akıcı üslubu, vakıaya uygun anekdotları ve heyecan dolu yaklaşımları ile tarihe intikal etmeyi hak eden önemli tespitlerde bulunuyor.

İşaret Yayınları olarak, Dr. Yazıcı’nın bu eserinin de diğer çalışmaları gibi ilgiyle okunup takdir göreceğine inanıyor, başarılı ve verimli çalışmalarının bundan sonra da devamını diliyoruz.

Dr. İsmet UÇMA
İstanbul, 2017

Giriş

Ünlü Fransız tarihçi ve sosyolog Maxime Leroy’un bir tespitiyle başlamak istiyorum. Leroy, çağdaş cemiyet ekseninde yazdığı yazıların birinde, “Cemiyeti kıvrandıran ıstırapların hiçbirisi zannedildiği kadar yeni değildir; dolayısıyla ilaçlar da yeni değildir.” diyor. Bu çok çarpıcı bir ifade... Leroy bu tespitiyle, aslında sadece yaşadığı döneme ya da bugüne değil, bir anlamda geleceğe de ışık tutuyor. “Dün” yeni olmayan birçok ıstırap ve ilaçlar, kuvvetle muhtemeldir ki, bugün olduğu gibi gelecekte de var olmaya devam edecek. Bu ıstırapı belli sebeplere bağlı sosyolojik tepkiler ve kitlesel sosyal olaylar şeklinde tanımlayabiliriz. Belki şekil değiştirecek, belki isim değiştirecek belki de farklı sebeplerle ortaya çıkacak. Durum her ne olursa olsun, küçük veya büyük ölçekli toplumsal sorunlar yaşanmaya devam edecek. Tabi, tehdidi ortaya koyan varlığın gücü, potansiyeli ve niteliği ölçüğünde.

Bu sosyolojik tepkilereve kitlesel sosyal olaylara bakıldığında, genelde bunları doğuran belli başlı birkaç faktörün olduğunu söyleyebiliriz. Bu faktörlerin en başındaysa hiç şüphesiz, insanın bitmek tükenmek bilmeyen arzu ve istekleri

geliyor. Sizler buna “hırs” da diyebilirsiniz. İnsanın arzu ve istekleri, dahası hırsları ve ihtirasları hiç bitmeyen bir yapıya sahip. Bu da biraz, bulunduğu konum ve edindiği güçle ilişkili... Ne kadar yüksek bir makama gelir ve ne kadar büyük bir güce erişerseniz, bu ölçekte bir hırsa ve ihtirasa sahip olursunuz. Tabii, istisnaları saymazsak... Doğal olarak belli makama ve güce erişmiş her insandan aynı patolojik davranışı bekleyemeyiz. Bu biraz da insan egosunun düzeyiyle ilgili bir mesele... Tatmin edilmeye muhtaç bir ego makam ve güçle birleşince, hırs ve ihtiraslar ortaya çıkıyor. Bu durumsa farklı hedef ve amaçları yaratıyor. Örnek verelim: Bir asker olduğunuzu düşünün. Elinizin altında size itaat eden büyük bir kitle var. Üstelik size çoğunlukla hiç sorgulamadan itaat ediyorlar. Çevrenizdekiler de sizin bu gücünüzü görüyor ve kendi hedef ve menfaatleri doğrultusunda “Neden geniş kapsamlı gerçek egemenlik sadece size ait olmasın?” diyor. Siz de kalkıp arkanızdaki gücü kullanarak, örneğin ülke yönetimini ele geçirmeye çalışıyorsunuz. Veya savaş başlatıyorsunuz. Ya da muhalif unsurlarla acımasızca mücadele yapıyorsunuz. Az önce de ifade ettiğimiz gibi; bütün bunlar konum ve güç ölçüğünde... Sonuçta ya başarılı oluyorsunuz ya da başarısız... Her iki durumda da sizi nelerin beklediğini biliyorsunuz. Bu, gerek tarihin ilk dönemlerindeki ilkel toplumlarda gerekse günümüzdeki modern toplumlarda sıkça rastlanılabilecek bir durumdur. Ne acı ki, bunu biz de birkaç defa kendi ülkemizde yaşamış bir toplumuz.

Burada korkutucu olan şudur: İnsan hırsları ve ihtirasları sabit kalmasına rağmen, gelişen sanayi ve teknoloji sebebiyle, bu tip davranışlar geçmişe oranla bugün daha yıkıcı sonuçları doğurabilmektedir. Nüfus artışı ve toplu yaşama kültürü, yıkıcı sonuçların ölçeği açısından önemli bir faktördür. Bir anda alınan çılgınca bir karar, yine bir anda yüz binlerce

insanın ölümüne sebep olabiliyor. Burada kamplaşmaları, radikal fikir ayrılıklarını ve ilkesel farklılaşmaları da tetikleyici argümanlar arasında değerlendirmek gerekir. Sonuçta, kargaşa ve anarşi... Toplu kıyımlar, ani müdahaleler ve daha fazla acı, daha fazla can kaybı... Her reaksiyonda kaybeden aslında sadece “insan” oluyor.

Bu bağlamda 15 Temmuz darbe girişimini de anmadan geçmeyelim. Zira bu olay da az önce ifade ettiğimiz sebep ve sonuçlarla yakından ilişkili...

Hadi, hatırlayalım:

Bildiği gibi ülkemiz demokrasiyle idare ediliyor. Belli dönemlerde seçimler yapılıyor ve milletimizin tercihi doğrultusunda siyasi kadrolar devlet idaresinde görev alıyorlar. Milletimiz kimi veya hangi siyasi partiyi tercih ederse, o kişi ve siyasi parti iktidara geliyor. Mustafa Kemal’in “Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir!” şeklindeki veciz sözü de bu anlamda belirleyici bir role sahip. Buna rağmen, milli iradeyi ve demokratik işleyişi kabullenmek istemeyen bazı kişiler (genellikle askerler) kendi siyasi ve ideolojik tercihleri doğrultusunda ülke yönetimine doğrudan ya da dolaylı olarak müdahale etmeye kalkıyorlar. Biliyorsunuz; bu müdahale, şu an işbaşında olan Ak Parti hükümetlerinden önce birçok defa yaşandı. Biz buna darbe veya askeri müdahale diyoruz. Bu durum daha çok, geri kalmış ülkelerde veya demokrasisi oturmamış toplumlarda yaşanıyor. Mesela bir örneğini yakın zamanda Mısır’da görmüş bulunuyoruz. Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi, milletin büyük tevaccühüyle iktidara gelmesine rağmen, General Abdülfettah Sisi tarafından makamından zorla indirildi. Buna direnen, askerlerin bu çirkin müdahalesine itiraz eden binlerce demokrasi aşığı masum insan yok yere hayatını kaybetti. Yüzlerce Mısırlı haksız

yere hapisanelere gönderildi. Yüzlercesi sakat kaldı. Ve daha nice travmatik olaylar... Feci bir durum...

Asker eliyle benzer olaylar ülkemizde de 1960, 1971, 1980 ve 1997 yıllarında yaşandı. Kiminde doğrudan ülke yönetimine el konurken, kimindeyse üzerinde uygulanan baskıyla siyasi aktörlerin ya istifa etmeleri sağlandı ya da istemedikleri işlere imza atmaya mecbur bırakıldı.

15 Temmuz'da yaşanan olaysa "alıştığımızın" çok ötesinde... İlk defa "sivil" bir insan, sözde bir "din adamı", sözde bir "kanaat önderi", başta ordu, yargı ve emniyet olmak üzere birçok resmi kurumda organize ettiği "adamlarını" harekete geçirecek bir darbeye cüret etti! Adına FETÖ/PYD (Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması) dediğimiz bu gizli yapılanma, 30 yılı aşkın bir sürede devlet içinde organize olmuş ve bugün kendilerine boyun eğmeyi reddeden meşru hükümete yönelik bir darbe girişiminde bulunmuştu. İnanılır gibi değil! Ancak bu sefer başkaydı! Darbe girişiminin kendisi, niteliği açısından bir "ilk" olduğu gibi, karşılaştığı tepki de bir "ilk"ti. Geçmişte, darbelerden çok canı yanmış ve ağır bedeller ödemek zorunda kalmış olan aziz milletimiz, bu çirkin darbe girişimine karşı tek yürek olmuş ve kendisine doğrultulan silahlara aldırmandan var gücüyle karşı koymuştu. Bakınız, bu çok önemli... Hangi siyasi görüşten olursa olsun, tüm millet tek vücut halinde darbeye karşı birleşmiş, tüm iç ve dış düşmanlara büyük bir cesaret ve demokrasi dersi vermişti. Evet, büyük bir demokrasi dersi... Peki, sadece bu kadar mı? Tabii ki, hayır! Milletimiz 15 Temmuz ruhuyla, dünyanın merkezinde, Ortadoğu'da Türkiyesiz hiçbir plan yapılamayacağını da mesajını vermiş oldu. Anadolu'nun yiğit insanları, tüm dünyayı "Bu bölge bizim ve biz olmadan asla olmaz!" çığıyla selamlamıştı. Bu duruşuyla, adına "Yeni Dünya

Düzeni" dedikleri kirli ve karanlık senaryoyu da adeta kaldırıp bir köşeye atmıştı.

15 Temmuz direnişi, Türkiye'de olduğu gibi dünyada da kesin egemenliğin millete ait olması gerektiği ilkesini altın harflerle demokrasi tarihine kaydetmiştir. Bu hadise, sadece Türkiye için değil, tüm bölge siyaseti için de önemli bir örnekti; bir milattı. Her şeyden öte, her platform için geçerli olacak olan "15 Temmuz'dan önce" ve "15 Temmuz'dan sonra" deyiminin doğmasını sağlamıştı.

Nihayetinde Fethullah Gülen'in lideri olduğu FETÖ terör örgütü başarısız olmuş ve örgüt mensuplarının büyük bir kısmı yakalanıp yargıya teslim edilirken, maalesef bazı elebaşları yurt dışına kaçmayı başarmıştı.

Bu, dünyada çok az örneği olan bir hadisedir. Hele milli tarihimizde, her bakımdan bir ilktir. İlk kez sivil halk, kendi seçtiği siyasi iktidarı korumak adına tankların, topların, silahların üzerine atılmış ve darbeye karşı demokrasiyi koruma altına almıştı. Çünkü aziz halkımız, meselenin bir parti, bir iktidar, bir "kişi" olmadığını; asıl meselenin bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve demokrasimiz olduğunun farkındaydı. Nihayetinde darbe girişimi püskürtüldü ve milli irade ezici bir üstünlükle galip geldi.

Peki neden? Neden, bir "sivil imam" kendi devletini ele geçirmeye çalışır? Neden, kendi milletinin özgür iradesiyle iktidara gelen siyasileri tutuklamaya, hatta öldürmeye kalkar? Neden, kendilerine birçok alanda hizmet zemini sağlamış siyasal iktidarı, hiçbir acıma ve merhamet duygusu olmaksızın yok etmeye teşebbüs eder? Bu affedilmez bir nankörlük değil midir? Bu, Fethullah Gülen ve ekibinin akıl almaz çılgınlığı değil midir? Bu hırs, bu ihtiras, bu "güç zehirlenmesi" neden peki? Evet, bu hırs ve ihtiras nedendi? Üzerinde

çokça düşünülmesi gereken bir mesele... Ancak sonuç çok daha önemli...

Bu noktada şu hususa da dikkat çekmeden geçmek istemiyorum: İnkâr edilemez bir gerçektir ki, yüz yıllardır türlü şekillerde icra edilen siyaset, gerçek anlamda bir sanattır; üstelik büyük dikkat ve özen gerektiren ve çok iyi işlenmesi gereken bir sanattır. Milleti; kendisini gayrimeşru yollardan saf dışı bırakmak isteyenler karşısında diri tutan ve gerektiğinde harekete geçiren şey de bu sanatın en iyi şekilde uygulanıyor olmasıdır. 15 Temmuz hadisesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın halkı sokaklara davet etmesi ve bu davetin karşılık bulması da esasen bu sanatın özümsemesiyle ortaya çıkan siyasi olgunluğun bir ürünüdür. Politikacılar açısından da millet açısından da... Bu, çok önemlidir. Tüm Batı Dünyasını şaşkına çeviren şey de zaten budur. Peki nasıl? Nasıl olabilmıştır? Bir siyasi aktör, örneğin Recep Tayyip Erdoğan bunu nasıl başarmıştır? Tarihsel süreçte, özellikle cumhuriyet tarihi boyunca çok defa sekteye uğratan demokrasi, daha önceleri neden koruma altına alınamamıştır? Recep Tayyip Erdoğan'ın başarısının sırrı nedir? Milleti, neredeyse tamamının Recep Tayyip Erdoğan'ın milli egemenliği koruma çağrısına uygun hareket etmesinin arkasındaki sır nasıl açıklanabilir?

İşte biz bu kitapta, birçok sorunun yanında, bu ve buna benzer sorulara da cevap arayacağız. Asli amacımızsa, tarihsel seyri içinde demokrasinin hangi yollardan, hangi mücadelelerden sonra bugüne ulaştığı; antik çağdan günümüze kadar insanların hangi yönetim tarzıyla yönetildiği ve hangi sosyal ve siyasal saldırılara maruz kaldığının tespitidir.

Bugün 200'e yakın devlete ev sahipliği yapan bir dünyada yaşıyoruz. Ve bu dünyada 7000 civarında dil konuşuluyor.

Sadece Türkiye'de konuşulan dil sayısı bile 30 civarında... Dünya nüfusu ise 7 milyardan fazla... Bu nüfusun %32'si Hıristiyan, %23'ü Müslüman, %16'sı Ateist, %15'i Hindu, %7'si Budist, %7'si ise diğer dinlere inanıyor. Her bir insanın da ayrı bir âlem olduğunu kabul edecek olursak, herkesi bağlayacak mutlak bir doğrudan söz etmek mümkün olmayacaktır. Ancak bu gerçek bizi, mutlak doğruya en yakın olanı keşfetme çabasından alkoymamalı. İnandığımız değerler ve politik ilkeler doğrultusunda bu çabayı ortaya koyarken, zaman zaman acımasız davrandığımızı düşünebilirsiniz. Evet, bir tarih yolculuğu bazen insanı acımasız da yapabiliyor. Ancak bunun, geçmişte yapılan hataların tekrarlanmaması anlamında bir çırpınış, bir haykırış, bir mücadele olduğu bilinmelidir. Zira hataları tespit edebilirsek, sunacağımız çözüm yolları daha isabetli olacaktır. Bu da yine çok önemli bir husustur. Yani hatanın tespiti ve tedavisi için önerilen, öngörülen teknik... Günümüz dünyasında bir takım politik problemlere sadece maddecilik penceresinden bakılıyor. Ben bunun eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dahası insanın biyolojik varlığına yapılmış bir haksızlık olduğu kanaatini taşıyorum. Kim ne derse desin! İnsan sadece maddeden ibaret değildir çünkü. Batılı bilim adamları olaya böyle bakmış olabilirler. İnsanı sadece madde, sadece canlı, sadece eşya olarak görmüş olabilirler. Oysa insana manevi pencerelerden de bakmak gerekiyor. Çünkü insan, sadece bedene değil, ruha, inanca, duyguya ve değerlere de sahip bir varlıktır! Bunlar insanı değerli kılan, insana özgü önemli detaylardır. Bunlar, insan için olmazsa olmaz değerlerdir.

Temennimiz, burada değindiğimiz tüm tarihsel ve sosyolojik olayların yorumlanmasının ardından, insan iradesine müdahalede değişenin sadece yöntem ve metotlar olduğunun netlik kazanmasıdır. Zira milli iradeye yönelik tehlike

ve risk, geçmişte var olmuştur ve “insan olduğu sürece” hep var olacaktır. Kazanılan bu netlik milli egemenliğe sahip çıkmak anlamında hepimizi daha dirençli kılacak ve bu uğurdaki mücadele ruhumuzu belli bir olgunluğa kavuşturacaktır. Bu olgunluk bize, içte ve dışta tam bağımsızlığın ve milli egemenliğin karşısında, bazı güçlerin her zaman yer alacağı bilincini kazandıracaktır.

Önsöz’ü noktalamadan önce şunun özellikle bilinmesini arzu ederim: Ünlü toplum bilimcimiz Cemil Meriç her ne kadar “Tarih, tarafsız bir ilim değildir.” dese de, üstadı saygı duymakla birlikte, yüklediğim sorumluluğun bana aşladığı bilinçle, hem bir yazar hem de bir politikacı olarak tarihsel olaylara tarafsız gözle yaklaşmaya azami gayret göstereceğim. Elbette ki, ben de her insan gibi bir dünya görüşüne; hayata bakışımı belirleyen belli ilke ve prensiplere sahibim. Her şeyden önce Müslüman bir bireyim. Ancak bütün bunlar farklı toplumlara ve farklı siyasal yapılara objektif bakabilmemin önünde engel değildir.

Bu düşüncelerle birlikte, birazdan çıkacağımız demokrasi ve tarih yolculuğunun yeni ve farklı ufuklara kapı açmasını; milli egemenliğe ve demokratik iradeye uygun, bilinçli bir toplumun inşasına katkı sunmasını temenni ediyorum.

Saygı ve muhabbetlerimle...

Dr. Şadi YAZICI
Tuzla Belediye Başkanı
Tuzla, 2017

Antik Çağ, Toplumsal İşbölümü, Güvenlik ve Sosyal İlişkiler

İçinde bulunduğumuz evren, yaklaşık 14 milyar yaşında... Güneş’in yaşı ise 4-5 milyar.. Dünya’mız ise Güneş’in var olmasından biraz sonra meydana gelmiştir. Tüm evrenin yoktan var olmasını sağlayan ve bugün hâlâ geçerliliğini koruyan “Büyük Patlama” teorisinin verdiği bilgiler bu yönde...

Her ne kadar dünyamız 4 milyar yaşındaysa da, yeryüzünde hayatın başlangıcı o kadar eski değil. Zira yerküre, ilk oluştuğunda korkunç bir ateş topu halindeydi. İnsan ancak bu olağan üstü olaydan on milyonlarca yıl sonra yaşam serüvenine başlayabilmiştir. Modern bilim, insanın anatomik açıdan 200 bin yıl önce ortaya çıktığını kabul eder. Aynı kaynaklara göre bugünkü “modern insanın” ise 50 bin yıl önce doğduğu düşünülüyor. Tabii bunlar, elde edilen fosil kayıtlarına dayanılarak ileri sürülen bilgiler. Bazı kimseler bu ve buna benzer bilgilere dayanarak insanın “evrimleştiğini” iddia edip yaratılışa karşı çıkarlar. Bazıları ise evrimleşmenin dini ilkelerle çelişmediğini, yani dini esaslara uygun olduğunu, evrimin de Allah tarafından kontrol edildiğini iddia

eder. Biz ise ilk insanın dünya yolculuğuna Hazreti Âdem'le başladığına inanıyoruz.

Tabii, burada asıl konumuz bu değil. Konumuz, çok eski çağlardan beri dünya üzerinde yaşam savaşını sürdürmüş olan insanın, ne şekilde hayata tutunduğu ve birçok açıdan hangi tarihsel seyri takip ettiği.

Şimdi buna bakalım: Eski çağlardan başlayarak toplumları genel olarak dört ana kategoride ele alabiliriz. 1- Avcı ve Toplayıcı Toplumlar 2- Kır ve Tarım Toplumları 3- Geleneksel Toplumlar 4- Modern Dünya Toplumları...

Tüm bu bilgilere dayanan tarihsel ve arkeolojik bulgular bize gösteriyor ki, insan, var olduğu her dönemde topluluklar halinde yaşamıştır. Bunun en önemli sebepleri ise, birlikte hareket ederek daha etkili şekilde avlanmak ve birçok vahşi hayat şartları altında güvenli yaşamaktır.

İlginçtir: 50 bin yıl önceki hayat şartlarında beslenmek ve güvenli yaşamak ne kadar önemliyse, aslında bu iki faktör bugün de aynı öneme sahiptir. Bugünün modern insanları da geçmişte olduğu gibi bu iki gerekçeyle topluluklar halinde yaşamayı tercih ediyorlar.

İşe önce avcı ve toplayıcı olarak başlayan insan, belli işbirliği ve görev dağılımları çerçevesinde hareket etmiştir. Erkekler avlanırken, kadınlar ve çocuklar da meyve ve bitki toplama görevini icra etmişlerdir. Bu durum ise zorunlu olarak "lider" ve "idare" gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Bu, doğal bir seyirdir. Ortada bir topluluk varsa, pek tabiidir ki, belli görevler ve sorumluluklar da olacaktır. Dolayısıyla bu görev ve sorumlulukları sevk ve idare edecek bir de idareciye yani lidere ihtiyaç duyulacaktır.

İlk insanların topluluklar halinde yaşamalarıyla doğal olarak ortaya çıkan liderlik, insanoğlu dünyada var olduğu

sürece vazgeçilmez bir değer olarak dünya sahasında kalacak ve toplumların yaşam ölçüleri bu liderin kararlarına göre şekillenecektir. Lider nasıl bir idare anlayışına sahipse, toplum da çoğunlukta o ekseninde varlık gösterecektir. Bu çok önemlidir. Özellikle eski toplumlarda, henüz demokrasi ortada yokken, liderin kararları tüm toplumun kaderi anlamına gelmekteydi. Çünkü bu kararlar sorgulanamazdı. Aslına bakarsanız bu durum kısmen bugün de böyledir. Toplumların huzur ve refahı, ekonomik ve sosyal yapısı, toplumsal değer ve yaşam anlayışları çoğunlukla liderlerin bakışıyla şekillenmektedir. Bu nedenle lider de, liderlik müessesesi de çok önemlidir. Bu konuya ileriki sayfalarda yeniden değineceğiz.

Evet... Önceleri çekirdek aile şeklinde yaşayan insanlar, sonraları birkaç ailenin birleşmesiyle akraba topluluklarını, yani klanları meydana getirmişlerdir. Bireyler, gündüzleri küçük gruplar halinde ava çıkmışlar, akşamlarıysa belli bir yerde bir araya gelerek birlikte yaşama kültürü geliştirmişlerdir.

İlginç olan, klanların çoğalmasıyla ve her klanın kendine ait yaşama ve avlanma sahası belirlemesiyle, özel bir korunma ihtiyacının da ortaya çıkmış olmasıdır. Her klan kendi bölgesini kontrol altında tutmanın ve dışarıdan gelebilecek saldırılardan korunmanın çabası içine girmiştir. Bu da klan liderlerinin sorumluluk sahasını genişletmiştir. Az önce sözünü ettiğimiz liderlik, burada daha fazla önem kazanıyor. Çünkü sorumluluk ve risk artmaktadır. Lider, ne kadar sosyal, siyasal ve askeri kabiliyete sahipse, başarı düzeyi de o ölçüde gerçekleşecektir. Tarihteki birçok devlet ve insan topluluğu, liderlerinin politikaları sebebiyle tarih sahnesinden silinip gitmiştir. Bugün sömürülen, tüm doğal kaynakları ellerinden alınan, toprakları gasp edilen toplumlara bakınız! Hepsinde iktidar ve lider sorunlarının yaşandığını göreceksiniz.

Günümüzde olduğu gibi, çok eski dönemlerde de güvenlik önemli bir sorundur. Başlarda hem avcılık hem de güvenlik işi yapan klan mensubu erkekler, sayılarının artması ve tehdit unsurlarının çeşitlilik kazanması (vahşi hayvanlar ve düşman klanların çokluğu) nedeniyle tamamen toplumun güvenliğine eğilmişlerdir. Öyle ki, başka klanlara mensup insanlar, avlanma sahâları kendilerine yetmeyince, diğerlerinin av sahâlarına girmeye, eşyalarını gasp etmeye ve topraklarını işgale girişmişlerdir. Bu da doğal olarak “savunma ihtiyacını” doğurmuştur.

Bu nedenle, başlarda acemice ve ilkel tekniklerle sergilenen güvenlik anlayışı, ileride düzenli orduların kurulmasına, çağdaş ve modern silahların geliştirilmesine kadar gidecektir.

Günümüzde de öyle değil midir? Yer altı ve yer üstü kaynakları kendilerine yetersiz gelen güçlü devletler, güçsüz ve zayıf ülkelerin topraklarını işgal edip tüm kaynaklarını sömürüyorlar mı? Bu uğurda en vahşi yollara başvurup en acımasız cinayetlere imza atmıyorlar mı? İnsan hırslarının sınırsız olduğundan söz etmiştik; ne kadar çarpıcı! Tarih öncesi dönemlerde olduğu gibi, günümüz dünyasında da güçlü olan toplumlar, güçsüz olan toplumların yaşam alanlarına zorla giriyor ve sahip oldukları değerleri zorla ellerinden alıyorlar.

Yaşam şartları, bu ve buna benzer sorunlar etrafında şekil alırken, klan yöneticileri de kendi yönetim alanlarını belirleyip, ilk kez liderlik mekanizmasının işlemlerini sağlamışlardır. Artık liderler, kendi toplumları arasında görev dağılımı yapmanın yanında, sınır ve can güvenliğinden de sorumluydu. Bu konuya ilerleyen sayfalarda değineceğiz.

Zamanla olgunlaşan ve belli bir çizgiye ulaşan insanların, sonraları bir başka noktaya daha eğildiklerinden söz

edebiliriz. Bu da elde kalan ürünlerin varlığı ile ihtiyaç duyulan ürünlerin elde olmayışı...

O dönemlerde fazla ürünlerin elde tutulması veya ihtiyaç duyulan mallara sahip olunamaması bir sorundu. Çünkü her ürün, örneğin balık, her yerde bulunmuyordu. Her bölgenin kendine özgü doğal şartları ve coğrafi yapısı vardı. Bu sorunu çözmek isteyen insanlar, günümüz pazarlarının ilk temellerini attılar ve kendi ürünlerini diğer insanların sahip olduğu ürünlerle değiştirme yoluna gittiler. Bu durumsa insanlar arasında tabii olarak “sosyal iletişimi” meydana getirdi. Elleriindeki ürünleri pazarlarda değiştirmek isteyen insanlar, bazen kendi toplumlarıyla bazen de başka toplumlarla iletişim içine girdiler. Sonraları hem insan sayısı hem de talep arttı; buna bağlı olarak pazar sayılarında da artış meydana geldi. Başlarda gıda ve tarım ürünlerinin teminini sağlayan bu pazarlarda, gelişen teknik imkânlar dâhilinde çeşitli araç gereçler de satışa (değişime) sunuldu.

Teknik

Pazarlar, insanların ellerindeki ürünlerin değişimine imkân tanıdığı gibi, gözlem yapma ve başka toplumların yaşam biçimleri hakkında bilgi edinme fırsatı da vermiştir. Aslında sosyal etkileşim dediğimiz şey de tam olarak budur. O dönemin insanları, hayatta kalabilmek için bazı basit teknik aletler geliştirmişler ve ihtiyaçlarını bu şekilde karşılamışlardır. Örneğin avlanma ve elde edilen avların bölüştürülmesi, yüksek ağaç dallarındaki meyvelerin toplanması veya düşman unsurların ortadan kaldırılması gibi... Sosyal hayatın bir parçası haline gelmiş olan bu tip aletler, zamanla biraz daha geliştirilmiş ve başka toplumlara geçmiştir. Bu gelişme,

ileriki yıllarda kesici aletler başta olmak üzere, ok, yay, mızrak gibi buluşların ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Güvenlik ve korunma anlamında ortaya konan araçlar bu sahadaki ihtiyaçları karşılarken, tarım ve toprağın işlenmesine yönelik teknik yenilikler ise insanın doğa üzerindeki hâkimiyetini sağlamıştır. Toprağın işlenmesi, türlü mahsullerin elde edilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu ise pazarlara canlılık katmış, elde edilen mahsullerin çeşitliliği dolayısıyla ticarete olan ilgiyi artırmıştır.

Tarım aletlerinin yapılması bu sahada çok önemli adımların atılmışını sağlamıştır. Örneğin geliştirilen tarım aletleri, daha verimli toprakların keşfedilmesine ve işlenmesine kapı açmış; tarımsal iş bölümüyle birlikte toprak mahsullerindeki kazanç ileri noktalara taşınmıştır. Ancak bu durum da başka sorunlara neden olmuştur. Şöyle ki; sahip olduğu toprakların verimli olmadığını gören diğer toplumlar, bu gerekçeyle verimli toprakları olan toplumlarla çatışma başlatmış ve ciddi can kayıplarının yaşanmasına neden olmuşlardır. Aynen bugün olduğu gibi...

Günlük hayatta ihtiyaç duyulan birçok aletin geliştirilmesinin bir başka sonucu da bu işleri maharetle yapan insanların tercih edilmesine paralel olarak yeni meslek dallarının meydana gelmiş olmasıdır. Dolayısıyla süreç, sadece belli sahada iş ve malzeme üreten kişi ve grupların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Öyle ya, herkesin elinden her iş, aynı kalitede gelmemektedir. Bazı işler bazı insanlar tarafından daha büyük bir incelikte icra edilmektedir. İlk mesleklerin doğuşu, insanın bu özelliğine bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Hiç şüphe yok ki, teknik anlamda belli bir noktaya gelen insanlık, ortaya çıkan ihtiyaçlara paralel olarak bu alandaki ilerleyişini kararlılıkla sürdürmüş ve çevresel şartların

da etkisiyle kısa sürede önemli mesafeler kat etmiştir. Özellikle ateşin keşfi, daha sonra da tekerleğin ve yazının icadıyla hızlı bir gelişim sürecine girilmiştir.

Felsefe ve Bilim Felsefesi

Felsefe, tarihin en eski bilim dallarından biridir. Özü itibarıyla insana ve varlığa dair tüm detaylara ilişkin sorgulamaları ve cevap arayışlarını kapsar. Temel prensibi tartışmadır. Sorular sorar; tez ve antitez eksenindeki tartışmalarla gerçeğe ulaşmayı hedefler. Aslında bu ilkeyi yeryüzündeki birçok din ve inanç sisteminde de görmek mümkündür. Örneğin İslam Dini, Kuran'da yer alan birçok ayette, düşünmeyi, akıl etmeyi, sorgulamayı tavsiye eder. Hatta bunun için Güneş'i, Ay'ı, yıldızları, uzayı ve daha birçok gök cismiyle doğa hadisesini dikkate sunar; düşünmekle sorumlu kıldığı insana yol gösterir. Tabii bu, öğretilerinden emin olan İslam'ın bir özelliğidir. Birçok din ve inanç sistemi, sorgulamaları belli şartlara ve sınırlamalara tabi tutar. Örneğin bazı dinlere bağlı mezhep ve tarikatlar dünyaya ve Tanrı'ya dair soruların akılla cevaplanamayacağını ileri sürerek yasak getirir; hatta bunu büyük günah kabul eder.

Düşünmenin ve sorgulamanın engellenmek istenmesinin bir diğer sebebi de, bunu kişisel menfaate çevirmiş bazı kimşelerin otoritelerinin sarsılacak olmasıdır. Mesela Ortaçağ'da Hıristiyan din adamları dini öylesine kişiselleştirmişlerdi ki, sırf kendi çıkarlarına ters düştüğü için neredeyse keyfi olarak hüküm verebiliyorlardı. O dönem bu sebeple birçok filozof ve bilim adamı Hıristiyan din adamlarının verdiği sapıkça fetvalar nedeniyle katledilmiştir. Dünyanın yuvarlak olduğunu ifade eden ve bu nedenle uzun yıllar zindanda tutulduktan

sonra diri diri yakılarak öldürülen Gioardano Bruno ile hayatının önemli bir bölümünü sürgünlerde geçirmek zorunda kalmış olan ünlü gökbilimci Galie Galilei bu isimlerden ilk akla gelenlerdir. Hıristiyanlığı örnek verdim ama bu anlamda Yahudilik de masum sayılmaz. Düşünceleri Tevrat öğretilerine uymadığı için, başta çok sayıda peygamber olmak üzere, katledilen filozof ve düşünce insanının sayısı hiç de az değildir. Özellikle erken dönem Yahudilikte...

Felsefe tarihinin en önemli isimlerinden olan Sokrates, Platon, Aristo, Seneca, Spinoza, İskenderiyeli Hypitia ve daha birçok filozof, hayata ve insana dair düşüncelerinden dolayı büyük baskı altına alınmış, hatta düzmece ithamlarla sürgüne gönderilmiş veya idam edilmiştir.

Tüm bu filozofların en önemli etkinliklerinden biri, bilimin ne olduğuna dair ortaya koydukları fikirlerdir.

Örnek verelim:

Mesela Aristo, bilimin bizatihi felsefe olduğunu savunmuş ve değerlere olan yaklaşımını da bu anlayış üzerine bina etmiştir. Aristo'ya göre bilim, felsefedir ve genel itibarıyla Teorik, Pratik ve Poetik olmak üzere üçe ayrılır. Burada poetik, şiir ve şiirselliği ifade ediyor.

Aynı dönemde felsefe alanında önemli bir yer işgal etmiş olan Stoacılar ise Fizik, Etik ve Mantık olmak üzere bilimi yine üç ana başlık altında toplamışlardır.

Konu felsefe olunca, az önce ismini andığımız İskenderiyeli Hypitia için ayrı bir başlık açmadan olmaz. Zira Bayan Hypitia, tarihe kendisi gibi geçmiş birçok aydın kadını sembolize etmiş olması bakımından önemlidir. Hypitia, Mısır-İskenderiye'de başta felsefe olmak üzere, matematik, fizik ve astronomi üzerine yaptığı çalışmalarla bilinir. Onun bilime dair tanımlamaları, yaşadığı dönemle kıyasla oldukça

uç noktalardadır. Hatta dünyaya ve yıldızlara yönelik araştırmaları o kadar dikkat çekmiştir ki, o dönem İskenderiye'de hâkim olan Hıristiyan din adamlarının "cadılık" suçlamasıyla karşılaşmış ve kilisenin hedef göstermesiyle onlarca insan tarafından vahşi bir biçimde linç edilmiştir. Bilimden ve felsefeden nefret eden baskıcı bağınaz Hıristiyanlar bununla da kalmamış, o dönem dünyanın en büyük kütüphanesi olan İskenderiye Kütüphanesini de "dinsizliği yaydığı" gerekçeyle ateşe vermişlerdir. Hiçbir muhalif veya farklı düşüncüyü sindiremeyen Hıristiyan din adamları, sonraki yüzyıllar boyunca da Hypitia gibi daha birçok düşünen insanı dinsizlikle veya cadılıkla suçlayarak katletmişlerdir. MS 370-415 yılları arasında yaşamış olan Hypitia'nın birbirinden değerli bilimsel kitapları ateşe verildiğinden, kendisinden geriye hiçbir yazılı eser kalmamıştır.

Şimdi bilim ve bilimin tanımı üzerindeki yolculuğumuza İslam dünyasından birkaç örnekle devam edelim. Müslüman felsefeciler de bilimin tanımı üzerine yoğunlaşmış ve kendi görüşleri çerçevesinde çeşitli başlıklar belirlemişlerdir.

Örneğin İbni Sina... Meşşailik ekolünün önemli temsilcilerinden biri olan İbni Sina'ya göre bilim, Teorik ve Pratik olmak üzere ikiye ayrılır. Burada Meşşailik anlayışına değinmeden geçmeyelim zira Müslüman felsefecilerin en önde gelen isimleri bu akımın temsilcileridir. Meşşailik daha çok mantık ve matematiğe dayanır ve akılcı olmasıyla bilinir. Farabi, İbni Rüş, İbni Haldun, İbni Bacce gibi düşünürler, temelde Aristo'ya dayanan Meşşailik'in önemli temsilcilerindedir.

10. yüzyılın etkin İslami düşünce akımlarından olup, Basra'da ortaya çıkan ve bir döneme damgasını vuran İhvanü's-Safâ da bilimi üç kategoride ele almıştır; Pratik Eğitimsel Bilimler Kategorisi, Şeriat Kategorisi ve Hakiki Felsefe... Bu

akıma göre bilgiye ulaşmak üç yolla sağlanır: Duyular, İspatlama ve Akl...

Zeyd b. Rufi tarafından kurulmuş olan ve esas itibarıyla dindeki geri kalmışlığı ve bağınazlığı önlemeye çalışan bu akım; dinî, siyasi ve felsefi anlamda ciddi bir kitleye sahip olmuştur. Gazali ve İbn Arabî gibi saygın ve nitelikli isimler bu akımın en önemli temsilcileridir.

Bilim ekseninde muhasebe ve bilimin ne olduğuna dair sorgulama sadece Doğu toplumlarıyla sınırlı kalmamıştır. Evet; Doğu toplumları bir dönem bilimin ve felsefenin merkezi olmuş; okuryazarlık, sanat ve edebiyat, belli bir dönem Doğu'da hayat bulmuş ve bu memba tüm dünyaya buradan yayılmıştır. Ancak Batı'da da, özellikle 15. yüzyıldan sonra bu anlamda bir hareketlilik meydana gelmiştir. Bunu da aynı yüzyılda İtalya'da başlayan Rönesans akımına bağlayabiliriz. Rönesans ile birlikte bilim, sanat, eğitim, kültür ve mimarlıkta önemli canlanma yaşanmış, Ortaçağ'ın karanlık din kuşatması delinmiştir.

Rönesans'la birlikte, Batı toplumlarında bilim adeta şaha kalmış ve çok önemli düşünce adamlarının ürünleriyle, önemli buluş ve söylemlere kapı açmıştır. Ortaçağ'da çok ciddi yara alan akıl ve bilim, Rönesans'la birlikte toplumun büyük ilgisiyle karşılanmış ve birçok insana düşünme ve üretme fırsatı sunmuştur. Bacon, Erasmus, Kopernik, Machiavelli, Montaigne, Shakespeare, Cervantes ve Luther gibi aydınlar, döneme damgasını vurmuş saygın insanlar olarak öne çıkmışlardır. Tabii, bu isimler edebiyat, bilim ve felsefe sahasının temsilcileridir. Leonardo da Vinci, Bellini, Giotto resimde; Michelangelo, Donatello, Giberti ise mimaride çığır açmış sanatkarlardır. Bu isimler Batı'da varlık gösterirken, Doğu'da da bazı isimler bilime hayat vermişlerdir. Ali Kuşçu,

Piri Reis, Mimar Sinan gibi saygın bilim insanlarının ürünleri bugün hâlâ dikkatle takip edilmektedir.

Tüm bu isimlerin, özellikle düşünce insanlarının çalışmalarından biri de bilimin ne olduğu sorusuna bir cevap arayışlarıdır. Mesela Francis Bacon, aynen öncekiler gibi bilimi üç başlık altında toplamış ve bunları Hafıza, Hayal Gücü ve Akıl olarak sıralamıştır. Bu her ne kadar genel kabulü temsil etmese de farklı tanımların yapılmasına katkı sağlamıştır. Bütün bu isimler sadece yaşadıkları çağa değil, günümüz modern bilim ve felsefesine de yol göstermişlerdir. Sonraki dönemin bilim insanları, o dönemin tespitleri üzerinde yürümüş ve çeşitli tanımlamalara gitmişlerdir. Örneğin, ünlü Amerikalı matematikçi ve felsefeci Charles Sanders Peirce, bilimi Teorik ve Pratik olarak ikiye ayırmış ve bu anlayıştan yola çıkarak mantık ve dil üstüne özgün kuramlar geliştirmiştir.

Tabii, bilim her zaman başta felsefe olmak üzere (ki, bilim felsefesi adında tek başına bir disiplin de vardır) birçok bilim dalıyla ilişki içinde olmuştur. Genellikle o bilim dallarının gelişimine katkı sunmuş, evrensel değerlerle olan ilişkisine yol göstermiştir. Başta matematik, geometri, astronomi ve tıp gibi bilim dalları oldukça önem arz ederken; sonraları çağın paralelinde bilimsel gelişime uygun olarak sosyoloji, antropoloji, siyaset ve siyaset felsefesi gibi disiplinler de ortaya çıkmıştır. Bugün çok sayıda bilim dalı, insanlığın gelişimine hizmet etmeyi sürdürmektedir.

Batı Dünyası, belli bir tarihten sonra, örneğin Ortaçağ'dan hemen sonra bu yükseliş trendini nasıl yakalamıştır. O enerjiyi ortaya çıkaran şey nedir? Bu büyük bilimsel sıçrayışta Doğu'nun bir etkisi, katkısı olmuş mudur?

Bu sorular son derece çarpıcı sorulardır. Zira Ortaçağ Avrupası'nda, dönemin aydınları kilisenin baskısı altında

var olma savaşı verirken, Doğu'da bilim en verimli dönemini yaşıyor; bilim adamları büyük saygı ve takdir görüyordu. Bu konuyla ilgili olarak ünlü Fransız matematikçi Jean Etienne Montucla şöyle söylüyor:

“Araplar uzun zaman ilmin yegâne sahipleriydi. 11. yüzyılın karanlıklarını dağıtmaya gelen ilk ışıkları onlara borçluyuz. Bu dönem içinde matematikte şöhret kazanan herkes ilimlerini Araplardan elde etmişlerdir.”

Bir başka Fransız felsefeci ve fikir adamı Ernest Renan ise Batı'nın 14. yüzyıla kadar ilmen Müslümanlara bağlı olduğunu kabul etmekle birlikte “500 yıl boyunca İslâm ülkelerinde çok saygın ve güçlü düşünürler vardı; İslâm âlemi, Hıristiyan âleminden çok üstündü.” sözleriyle, bir anlamda “ışığın Doğu'dan yükselişini” itiraf eder.

İslam Dünyası'nda çok erken yıllardan beri bilime karşı derin bir ilgi olduğu herkesçe malumdur. Dinin ilk emrinin “Oku!” oluşu, kaleme ve yazmaya dair emirler içeren ayetlerin varlığı, Kur'an'da Kalem Suresi adıyla bir surenin olması, İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in (sav) bilgiye dair birçok hadisi, Müslümanların ilme olan sempatisinin temelini oluşturmuştur. “İlim Çin'de bile olsa gidip onu alın!” emriyle tüm Müslümanları ilme yönlendiren Hz. Muhammed (sav), hayatı boyunca ilme ve alimlere itibar etmeyi öğütlemiştir.

Dünya'nın döndüğünü ilk keşfeden bilim insanı Biruni, Güneş lekelerini ilk kez tespit eden Fergani, ilk uçak tasarımcısı Ebu Fimas, yerçekimiyle ilgili çalışmalarıyla dikkat çeken Razi, ilk ecza kitabının yazarı İbni Baytar, ilk uçan insan Hezarfen Ahmet Çelebi, mikrobu ilk tanımlayan Akşemsettin, sıfırı ilk kullanan Harizmi, astronomiyle ilgili çalışmalarıyla dikkat çeken Ali Kuşçu ve daha niceleri... Bu birbirinden kıymetli isimler, Batılı bilim adamlarından çok daha önceleri

kendi alanlarında yaptıkları çalışmalarla tarihe geçmişlerdir. Bir kısmı Batılı bilim adamlarına ilham vermiş, birçoğu da çeşitli buluşlara ilk imza atan mucitler olmuştur.

Bilim

Bilim, en ilkel çağlardan günümüze kadar insanların ihtiyaçları doğrultusunda gelişen ve geliştirilmeye devam eden kolektif bir yapıdır. Her dönemde, o dönemin bilim insanları tarafından biraz daha geliştirilmiş ve günümüze kadar gelişim göstermeye devam etmiştir. Bilim, esasen teknik anlamdaki çalışmalarla paralellik arz eder. Burada, bilimi besleyen birçok faktörün yanında belki de en önemli faktörün “merak” olduğunu söyleyebiliriz. Yani “Teknik, ihtiyaçtan; bilimse meraktan ilham alır.” denilebilir. Zira insanlar öteden beri hayatı ve hayata dair birçok şeyi merak etmiş ve sorgulamışlardır. Her soru başka bir soruyu doğurmuş, her cevap başka bir cevaba cesaret vermiştir. Bunun neticesinde de ortaya cevaplanmayı bekleyen sayısız soru çıkmıştır. Bazı sorular basit gözlem ve deneylerle cevaplandırılabilmişken, bazı sorularsa –örneğin gökyüzüne dair olanlar- çeşitli bilimsel çalışma ve buluşları zorunlu kılmıştır. Tarıma ve toprağa ilişkin sorular, yapılan gözlemlerle cevaplanabilmiş; gökyüzüne dair sorular göğü gözlemlemeye yarayan araçların keşfedilmesini sağlamıştır. Dürbünler, teleskoplar ve çeşitli gözlem araçları gibi...

Hızlı gelişen teknolojik aygıtlar bilimi de çeşitlendirmiş, bilhassa fizik ve kuramsal fizik alanındaki gelişmeler atom çağının en etkin şekilde yaşanmasına kapı açmıştır. Fizik alanındaki gelişmeler birçok bilim insanını bir araya getirerek ortak projelerin üretilmesine fırsat vermiştir. Örneğin Avrupa

Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) bu anlamda yaptığı deneylerle sıklıkla gündeme gelmektedir. CERN’de yapılan deneylerin maliyetinin yüksek olması, birçok ülkenin bu projeye ortak olmasını ve ortak hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Bu aslında çok sempatik bir durumdur. Zira buradaki bilimsel buluş ve deneyler, insanların ortak menfaat ve beklentileri doğrultusunda icra edilmektedir.

Tabii, her ne kadar bilimsel anlamda ortak hareket edilse de, çoğunlukla her ülkenin gizli bir ajandası bulunmaktadır. Atom ve Bilgi Çağı’nın belki de en dikkat çekici özelliği, abartılı güç mücadelesidir. Ülkelerin bu gizli ajandalarında, gizli projelerin, özel keşif ve deneylerin yapıldığı, aslında herkes tarafından bilinmektedir. Umarız tüm bu çoğul ve tekil deney ve buluşlar, sadece insanların barış, güven ve huzuruna yönelik gerçekleştirilir.

Sanat

İnsanoğlu tarihin en eski dönemlerinden itibaren sanata karşı derin bir ilgi içinde olmuştur. Sanat; özellikle resim ve çizimler, yazının icadından çok önce bir tür iletişim ve ifade aracı olarak kullanılmıştır. Bunlar yerini sonraları rölyeflere (kabartmalara) bırakmış ve tüm bu sanatsal aktivite, duygu ve düşüncelerin ortaya konulmasında bir yöntem olarak benimsenmiştir. Sonraki dönemlerde Sümer, Hitit, Babil ve Asur gibi kadim uygarlıklar sanata, özellikle heykel ve seramik sanatına büyük önem vermişlerdir.

Örneğin yazının da mucidi olan Sümerler, rölyef, heykel ve bina yapımında çok başarılı eserler ortaya koydukları gibi, asker kıyafetlerindeki tasarımlarıyla da dikkat çekmişlerdir. Antik Mısır ise inşa ettiği mimari yapılarla, rölyef ve

hiyeroglif yazılarla dikkat çeker. Ayrıca Mısırlıların cam işçiliğindeki maharetleri de bilinmektedir. Hititlerin rölyef ve heykelcilik alanındaki çalışmaları bugün dahi modern sanata ilham vermeye devam etmektedir. Babilliler ise çivi yazısı, asma bahçeleri ve ünlü Babil Kulesi ile hatırlanmaktadır. Asurlular ise rölyef ve kent süslemeciliğinde önemli bir mesafe kat etmiş ve “kent mimarisi” anlayışının doğuşuna ön ayak olmuşlardır.

Sanat, insanın ve insanlığın gelişiminde elbette ki birçok coğrafya ve bölgeye özgü farklılıklarla gelişmeye devam etmiştir.

Kadim medeniyetler ismini saydıklarımızla da sınırlı değildir. Tarihte, özellikle Mezopotamya ve Anadolu’da birçok medeniyet inşa edilmiş, bunların her biri sanat tarihine çok saygın eserler kazandırmıştır.

Tüm bu kadim medeniyetlerin sanatsal varlıklarına baktığında, iki önemli figür öne çıkar: Tapınaklar ve mezarlar... Dikkat edilecek olursa, kadim medeniyetlerin tapınak ve mezarlarında ciddi bir sanatsal canlılık göze çarpar. Bu, onların dini değerlere ve inanç sistemlerine verdikleri değeri ifade eder. Mezarlarındaki görkemli sanatsal imgeler, bir öte dünya inancını belgelerken, ölümden sonraki hayatın varlığına, tanrı inancına ve hatta hükümdarların yarı tanrılığına vurgu yapar. Özellikle Antik Mısır’da mezar yapıları başlı başına sanatsal bir şaheserdir.

Siyaset

Doğu toplumlarında “siyaset”, Batı toplumlarında “politika” denilen kavramın pratikteki varlığı çok eskilere dayanır. Adına ne denirse densin, teorik yapısı ve uygulama biçimiyle (bir takım farklılıklar olsa da) antik dönemlerden başlayıp günümüze kadar var olagelmıştır.

Kelime kökenine bakacak olursak, siyasetin “seyislik” ile ilgili olduğunu ancak bugün kelime kökeninden ziyade, pratikteki karşılığına bakmanın doğru olacağını söyleyebiliriz. Toplulukların çoğunlukla şiddete eğilimli, vahşi ve saldırgan bir yapıya sahip olmaları, “seyislik” kavramıyla ifade edilmesine sebep olmuş olabilir. Özellikle eski çağlarda yaşanan ve bitmek bilmeyen savaşlar, katliamlar ve cinayetler, toplumların karakteristik özelliği olarak öne çıkar.

Siyaset; esas itibarıyla devlet işlerini düzenleme ve kontrol etme anlamına gelir. Devlet işleri doğal olarak milleti de ilgilendirdiğinden, milleti kontrol etme gerekliliğini de kapsar. Dolayısıyla siyaseti hem devleti hem de milleti idare etme sanatı olarak tanımlayabiliriz.

Siyaset; az önce ifade ettiğimiz gibi, devlet ve insan eksenli bir yapıya sahip olduğundan, yeryüzündeki tüm toplumları etkilenmiştir. Antik Yunan’dan Eski Hindistan’a kadar tüm Doğu ve Batı toplumlarında derin izler bırakmıştır. Dinamik bir yapıya sahip olan siyaset, birçok filozof ve düşünürün çalışmasıyla derinlik ve çeşitlilik kazanmıştır. Toplumların sahip olduğu norm ve değerlere bağlı olarak kısmen değişiklikler gösterse de, temel ilkeleri bakımından önemli benzerliklere sahiptirler.

Siyasetin en asli vazifelerinden biri, kamu düzeninin tesisidir. Bugün, daha çok demokrasi kavramıyla birlikte yürüten siyaset, millet iradesine bağlı olarak belli kişilerin devlet yönetimine getirilmesine zemin hazırlar. Devlet yöneticisi olmak isteyen kimselerin, yani siyasetçilerin göreve gelmelerinden sonraysa, ilke edinilen siyasi argümanlarla görev ifa etmeleri sağlanır. Burada, kullanılan siyasi dil, siyasi yeterlilik ve kapasite ile birlikte, tercih edilen siyaset felsefesi de çok önemlidir.

Az önce siyasetin çok eski zamanlara kadar uzadığını söylemiştik. Doğrusu, eski Hindistan’daki Vedik metinlerinden Budist metinlerine kadar bu alanla ilgili kaynaklara rastlamak mümkündür. Vedik metinler yani Vedalar, kutsal kabul edilen ve toplumun idaresi için büyük önem arz eden kurallar bütünüdür. “Veda” bilgi manasına gelir ve Hindularca insanların refah ve mutluluğu için yol gösterici olarak kabul edilir. Bu eserlerin tarihi MÖ 1500’lere kadar uzanır.

Bir başka örnek ise yine Hindistan’dan... Hintli düşünür Çanakya (MÖ 350-283) siyasi düşünce, ekonomi ve toplumsal düzen gibi konuları içeren “Arthashastra” adlı eseriyle bilinir. Devlet idaresini, ekonomi politikasını ve askeri stratejiyi konu alan bir eser olan Arthashastra, Batılı ülkeler dâhil bir dönem tüm bölgeye damgasını vurmuştur.

Konu, siyaset olunca üzerinde durulması gereken faktörlerden biri de Antik Yunan’dır. Öyle ki, dünyanın en tanınan filozoflarına ev sahipliği yapmış olan Antik Yunan, siyaset ve siyaset felsefesi üzerine çok geniş yelpazede ürünler vermiştir. Özellikle Antik Yunan’ın 7 Bilgesi kabul edilen Miletli Thales, Lindoslu Cleobulos, Atinalı Solon, Spartalı Chilon, Prieneli Bias, Korinthli Periander ve Midillili Pittacus bu anlamda büyük öneme sahiptir. Ancak hepsinden öte Sokrates, Platon ve Aristoteles de siyaset konusu üzerinde önemle durmuş; bilhassa Aristoteles siyaset ve siyaset felsefesi ekseninde yol gösterici olmuştur.

Devlet ve siyaset meselesi İslam Dünyası’nda da dikkatle incelenmiştir. 11. yüzyılda Nizamülmülk tarafından yazılan “Siyasetname” devlet yönetimini ve devlet işlerinin sevk ve idaresini ele alan çarpıcı bilgileri içerir.

Gerçek bir devlet anlayışıyla idare edilen Osmanlı’da ise siyaset bilimi ve siyaset felsefesi, tüm din ve devlet adamları

tarafından titizlikle incelenmiş ve günlük hayatta özenle tatbik edilmiştir. Bu bağlamda, ıslahatlar, fermanlar ve kanunlar tanzim edilmiş; adalet ve hukuk gibi değerler de bütün bunların paralelinde şekillendirilmiştir. Osmanlı'da siyaset; hak, hukuk ve adalet üçlemesi üzerine inşa edilmiş ve İmparatorluk bu anlayışla yönetilmiştir.

Osmanlı'nın yükseliş döneminde, özellikle devlet otoritesinin tesis edildiği ve bunun kanunlarla zenginleştirildiği dönemlerde, Batı dünyasında da dikkat çekici başka gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin İtalya'da... İtalyan düşünür Niccolo Machiavelli'nin yazdıkları da oldukça önemlidir. Kendine özgü fikir ve önerilerle bugün bile hâlâ tartışılmakta olan "Prens" adlı eseriyle Machiavelli, daha çok sertlik yanlısı düşünceleleriyle tanınır. Machiavelli, otoriter ve katı bir yönetim anlayışına sahip olunması gerektiğini savunmuştur. Her ne kadar çok yoğun eleştirilere maruz kalsa da, Prens adlı bu eser yüz yıllar boyunca devlet adamı ve siyasetçilerin başucu kitabı olmayı başarmıştır.

Siyaset gibi derin tarihi geçmişi olan bir mesele üzerinde verilecek örnekler çok fazladır. Ancak meselenin özünü kaçırmamak adına bu tür örnekleri sonlandırıp, başlarda insanların refahı ve kamu düzeninin tesisi için geliştirilmiş olan siyasetin, zamanla nasıl "vahşi kapitalizm"e malzeme yapıldığına bakmanın daha faydalı olacağını düşünüyorum.

Matematik ve Geometri

Prof. Dr. Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü'nde matematiği "Aritmetik, cebir ve geometri gibi dalları olan; sayıların, şekillerin ve benzeri soyut kendilikleriyle, özellikleriyle aralarındaki ilişkileri konu alan, soyut ya da tasarımsal varlıkların

özelliklerini ve bunlar arasında kurulan bağlantıları, tümdengimsel bir sistem içinde ve salt akıl yürütme yoluyla inceleyen bir bilim dalıdır." cümlesiyle tanımlıyor. Burada dikkat çekici olan şey, matematikle özellikle felsefenin ilgilenmiş ve ona "matematik felsefesi" başlığıyla tanımlama yapmış olmasıdır. Mesela Pythagoras, Platon, Spinoza, Russel ve Descartes gibi filozoflar, matematiğin sadece bilginin değil "varlığın da anahtarı" olduğunu savunmuşlardır. Bu yaklaşım ise matematiği felsefeyle yakınlaştırmış hatta "matematik felsefesi" deyiminin meydana gelmesini sağlamıştır.

Matematik ve geometri, tarihin ilk dönemlerinden itibaren, insanoğlunun gündelik işlerini takip etmesini sağlayan; sonrasında bilimin ve tekniğin gelişimine paralel olarak değişim gösteren; her tür iş ve meslek sahasının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş saygın bir bilim dalıdır. Başlarda çok ilkel şartlarda ve ilkel yöntemlerle varlık gösteren matematik, sonrasında ihtiyaç ve talepler de bağlı olarak geliştirilmiş, farklı bilim adamı ve filozofların da katkısıyla belli bir noktaya gelmiştir. Özellikle Antik Mısır ve Yunanlılar ile Hintlilerin matematik alanındaki çalışmalar malumdur. Yeri gelmişken birkaç isim zikretmeden geçmeyelim.

Örneğin Aryabhata... 476-550 yılları arasında yaşamış, klasik matematik ve astronomi alanında önemli çalışmalara imza atmış saygın bir Hintli bilim adamıdır. Aslında bugün dahi evrensel olarak kullanılan Hint-Arap rakam sisteminin de babası kabul edilir. Diğer taraftan Güneş sistemi üzerine yaptığı araştırmalar, Güneş ve Ay tutulmaları ile gök cisimlerinin hareketleri üzerine ortaya koyduğu görüşler, bugünkü modern bilim için büyük önem arz etmektedir.

Antik Mısır dönemine ait birçok papirüs ve mezar taşında da çeşitli sembollerle ifade edilen aritmetiksel çizgiler

bulunur. MÖ 2000’li yıllara kadar uzanan bu tarihsel kaynaklara bakıldığında, daha çok hiyerogliflerle birlikte ortaya konan bir takım yatay ve dikey çizgiler, bazı sayısal ve geometriksel verileri ifade etmektedir. Eski Mısır’a ait birçok simetrik eserlerin, piramitlerin ve Nil üzerine inşa edilen yapıların da hassas bir ölçüye ve dengeye dayalı olarak inşa edildiği unutulmamalıdır.

Antik Yunanlılar da matematiğe karşı oldukça ilgi içinde olmuşlardır. Özellikle Tales ve Pisagor’un bu alanda ortaya koyduğu bilgiler dikkat çekicidir.

Örneğin Pisagor’un geliştirdiği “Pisagor Teoremi” oldukça ünlüdür. Filozof ve matematikçi Tales ise açılar üzerine yaptığı çalışmalarla bilinir.

Demek ki matematik ve geometri, çok eski tarihten bu yana insanların günlük hayatta ihtiyaç duyduğu bir takım bilgilere kaynaklık etmiş ve daha çok hesaplama problemlerini ortadan kaldırmak için çözümler üretmiştir.

Tıp

Tıp, en az insanlık tarihi kadar eskidir. Bugünün modern ve çağdaş dünyasından çok önceleri, en ilkel şartlarda dahi tıp var olmuştur. Başlarda, insanların anatomiye yönelik ilgisi pek yoktu. Zamanla kendi bedenini tanıyan ve biyolojik farkındalığa sahip olan insan, sonraları acıya ve ağrıya yönelik bir takım çözüm arayışlarına girişti. Özellikle savaşlardaki can ve organ kayıpları bu anlamda önemli bir role sahipti. Bütün bunların paralelinde tıp; ateşin ve suyun günlük hayatın bir parçası haline gelmesi, bitkilerin ve sonraları mikrop ve mikro organizmaların keşfiyle başlı başına devasa bir bilim dalına dönüştü.

Tıp, başlarda Çin, Mısır, Hindistan, Antik Yunan ve İran’da varlık göstermiş, sonraları toplumların ilişki içine girmeleriyle daha evrensel, daha kapsamlı bir yapıya evrilerek varlığını sürdürmüştür. Tıbbın bir bilim olması, bir bilgelik gerektirmesi; eski dönemlerde de daha çok din adamlarının bilgiyle hem hal olmaları nedeniyle, onların çalışma alanlarına girmiştir. Mesela Uzak Doğu’da Taoist hekimler tıpla ilgilenmişlerdir. Daha çok masaj ve pratik el becerileriyle çözüme kavuşturulan rahatsızlıklar, sonraları akupunktur gibi incelik gerektiren yöntemlerle tedavi edilmiştir. Ayrıca aşırı kilolu olmanın verdiği rahatsızlıklar da (eklem ağrıları gibi) çeşitli beslenme programlarıyla ortadan kaldırılmıştır. Tabii, tıbbın gelişimi sadece Uzak Doğu ve bazı Batılı toplumlarla sınırlı kalmamıştır. Örneğin Doğu toplumlarında, İslam Dünyası’nda da tıp hak ettiği değer ölçüsünde muamele görmüştür. İbn Sina bu alanda çalışmış en önemli bilim adamlarımızdan biridir. İbn Sina, modern tıbbın temellerinin atılmasında da önemli role sahiptir. Özellikle bulaşıcı hastalıklar ve cinsel yolla bulaşan hastalıklarda örnek çalışmalara imza atmıştır. Bu alanda ilk keşiflerin İbn Sina’ya ait olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca bulaşıcı hastalıkların önlenmesi için uygulanan karantina ve nöropsikiyatri alanındaki birçok buluş da bu saygın bilim insanımıza aittir. Bu noktada Ali b. Abbas’ı da anmadan geçmeyelim. Bin Abbas, 1000 yıl önce ilk kanser ameliyatını gerçekleştiren kişi olması sebebiyle dikkat çeker.

Tıp tüm zamanların en saygın bilim dallarından biridir. Antik Yunan’da Asklepios adlı bir “tıp tanrısı” dahi vardır. Tıbbın sembolü kabul edilen, bir değneğe sarılı yılan figürü de Asklepios heykelinin bir aksesuarıdır. Bugün bu sembol hâlâ kullanılmaktadır.

Adalet

Teknik alanda yapılan birçok buluş her ne kadar insan hayatını kolaylaştırmak anlamında önemli bir kilometre taşı ise de, az önce değindiğimiz gibi, yaşanan bu gelişmeler güvenlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Sorun sadece toplumların birbirleriyle olan çatışması değildir. Bir de belli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan toplum içi çatışmalar söz konusudur. Bir insanın, bir başkasının sahip olduğu varlığa el uzatması, gasp etmesi veya zarar vermesi ayrı bir güvenlik sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Böylesi durumlar da doğal olarak “yargı” ve “adalet” gibi kavramları doğurmuştur.

Aslında yargı ve adalet sadece geçmişin bir sorunu değildir. Bu iki kavram bugün bile günümüz insanının ortak sorunlarındandır. Zira hâkim-savcılar tarafından, her hangi bir konu hakkında verilecek hüküm ne olursa olsun, muhatapların tamamı tatmin olmayacaktır. Mahkemece haksız olduğu hükmü verilen kimseler genellikle hakikaten suçlu olduğunu düşünmemektedir. Bu da doğal olarak adalet ve yargı mekanizmalarının sürekli tartışılması sonucunu doğurmaktadır.

Temelde güçlülerin mutlak egemenliğine son verip, güçsüzleri ve haklıları koruma altına alma anlayışı üzerine kurulmuş olan adalet terazisi, zaman zaman bireysel veya kitlesel gücün etkisiyle baskılanmış ve asli vazifesini yapmaktan zorla mahrum bırakılmıştır. Tarih boyunca zaman zaman zenginlerin, soyluların, askerlerin ve toplumsal nüfuza sahip olanların kontrolü altına girmiş olan adalet, gerçek amacı doğrultusunda işleyememiş, bu da hem otoriteye hem de adalete olan güveni sarsmıştır. Adaletin bir türlü tesis edilememesinin bir sebebi de budur. Zira “adaleti” meşru otoriteden bekleyen ancak hayal kırıklığına uğrayan insanlar, “gerçek adaleti” (!) ya kendileri sağlamaya çalışmış ya da bir takım gayri

meşru kimselerden adalet bekler hale gelmişlerdir. Buna sonraki yıllarda “mafyalaşma” denilecektir. Hatta mafyalaşma öylesine etkin bir hal alacaktır ki, devletler dahi mafya örgütlerinin yönetimi altına girecek, birçok devlet büyüğünün mafya ile organik ilişki içinde oldukları ortaya çıkacaktır.

Din

İnsanlar çok eski zamanlardan bu yana içlerinde doğal olarak “inanma” ihtiyacı taşırlar. Kendilerine kutsal öğretiler tebliğ edilmiş olsun veya olmasın, tüm insanların genetik kodlarında “inanmak” dediğimiz duygu yer alır. Eski uygarlıklara ait tabletlerden, kadim insan ve şehir kalıntılarından anladığımız budur. Dinler tarihi incelendiğinde, tarih boyunca en eski toplumların dahi “bir şeye” inandığı görülecektir. Tüm bu inanç sistemlerinin ise birçok ortak özelliği bulunmaktadır. İyilik, sevgi, yardımlaşma, itaat, ibadet, savaşmak gibi... Bunların tamamı “gücünün hiçbir sınırı olmayan, ödüllendiren veya cezalandıran” bir tanrı anlayışına sahiptir. Bu tanrı, inananlar tarafından bazen somut bir maddeyle temsil edilirken, bazen de sadece kalple inanılmış ve her hangi bir somut cisme dönüştürülmemiştir. Mesela bizim “ilahi” dediğimiz dinler, ikinci türdeki bir tanrı anlayışına sahiptir.

Dinleri genel olarak; ilkel kabile dinleri, milli dinler ve ilahi dinler şeklinde gruplandırabiliriz. Bu dinlere mensup insanlar kendi inanç sistemlerinin gereği olarak bir takım ilke ve prensipler belirlemiş ve hayatlarını bu temel direkler üzerine bina etmişlerdir.

Dinler, içerdigi emir ve yasaklar dolayısıyla zaman zaman otorite tarafından, kendi mevcudiyetini muhafaza amacıyla da kullanılmıştır. Örneğin halkı fakir ve sefalet içinde yaşayan

toplumlara, yeniden doğuş anlamına gelen “reenkarnasyon” inancı dayatılmış ve bu şekilde isyanın ve başkaldırının önüne geçilmiştir. Bazı toplumlar da “Bu dünyada ne kadar çok acı çekerseniz, öte dünyadaki mükâfatınız o derece fazla olacaktır.” anlayışıyla etkisizleştirilmiştir. Buna, bugün uzak doğu dinlerinde rastlamak mümkündür. Bu gibi toplumlarda din, bir uyuşturma aracı olarak kullanılmıştır. Karl Marx’ın “Din afyondur.” sözü buna işaret etmektedir.

Dinin bugün tüm dünyada önemli bir manevi müeyyide kaynağının olduğu reddedilemez bir gerçektir. Dinlerdeki “haram, sevap, günah ve yasak” gibi esaslar, bazı toplumlarda felsefi nitelikten uzak, sadece sosyolojik anlamda canlı tutulmuştur. Örneğin çalmak günahdır; ama zulme sessiz kalmak da günahdır. Bugün çalmanın günah olduğuna iman eden dindarlar, dünyanın birçok yerinde zulme karşı sessiz kalmaktadır. Oysa zulme karşı sessiz kalmanın da günah olduğu hatırlanmalı ve gerekli tepki ortaya konmalıdır.

İnanç

Önceki sayfalarda “din” başlığı altında kısmen değindiğimiz hususu, inanç başlığı altında örneklerle biraz daha detaylandıralım.

Doğal olarak insanlar, tüm felsefi ve ideolojik düşüncelere ve onlardan “bir şeyler” beklemelerine rağmen, tek gerçek güç olan Allah’ı ve onun kutsal öğretilerini arzu ve inançlarının merkezine koymuşlardır.

İnsanlar, daha önce de belirttiğimiz gibi yaratılışları gereği “inanmaya” ihtiyaç duyarlar. Bu, insanın doğasında vardır. Hatta öyle ki, kendilerine henüz peygamber veya kutsal bir metin ulaşmamış toplumlar bile, bu ihtiyaçlarını putlara

veya farklı başka somut varlıklara taparak gidermeye çalışmışlardır. Hatta biraz daha ileri gidip, kendilerince kutsal kabul ettikleri insanlara dahi tapmak suretiyle, inanmak ihtiyacına çözüm bulmayı amaçlamışlardır.

Bu fitri ihtiyaç, Kur’an-ı Kerim’de şu şekilde ifade ediliyor: *“Hakka yönelen bir kimse olarak yüzünü ‘din’e çevir! Allah’ın insanları üzerinde yarattığı ‘fitrat’a sınıksız tutun! Allah’ın yaratmasında hiçbir değiştirme yoktur. İşte bu dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu bilmezler. (Rum/30)”* Bu ayetten de anlaşılacağı gibi Allah insanı inanmaya meyilli yaratmış; neye/kime inanacağını insanın kendi özgür iradesine bırakmıştır.

Burada Türkiye’deki Göbeklitepe hadisesine değinmeden geçmek istemiyorum. Göbeklitepe, Şanlıurfa’nın il merkezine yaklaşık 22 km. mesafedeki Örencik Köyü yakınlarında bulunan ve dünyanın bilinen en eski tapınağı olduğu kabul edilen yerdir. Bu, çok yeni bir bilgi ve keşiftir. Üstelik ne büyük bir ayrıcalıktır ki, insanlık için çok önemli olan bu bilginin kaynağı Türkiye’de bulunmaktadır.

1995 yılında arkeolog Prof. Klaus Schmidt tarafından Alman Arkeoloji Enstitüsü’nün desteğiyle başlayan kazılar sonucu elde edilen verilere göre buradaki yapılar 12.000 yıl öncesine aittir. Yani 12.000 yıl önce Neolitik Çağ’da bile çok eski atalarımız inanmaya ihtiyaç duymuşlar, inançlarını ifade etmek için bir tapınak yapmışlardır.

Tabii, inanmak tek başına dünyadaki tüm sorunları çözmeye yetmiyor. İnanmak, düşünmeyi, sorgulamayı, sormayı da beraberinde getiriyor. Özellikle felsefi soruları... Evren nasıl meydana geldi? Mutluluk nedir? Ahlak ne demektir? Kötülük neden var? Ve daha nice sorular... Bu ve buna benzer soruların cevabı, aslında her ne kadar kutsal metinlerde (mesela Kuran’da) olsa da, özellikle rasyonalist ve materyalist

düşüncenin temsilcileri kutsal metinlerdeki cevaplarla tatmin olmamış, başka cevap arayışlarına girmişlerdir.

İnanç ekseninde sorular ve sorgulamalar denince akla gelen ilk isimlerden biri Hz. İbrahim (a.s.) olmuştur. Kendisi hakkındaki bilgilere Kur'an-ı Kerim'den ulaştığımız İbrahim Peygamber'in, dünyayı, hayatı, Tanrı'yı ve insanı sorguladığını anlatan ayetler çok çarpıcıdır. Onun Tanrı'yı ararken yıldızlara, aya, güneşe yönelmesi ve o gök cisimlerinin tanrı olabileceğini düşünmesi, sonrasında onların tanrı olamayacağını anlaması, İbrahim Peygamber'in aslında felsefeye de ilgi içinde olduğunu gösteriyor. İbrahim Peygamber'in kâssasında birkaç ayetle ifade edilen bu sorgulamalar, muhtemeldir ki, onun aylarını belki de yıllarını almıştır.

Aynı sorgulamaları tüm peygamberlerde görmek mümkündür. Ama en dikkat çekici inanç sorgulamasını Hz. Muhammed'in (sav) hayatında görüyoruz. Şehrin karmaşasından, çok dinliliğinden, putlarından ve çarpık inançlarından bıkan Sevgili Peygamberimizin şehirden sık sık uzaklaşp Hıra Mağarası'na kapanması ve günlerce orada inziva halinde bulunması, onun insanları ve hayatı sorguladığının çok açık bir göstergesidir. İnsan yaratılış itibarıyla merak eden, soran, sorgulayan bir varlıktır.

Bu tür örneklere her toplumda rastlamak mümkündür.

Devlet ve Nizam Şekli

Felsefenin ve düşüncenin gelişmesi, sadece inanç ve toplumların yaşayış biçimleri ekseninde var olmamıştır. Devlet ve devlet nizamı gibi kavramlar da gelişmeye devam etmiş, toplumların şekillenmesinde etkin rol oynamıştır. Bu, önce şehir devletlerini, sonra küçük ve üniter devletleri, ardından da imparatorlukları meydana getirmiştir.

Burada bir paragraf açalım ve Aristoteles'in devlet ve devletin niteliği üzerindeki sözlerine bakalım:

“Her devlet bir nevi cemaattir. Her cemaat ise bir hayır için kuruludur. Çünkü insanlar daima hayır saydıkları şeyi elde etmeye çalışırlar. O halde her cemaat bir hayır elde etmeye çalışıyorsa, cemaatlerin en yükseği olan ve bütün cemaatleri içine alan devlet, yani siyasi cemaat, hem de bütün diğer cemaatlerden daha çok ölçüde en yüksek hayra ulaşmaya çalışır.”

Aristoteles, çok çarpıcı bir noktaya işaret ediyor ve devletle “hayır işini” özdeşleştiriyor.

Devlet ve devlet nizamının en etkili dönemi için Roma İmparatorluğunu örnek verebiliriz. Roma İmparatorluğu, kendince bir düzen kurup, geliştirdiği kanunlarla hükmeden, daha çok belli mutlu azınlığın kontrolünde varlık gösteren bir niteliğe sahiptir. Bunun ötesinde Roma, sömürüye dayalı bir gücü de temsil eder. Nihai hedefi tüm dünyaya hükmetmek olmuştur. Bunun için ilhak etmek, köleleştirmek, baskıya ve otoriteye dayalı bir sistem üretmek onlar için olağandır. Roma'nın devlet anlayışı bu şekildedir. Roma Devlet Nizamına göre bir takım haklar ile hukuk ve adalet sadece belli bir kesimi kapsar. Bugünün dünyasında da olduğu gibi, hak, hukuk ve adalet yalnız güçlüleri ve belli bir azınlığı korumak için vardır. İşin garip yanı, ilk bakışta çok tuhaf olan bu devlet nizamıyla Roma İmparatorluğunun başarılı olmasıdır. Öyle ki, yüz yıllar boyunca gücünü ve varlığını muhafaza etmiştir.

Bu ihtişamlı imparatorluk zaman zaman küçük çaplı sorunlarla karşılaşsa da en büyük iç sarsıntıyı Hıristiyanlığın ortaya çıkmasından sonra yaşamıştır. Daha önce kendi üstünde bir güç tanımayan Romalı devlet adamları, Hz. İsa'nın, devlet nizamını dahi etkileyecek bir öğretiyle gelmesinden

huzursuz olmuşlardır. Ancak başlarda “kölelerin dini” diye tanımladıkları Hıristiyanlığın gücü karşısında uzun süre direnememiş ve teslim olmak zorunda kalmışlardır.

Şimdi burada bir noktaya dikkat çekelim. Devlet idaresi, merhametten ve ehliyetten uzak insanların kontrolüne geçtiğinde nasıl adeta bir canavara dönüşüyorsa, din de hemen hemen o şekildedir. Din de bilgidен ve merhameten uzak din adamları tarafından kontrol edilince, korkunç bir canavara dönüşmektedir. Bunun en önemli örneğini de yine Roma döneminde görüyoruz. Zira Romalı devlet adamlarının, Hıristiyan din adamlarının etkisine girmesiyle, devlet nizamı kökünden sarsılmış ve rahipler neredeyse devleti yönetecek kadar yetkiyle donanmışlardır. Hatta “dini öğretiler”e göre kararlar verilmiş, ileride devlet idaresi dâhil tüm hak, hukuk ve adalet mekanizması rahiplerin kontrolüne geçmiştir. Toplumları din adına korkutarak sindiren rahipler, kendi “iktidarlarını” ilan etmişler ve kendileri için inşa ettikleri “seçkin dünyada” yaşamaya başlamışlardır. Hatta ileriki dönemlerde inşa ettikleri “engizisyon mahkemeleri” ile çok katı ve acımasız bir devlet düzeni dahi kurmuşlardır. Bu karanlık, köhnemiş devlet düzeninin tesisiyle, Avrupa’da yüzlerce bilim insanı, aydın, düşünür vahşice katledilmiş ve bu sayede “kutsal kilise fikriyatı” muhafaza altına alınmıştır (!).

Bu söylediklerimiz sadece Roma’yla da sınırlı değildir. Birçok Avrupa devleti de kilisenin etkisine girmiş ve bu ülkeler “monarşi/teokrasi” denen sistemlerle yönetilmeye başlamıştır. Gücünü “kutsal kitaplardan” (!) alan din adamları, politikacılara meydan okur hale gelmiş ve adeta devlet içinde devlet kurmuşlardır. Ancak azizlerin, kardinallerin, papazların ve papanın dünyevi imkânlarla daha fazla kavuşmaları ve kendilerini dini işlerden çok dünyevi işlere

vakfettmeleri, bir süre sonra toplumdaki saygınlıklarını gölgelemiş ve kilise ilk kez sorgulanmaya başlamıştır. Ayrıca coğrafi keşifler, ticaret alanındaki ilerlemeler, değişik toplumsal etkileşimler de halkın kilisenin egemenliğini sorgulamasına sebep olmuştur. Kopernik, Rabelais, Montaigne, Bacon, Bruno, Galileo ve Descartes gibi bilim adamlarının fikir ve buluşları da Avrupa’yı farklı bir havaya sokmuştur.

Ne var ki, bahsettiğimiz şekilde bir devlet düzeni ve kabul ettirilmek istenen toplum yapısı belli bir yere kadar sürdürülebilmiştir. Din adına ortaya konan devlet nizamı, büyük acıların sonrasında 1789’da yaşanan Fransız Devrimi ile birlikte yok olmuş; Hıristiyanlık, yüz yıllardır oturduğu şatafatlı koltuğundan tekmelenerek aşağı indirilmiştir. Hıristiyanlığın insanların huzur ve refahını sağlayamadığını gören toplumlar, Fransız Devrimi’nin sonrasında ardına ayaklanmış ve kilise ideolojisi yerine alternatif düşünceler aranmaya başlanmıştır. Milli, üniter devletlerin inşası ve demokrasi gibi...

Batı dünyasında din adına büyük acılar yaşanırken; daha çok Doğu toplumlarında karşılık bulan İslam, o bölgeyi adeta bir güneş gibi aydınlatmış, bilim ve teknik alanında çok önemli buluşlara kapı açmıştır. İslam dini; bilimi, fenni, tekniği bütünüyle destekleyen ilkelere sahiptir ve kendisine tabi olanlara da bunları öğütlemiştir. Batılı ülkeler, Hıristiyanlığı kendi kişisel canavarlıklarına alet eden yöneticilerin baskılarıyla inlerken; Doğulu ülkeler İslam dini ile gerçek ışığa kavuşmuş ve çağlar ötesi bir çizgiye sahip olmuşlardır. Her ne kadar zaman zaman güç ve otorite kavgaları yaşanmışsa da, bu kavgalar bilim ve tekniğin gelişimini etkilememiş, toplumların bilimsel ve sosyolojik ilerleyişine gölge düşürmemiştir.

Vahşi Kapitalizm

Dediğimiz gibi, siyaset ve demokrasi, başlarda insanların refahı ve huzuru, kamu düzeninin kusursuzca tesisi için inşa edilmiş yönetim tarzlarıydı. Peki, refah ve huzur gibi iç acısı kavramların ertesinde, nasıl bir “devletsel canavarlaşma” meydana gelmiştir? Çağdaş dünyanın gelişmiş devletleri, nasıl “gelişmiş”lerdir? Ya da şöyle soralım: Refah ve huzur, her devletin sadece kendi vatandaşları için önem arz eden kavramlar mıdır? Mesela bir devlet, kendi insanların mutluluğu için, diğer devletleri ve onların vatandaşlarını feda edebilir mi? Etmeli mi? Belki de vahşi kapitalizm böyle bir şey! Çok acı bir durum!

İşte meselenin özü... Yeni Dünya Düzeni gibi sahte evrensel kavramları kullanarak dünyayı bir yangın yerine çeviren Vahşi Kapitalizm nasıl gelişti? Bu can alıcı sorunun cevabı için kısa bir tarih turuna çıkmamız gerekmektedir. Bu tarih turuna “Greko-Latin Medeniyeti” deyimiyle başlıyoruz.

Üstat Necip Fazıl Kısakürek, Greko-Latin Medeniyetinden çokça söz eder. Bunu tanımlarken de “Yunan Düşüncesi + Roma Nizamı + Hıristiyan Hassasiyeti” üçlemesini dikkate sunar. Üstat’ın “Garp Emperyalizmi” de dediği Greko-Latin Medeniyeti, bugünün emperyalist yönetim anlayışının da izlediği çizgidir. Bugünün Batı Dünyası, bu bileşenleri değiştirmiş olsa da, Greko-Latin Medeniyetinin mirasçısı olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Vahşi Kapitalizm dediğimiz devletsel canavarlaşma, kendi ihtiyaçlarını karşılamak için, önce sahip olduğu doğal kaynaklara müracaat eder. Bunun olmaması ya da eksik olması veya ileride olmayacak olma ihtimali, farklı toprakların işgalini meşrulaştırır (!). Kendileri için “geçerli” bir gerekçe yaratan Kapitalist güçler, amaçlarına ulaşmak için tüm yolları dener ve yolda karşılarına çıkan tüm engelleri yok ederler.

Bugün Ortadoğu’da yaşanan birçok savaşın sebebi de budur. Kapitalistlerin, amaçlarına ulaşmak için hiçbir sevgi ve merhamet duygusuna yer vermemeleri de bundandır. Toplumsal trajedinin, Kapitalistler için (Amerika ve Batı Dünyası) hiçbir önemi ve değeri yoktur.

Vahşi Kapitalistlerin uygulamaya koydukları bu zorba yönetim anlayışı, sömürü ve canavarlaşma, işin doğası gereği iki önemli kavramı var etmiştir. Ezenler ve ezilenler... Bu kavramlar ilk bakışta son derece romantik gibi durmaktadır. Ancak görüldüğü gibi masum değillerdir. Zira bu kavramların doğmasından ve toplumlar tarafından içselleştirilmesinden sonra, bu kavramların etrafında farklı siyasal düşünceler ve ideolojik akımlar türemiştir. Ezilenlerin yanında olduğu iddiasıyla ortaya çıkan Sosyalizm bunlardan biridir. Her şeyi insanın refahı ve mutluluğu için yapılması gerektiğini ileri süren bu tür düşünce ve ideolojik akımlar, sonraları kendi aralarında bir takım çekişmelere girişmiş ve daha fazla insanın acı çekmesine sebep olmuşlardır. Bu tip çekişmelerin silahlı mücadeleye dönüşmesi ise yine Kapitalizme yaramış, büyük silah tüccarlarının ve kaçakçıların daha fazla para kazanmalarına ve daha fazla sömürmelerine zemin hazırlamıştır. Yaşadığımız yüzyıla bakacak olursak bunu rahatlıkla görebiliriz.

Bugün baktığımızda, insan eliyle ortaya konan düşünce ve fikir sistemlerinin insanların ortak sorunlarına tam olarak çözüm üretmediğini görüyoruz. Ya da şöyle diyebiliriz; belki de insanlar kendi ortak sorunlarını çözecek sistemin veya sistemlerin farkında değillerdir. Belki de bu yüzden bazı kutsal metinlerden, filozof ve düşünürlerin kuramlarından bir kurulum reçetesi beklemektedirler. Bunu daha iyi anlamak bakımından, burada geçmiş dönemlerde yaşamış bazı filozoflara ve onların sosyal ve siyasal meselelere yönelik düşünce ve önerilerine değinmek istiyorum.

Yazının icadının insanlığın dönüm noktası olduğunu önceki sayfalarda belirtmiştik. Yazıyla birlikte insanlar türlü düşünce ve yorumlarını saklama veya başkalarına aktarmakta gibi önemli bir imkâna kavuşmuşlardır. Bu gelişme, toplumlar arasındaki iletişimi de bir şekilde etkilemiş ve daha fazla alternatif düşüncenin doğmasına kapı açmıştır.

M.Ö. 500'e kadar hâkim güç İbrahimî dinlerdi. Ayrıca dünyanın belli yerlerinde Budizm, Lao Tseu ekolü, Konfüçyüs ve Zerdüşt felsefesi, Hindistan'daki Vedik metinler ile Antik Yunan'ın 7 Bilgesi öne çıkıyordu. Tüm bu inanç sistemleri, filozoflar ve felsefi akımlar insanın huzuru ve mutluluğu için bir takım öneriler sunuyordu. Günümüzde hâlâ varlık gösteren bu düşünce sistemleri, belki de modern ve postmodern dönemlerde üretilen tekniklerin işe yaramadığının bir göstergesi olarak da okunabilir.

Mesela Antik Yunan'a bakalım. M.Ö. 400 ve 300'ler... Sokrates, Sokrates'in öğrencisi Platon ve Platon'un talebesi Aristoteles... Hepsi de insanlık için, sosyoloji ve siyaset bilimi için türlü düşünce ve sistem önerileri sunmuşlar; toplumları ve devletleri idare edebilmenin felsefeden; yani düşünmekten geçtiğini savunmuşlardır. Onların bu fikirleri bazı idarecilerce reddedildiği gibi, bazılarınca titizlikle dikkate alınmış ve pratikte tatbik edilmiştir. Örneğin ünlü askeri ve siyasi deha Büyük İskender, liderlik anlayışı da dâhil olmak üzere tüm siyasi ve askeri kabiliyetini hocası Aristoteles'ten aldığı eğitime borçludur. Aristoteles, felsefi düşüncelerle şekillendirdiği dünya görüşünü, sahip olduğu eğitim teknikleriyle harmanlamış ve ortaya muhteşem bir "mekanizma" çıkarmıştır. Bu mekanizmada titizlikle işlediği Büyük İskender ise hem siyasetçi, hem devlet adamı ve hem de askeri kişilik olarak tarihe mührünü vurmuştur. Öte yandan Aristoteles felsefesinin tüm dünyada tanınmasını da sağlamıştır. Felsefe Aristoteles'i, Aristoteles ise Büyük İskender'i anıtlıştırmıştır.

Aristoteles'in hocaları sayılan Sokrates ve Platon ise onun gibi doğrudan devlet adamlarıyla iletişime geçmemiş, devletleri ve milletleri inşa eden "insanlarla" iletişime geçmeyi ve kendi doğrularını direkt temas ettikleri "insanlara" tebliği tercih etmiştir.

Sokrates ve Platon, tüm hayatlarını "erdemli insan" anlayışı üzerine kurgulamıştır. Onlara göre, toplumsal refahın en önemli olmazsa olmazı "erdemli insan"lardır. Yani hırsızlık yapmayan, yalan söylemeyen, zorbalıktan kaçınan, fuhuştan uzak duran, sevgi ve saygıya özen gösteren, özetle "ahlaklı" yaşayan insanlar... Onlara göre ahlaklı insanların çoğalmasıyla, toplumlar ve devletler arasındaki sorunlar da kendiliğinden çözülecektir.

Sokrates, tüm bunlar için uzun yıllar gençler üzerinde çalışmıştır. O, gençlerin eğitilmesinin, toplumsal refahın kazanılmasının en önemli dinamiği olduğunu düşünmektedir. Sokrates'ten sonra bu ekolü, öğrencisi Platon sürdürmüş, hatta bu amaçla "Akademi" adında bir okul dahi kurmuştur. Bugünkü akademiler, ismini Platon'un Akademi'sinden almaktadır.

Söz Sokrates ve Platon'dan açılmışken, ünlü sosyoloğumuz Cemil Meriç'i anmadan geçmeyelim. Cemil Meriç bu iki filozof için şöyle der: "Sokrates yaşayan adam, Platon ise ondan etkilenmiş kitap çaplı adam!"

Sokrates'in tüm düşüncelerini bizlere Platon nakleder. Sokrates'in esasında hiçbir yazılı eseri bulunmamaktadır. Bizler onu, talebesi Platon'un yazdığı eserlerden tanıyoruz.

Sosyoloji

Sosyoloji bilimi, diğer bilim dallarına göre oldukça gençtir. Batılı kaynakları dikkate alacak olursak bu bilim dalının

kurucusunun Fransız Auguste Comte olduğunu düşünebiliriz. 1798-1857 yılları arasında yaşamış olan Comte, birçoklarına göre sosyolojinin isim babasıdır. Ancak bu, gerçekte ne kadar doğrudur? Zira Doğu'ya, örneğin Tunuslu İslam âlimi İbn Haldun'a bakıldığında; sosyolojinin aslında çok daha eskilere dayandığı görülecektir. Zira İbn Haldun, özellikle ünlü "Mukaddime" adlı eserinde sosyolojinin adeta bayraktarlığını yapmıştır. İbn Haldun, bu eserinde ilk kez çeşitli sosyolojik tahlil ve çözümlemelere girişmiş, tarihsel analizlerle birlikte toplumların davranışları hakkında bilgiler vermiş, yol göstermiştir. Bugün birçok Batılı aydının dahi kabul ettiği gibi, 1406'da hayata veda etmiş olan İbn Haldun, sosyolojinin ilk ve önemli temsilcilerinden biridir.

Sosyoloji, temelde insan ve toplum davranışlarını, birbirleriyle olan ilişkileri, etkileşimleri ve değişimleri inceler. Topluma ve insanın toplumla ilişkisine dair tüm gerçekler, sosyolojinin çalışma kapsamına girer. Sosyoloji, bu anlamda gözlemlere dayalı raporlar hazırlar ve neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak bir takım veriler elde eder. Böylece toplumsal sorunların çözümüne katkı sunduğu gibi, elde ettiği verilerle daha başka bilim dallarına da yardımcı olur. Özellikle gelişen iletişim aygıtlarına bağlı olarak, içiçe giren ve kültürel etkileşim halinde olan toplumların yaygın olduğu günümüzde, sosyoloji bilimi büyük önem taşımaktadır.

Sosyoloji, Auguste Comte, Emile Durkheim, Vilfredo Pareto, Max Weber, Herbert Spencer, Jean Baudrillard, Jacques Derrida, Pierre-Felix Bourdieu Georg Simmel ve Max Horkheimer ve Antony Giddens gibi dünyaca ünlü bilim adamlarının çalışmalarıyla, bugün dünya çapında belli bir saygınlığa kavuşmuştur.

Magna Carta, Rönesans ve Sanayileşmeyle Gelen Modern Dünyanın Temelleri

İnsanın tarihsel yolculuğuna baktığımızda, özellikle ortak yaşama söz konusu olduğunda, refah ve mutlulukları için sürekli bir sorgulama ve bir arayış içinde oldukları görülecektir. İnsan, ortak yaşamaya uygun bir yaratılışa sahip olduğu gibi, kendi konfor ve refahını da ortak yaşamının bir eklentisi olarak görmektedir. İnsanın düşünce ve ifade etme özgürlüğü de bu anlamda büyük önem arz eder. Her defasında bunun sağlanmasına yönelik bir arayış içinde olan insan, zaman zaman ileri sürülen yönetim ve idare biçimleriyle yaşamak zorunda kalmış; bazen arzu ettiği refaha ulaşmış, arzuları için çoğunlukla da çeşitli bedeller ödemek mecburiyetinde bırakılmıştır. Ama her defasında tökezleyen ve sendeleyeni insanın özgürlük arayışı hiç hız kesmemiş ve var gücüyle yolculuğuna devam etmiştir.

Özgür ve rahat yaşama arzusu içinde olan insanın, tarihsel yolculuğu içerisinde bir takım kilometre taşları yer alır. Mesela Magna Carta, Rönesans ve Reform, Avrupa Aydınlanması,

Virginia Haklar Beyannamesi, Fransız Devrimi, ABD Büyük Sözleşmesi gibi... Bu kilometre taşlarının her biri, modern insanın ve çağdaş toplumun sosyolojik ve siyasal gelişimi açısından büyük önem arz eder.

Şimdi kısa başlıklar halinde bu kilometre taşlarını ele alalım ve bunların sosyopolitik gelişimimiz açısından oynadıkları role bakalım.

Magna Carta

Günümüz demokrasinin ilk temellerinin atılması ve mutlak güç sahibi olanların söz ve yetkilerine sınırlama getirmesi sebebiyle Magna Carta önemli bir değere sahiptir. “Büyük Ferman” anlamına gelen bu antlaşma, kralların yetkilerini sınırlayıp, bazı temel hak ve hürriyetlere kapı açması dolayısıyla oldukça önemli bir belgedir. 1215’te imzalanan ve İngiltere’de Kral I. John’un imzasını taşıyan Magna Carta, gelir ve modern anayasal düzenin oluşmasında önemli bir basamak olarak kabul edilir.

Bu sözleşme, özgürlük talebinde olan halkın beklentisine yönelik imzalanmış gibi yorumlansa da aslında daha çok büyük toprak sahiplerinin ve baronların talepleri üzerine gerçekleşmişti. Yani önceden kralların baskısı altında yaşamak zorunda olan halk, bundan sonra zenginlerin baskısı altında yaşamak zorunda kalacaktı. Dolayısıyla kaybeden yine halk olacak ve derebeylerin topraklarıyla birlikte alınıp satılabilen bir “mal” haline gelecekti.

Aslında şöyle de bakabiliriz: Magna Carta kralın gücünü kısıtlarken, din adamlarının ve toprak ağalarının gücünü artırmış, sonuçta “güçlülerin” kendi aralarında güç taksimi yapmalarıyla sonuçlanmıştır. Ama mutlak otoritenin, yani

kralın gücünü kısıtladığı için yine de bir anlamda incelenmeye değerdir.

Rönesans ve Reform

Tarihin en önemli buluşlarından birincisi yazının icadı ise bu anlamda ikincisinin de matbaanın icadı olduğunu söyleyebiliriz. Ünlü matbaacı ve yayıncı Johann Gutenberg’in 1450’de matbaayı geliştirmesiyle, bilim ve teknik açısından çok farklı bir aşamaya geçilmiştir. Matbaa, insanların bilgi ve birikimlerini, fikir ve düşüncelerini başka insanlara ve toplumlara ulaştırabilmeleri açısından büyük öneme sahiptir. İnsanlar matbaayla birlikte sonraki dönemlerde her türlü düşüncüyü çoğaltıp, yaygınlaştırma fırsatını yakalamışlardır. Buna bir takım sosyal ve siyasal haklar da dâhildir. Öyle ki, bu talep ve paylaşımlar “Yeniden Doğuş” anlamına gelen Rönesans ve Reform Hareketlerinde fazlasıyla etkili olmuştur. İlk kez 15. ve 16. yüzyılda İtalya’da ortaya çıkmış olan bu hareket, başlarda edebiyat, kültür, sanat ve sosyoloji alanındaki yenilik ve gelişmeleri ifade ederken, sonraları, bunlara bağlı olarak sosyal ve siyasal kararlar üzerinde de etkili olmuştur. Özellikle yazılan eserlerin matbaalarda çoğaltılması ve insanlara ulaştırılması, tarih kulvarında yeni bir çığır açmıştır.

Rönesans, kendi sahasında büyük ses getiren isimleri barındırdığı için de büyük öneme sahiptir. Bilim ve tekniğin yanı sıra sanat ve edebiyat alanında da önemli gelişmelere kapı açmış olan Rönesans dönemi, bugün dahi hayranlıkla izlenmekte ve o dönemin aydınlarının izlerini taşımaktadır. Ünlü ressam ve filozof Leonardo da Vinci, ünlü düşünce ve fikir adamları Shakespeare, Descartes, Voltaire, Pascal, İbni Haldun ve Michelangelo ilk akla gelen isimler olarak öne

çıklar. Tüm bu isimler kendilerinden sonra gelen sayısız düşünce ve fikir adamına ilham vermiştir.

Ancak Rönesans'ın toplumlar üzerinde farklı bir etkisi daha olmuştur. Örneğin doğallık ve insan merkezilik üzerine kurulu olan Rönesans anlayışı, spiritüel (manevi) olanların inkârını kolaylaştırmıştır. Kısa sürede tüm Avrupa'ya yayılan bu anlayış, kilisenin korkunç baskılarından bunalan insanlar tarafından da kısa sürede özümsemiş ve kilise görüşünü yansıttığı için ilahi olanların inkârına neden olmuştur. Manevi olandan uzaklaşıp, maddi olanın önem kazandığı bu dönemde, kilise baskısı, diğer din ve inanç sistemlerine de büyük darbe vurmuştur.

Avrupa Aydınlanması

1750'lerle birlikte, canlanan ve büyük bir hızla tüm Avrupa'yı etkisi altına alan aydınlanma felsefesiyle, tarih sahnesinde alışılmadık ama rahatlatıcı bir hava hâkim olmaya başlamıştır. İnsanlarda düşünme, sorgulama ve eleştirme anlayışı cesaretle gelişmiş, bununla birlikte demokrasi, hak, hukuk ve özgürlük gibi kavramlar iyice yerleşmiştir. O dönemde devlet yönetimi, yetki paylaşımı, idare ve güçler ayrılığı gibi kavramlar ortaya çıkmış ve Montesquieu'nun ifade ettiği sosyal ve siyasal söylemler, oldukça popüler hale gelmiştir. Aynı yıllarda, fikir dünyasına ismini adeta kazınmış olan Jean Jacques Rousseau "özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" sloganıyla 1762 - 1763 yıllarında "Toplumsal Sözleşme" adlı ünlü eserini kaleme almış ve büyük bir kitlesel duyarlılığa imza atmıştır. Ünlü İngiliz düşünür John Locke ise yaşama hakkı, özel mülkiyet hakkı gibi, insanların sahip olması gereken çeşitli hak ve özgürlükleri dile getirmiş ve Avrupa Aydınlanmasının tüm bölge tarafından benimsenmesine katkı sunmuştur.

Virginia Haklar Beyannamesi

Ünlü İngiliz düşünce ve fikir adamı John Locke, sosyolojik ve siyasal tespitleriyle, yaşadığı döneme damgasını vurmuş önemli bir isimdir. İnsan hakları ve liberalizm eksenindeki söylemleriyle dikkat çekmiş ve "Virginia Haklar Beyannamesi"nin hazırlanmasında ilham kaynağı olmuştur. 29 Haziran 1776'da hazırlanan bu beyanname, aynı dönemde hazırlanmış olan "Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi" ile Fransız Devrimi'nde imzalanan "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi"ne de model olmuştur. Virginia Haklar Beyannamesi'nde insan hakları, özgürlük, mülkiyet hakkı, çeşitli hukuki düzenlemeler ve milletin egemenliği gibi konular başta olmak üzere, daha birçok konu ele alınmıştır. George Mason'ın başkanlığını yaptığı Virginia Haklar Beyannamesi bu yönüyle, demokrasinin olgunlaşması adına da son derece önemli bir değer olarak kabul edilir.

Beyannamenin ilk üç maddesi şu şekildedir:

1. Tüm insanlar doğuştan eşit derecede özgür ve bağımsızdırlar. Doğar doğmaz edindikleri belli bazı hakları vardır. Siyasal bir topluluk kurdukları zaman, hiçbir antlaşmayla gelecek nesilleri bu haklardan yoksun bırakamaz, onları bu haklardan vazgeçmeleri için zorlayamazlar. Yaşama ve özgürlük haklarıyla, mülk edinme ve sahip olma, mutluluk ve güvenlik arama ve kazanma olanağı da bunların arasındadır.
2. Tüm güç halkta toplanır ve halktan gelir; yetkili kişiler halkın vekilleridirler; halk için çalışırlar; halka karşı her zaman sorumludurlar.
3. Yönetim; halkın, ulusun ya da kamuoyunun ortak yararı, savunması ve güvenliği için kurulmuştur, bu amaçla kurulmalıdır. Çeşitli yönetimler ve yönetim biçimleri içinde

en iyisi, en fazla mutluluğu ve güvenliği sağlayabilen ve iktidarın kötüye kullanılması tehlikesine karşı en etkin önlemleri alabilen yönetimdir. Herhangi bir yönetim bu göreve layık olmadığını gösterir ya da bu görevi hiçe sayarsa, toplumun çoğunluğunun, kamu yararına en uygun gördükleri bir biçimde, bu yönetimde ıslahata gitmek, yapısını değiştirmek ya da yönetimi ilga etmek hakkı doğar; bu hak vazgeçilmez, devredilemez ve iptal edilemez bir haktır.

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi

Bu bildirge, İngiltere ve Fransa'nın sömürgecilik anlayışıyla her zerresine kadar sömürülen Amerikalıların, bu büyük işgal ve gasp politikalarına karşı ayaklanıp, özgürlüklerine kavuştuklarının belgesidir. 4 Temmuz 1776'da 13 Amerikan kolonisi Büyük Britanya (İngilizler) Krallığına karşı topyekûn ayaklanmış ve özgürlüklerini kazanmışlardır. Her ne kadar kendisi şu an dünyanın süper gücü konumunda olsa da, Amerika da geçmişte acımasız sömürü çarkından geçmiş ve büyük bedeller ödemiştir. Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi, Amerikan kolonilerinin İngiliz sömürgesinden kurtulmak için verdikleri mücadelenin bir vesikası olmuş ve sonrasında birçok millete örneklik teşkil edip onların da bağımsızlıkları için mücadele etmelerini sağlamıştır.

Bağımsızlık Bildirgesi'ni ABD'nin 13. Başkanı Thomas Jefferson hazırlamıştır. Sözleşmedeki en çarpıcı ifadelerden biri şudur: "Bütün insanların eşit yaratıldıklarına, yaratıcıları tarafından onlara hayat, özgürlük ve mutluluğu arama hakkı gibi geri alınmaz bazı haklar verildiğine inanıyoruz." Aslında bu madde çok dikkat çekici olmakla birlikte çok da

tuhaftır. Zira sonraki yıllarda, yani Amerika'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra, yerli halkın ve Kızılderililerin uğradığı kıyım, kölelik ve sömürgecilik gibi uygulamalar, bu sözleşmenin bazı maddeleriyle inanılmaz derecede çelişmektedir. Ayrıca Amerika'nın bugünün dünyasındaki karşılığına bakıldığında da Jefferson'ın kemiklerinin sızladığından bahsedebiliriz. Zira özgürlüğüne kavuşan Amerikalılar, başkalarının özgürlüğüne tahammül etmedikleri gibi, yüz binlerce Kızılderili ve Afrika kökenli insanın da büyük acılar içinde yok olmasına sebep olmuşlardır.

Fransız Devrimi

Siyasi tarihin en önemli olaylarından biri de hiç şüphesi Fransız Devrimi'dir. Uzun yıllar monarşiyle idare edilen Fransızlar, üzerlerindeki baskının artması ve Avrupa'daki Aydınlanma hareketlerinin de etkisiyle büyük bir kitlesel patlamanın fitilini ateşlemiş ve 1789-1799 yılları arasında gerçekleşen bu olayla monarşiye son verip demokrasiyi hayata geçirmişlerdir. Ortaçağ'da neredeyse her toprak parçasının krallarca idare edildiği bir Avrupa'da, her isyan büyük kıyımlarla bastırılırken, güç bu defa Fransa'da galip gelememiş ve kralların gücü karşısında milletin gücü ağır basmıştır. Demokrasi, insan hakları, düşünce ve fikir özgürlüğü gibi birçok kavramın yeni yeni parlamaya başladığı bir dönemde meydana gelen Fransız Devrimi, dünyanın birçok bölgesinde şaşkınlıkla ama hayranlıkla karşılanmış ve monarşi ile idare edilen diğer milletlere de bir cesaret, bir motivasyon sağlamıştır. Devrimin ardından açıkça ilan edilen "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi" ise sadece Fransızlar için değil, aslında tüm insanlar için geçerliliği olan bir bildirge olarak kabul edilmiştir.

Peki, ilerleyen yıllarda ne olmuştur? Fransa gerçek anlamda demokrasiye geçmiş ve demokratik bir sistemi inşa etmiş midir? İlan edilen sözleşmelerin pratikteki karşılığı yerini bulmuş mudur? Aslına bakarsanız hayır! Zira Fransa'nın, özellikle son yıllarda uyguladığı politika, esasında katletmeye, sömürmeye ve toprak gaspına dayanmaktadır. Başlarda insan hak ve hürriyetlerinden bahseden Fransa, işgale giriştiği, yer altı ve yer üstü kaynaklarını sömürdüğü ülkelerde ciddi katliamlara girişmiş ve Batı'nın vahşi yüzünü tüm açıklığıyla ortaya koymuştur. Libya'da, Tunus'ta ve daha birçok Afrika ülkesinde ne gibi trajedilere imza attığı, bugün artık herkesçe malumdur.

Tabii, Fransız Devrimi'nin bir başka yüzü daha vardır. Bugünün objektif tarihçilerinin saptamaları bu anlamda oldukça önemlidir. Fransız Devrimi üzerine yaptığı eleştirilerle dikkat çeken Karl Marks, "Fransız İhtilali'ni büyük bir yalan" olarak niteler. Halk adına yapılan bu devrimin, sonrasında kendi halkını yiyip yok eden bir mekanizmaya dönüştüğünü ifade eder. Devrimin burjuvazi tarafından nasıl kullanıldığının sorgulanması gerektiğini dile getirir. Öyle ki, devrimi araştıran birçok tarihçi, devrimden sonra halkın beklentilerinin karşılanmadığını, gücü ele geçiren kesimin, bu gücü kendi hayal ve ihtirasları uğruna heba ettiğini belirtir. Dahası, Kapitalizmin inşasına ve bu amaçla bir dizi cinayete de zemin hazırlamakla itham edilen Fransız Devrimi, ezilen halkların refahını sağlayacağı iddiasıyla yapılmış ve fakat sonrasında ezilen, sömürülen, kullanılan yine aynı halk olmuştur.

İZM'ler Dönemi

Monarşinin büyük oranda yok olup, yerine demokrasi ve cumhuriyetin inşa edilmesinden sonra, birçok düşünce ve fikir adamı ortaya çıkmış, demokrasinin ve cumhuriyetin

daha verimli olabilmesi için değişik görüşler ileri sürmüşlerdir. Öte yandan milli ve üniter devletin yayılması, demokrasi ve anayasal sistemlerin kurulması, bunun beraberinde çok sesliliği, iktidar ve muhalefet gibi kavramları da doğurmuştur. Bu ilk bakışta sempatik gibi görünse de, demokrasi her toplumda aynı şekilde olgunlaşıp gelişmemiştir. Mesela İtalya'da faşist lider Mussolini, Almanya'da aşırı ırkçı Hitler, demokrasinin bir sonucu olarak devlet idaresini ele almışlardır. Demokrasiyi kullanarak iktidara gelen birçok asker veya siyasi aktör, sonrasında millete kendi düşünce sistemini dayatmış ve kendi kişisel iktidarını pekiştirmiştir.

Şimdi kısa başlıklar halinde bu ideoloji ve sistemlere yakından bakalım:

Faşizm

İtalya diktatörü Benito Mussolini'nin ortaya attığı ve geliştirdiği bir yönetim anlayışıdır. 1920'lerde, dünyada siyasal buhranların yaşandığı yıllarda, adeta çökme noktasına gelmiş olan İtalya'yı eski görkemli günlerine döndüreceği vaa-diyle ortaya çıkmış olan Mussolini, halkın güvenini kazanıp iktidara geldikten sonra, kendi ırkının üstünlüğü esasına dayalı bir ideoloji geliştirmiştir. Aşırı milliyetçiliğe dayanan ve adına Faşizm denen bu ideolojinin tek hedefi, her ne pahasına olursa olsun, tüm engellerin ortadan kaldırılması ve Roma İmparatorluğu'nun yeniden inşa edilmesidir. Bu amaçla sebepsiz yere birçok ülkeye savaş açılmış ve büyük insan yığınları acımasızca katledilmiştir. İlk kez I. Dünya Savaşı'nın sonrasında ortaya çıkan ve ciddi taraftar toplayan bu siyasi akım, radikal ırkçılık anlayışına sahiptir ve sadece kendisi gibi başka aşırı milliyetçi devletlerle güç birliğine gitmiştir.

Faşizm denince akla ilk gelen isimlerden biri de hiç şüphesiz Alman lider Adolf Hitler'dir. Hitler de Mussolini gibi seçimle iktidara gelmiş ve halkına Büyük Almanya İmparatorluğu'nu kuracağını vaat etmiştir. Halkın teveccühünü kazandıktan sonraysa tüm siyasi rakiplerini ortadan kaldırmış ve kendi kanlı diktatörlüğünü kurmuştur. Mussolini "Kara Gömlekliler" adında bir özel cinayet şebekesiyle muhaliflerinden kurtulurken; Hitler de Nazi Partisi'nin gizli polis yapılanması olan "Gestapo" ile amacına ulaşmıştır.

Faşizm sadece Avrupa ile sınırlı kalmamıştır. İlke ve öğretileri Giovanni Gentile tarafından kaleme alınan ve ilk kez "Faşizmin Doktrini" adıyla kitaplaştırılan bu sapık anlayış, kendisine karşı olan başka blok ve güçleri doğurmuştur. Sovyetler Birliği, Çin ve Küba gibi ülkelerin birlikteliğiyle ortaya çıkan Doğu bloğu, Faşist ideolojinin karşısında durmuş ve adeta bir denge unsuru haline gelmiştir. Sonuçta bu iki zıt blok arasında sıcak ve soğuk savaşlar yaşanmış ve milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarıyla, korkunç cinayetler işlenmiş ve onarılamaz yaraların açılmasına sebep olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda 8 milyon sivil, 5 milyon asker ölürlen; İkinci Dünya Savaşı'nda 25 milyon sivil, 8 milyon asker hayatını kaybetmiştir. Tüm yaşanan bu büyük acıların sebebi ise Batılı ülkelerin sömürgeci ve faşist dünya görüşleri ile buna karşı koyan ama diğer taraftan Sosyalizm adına ortaya çıkan Doğu Bloğu ülkeleridir.

Kapitalizm

Bu sistem, sermayeye, mala ve paraya dayalı bir anlayışı ifade eder. Üretim araçlarının özel mülkiyetine ve kâr amacıyla işletilmesine dayanan bir ekonomik sistemdir. Her ne

kadar ekonomik sistem diyerek kategorize etsek de esasında hayatın her sahasına etki eden, tuhaf bir gücü vardır. Örneğin siyaseti, sosyal hayatı, hatta savunma sanayini bile kendine göre dizayn eder. Bugün başta ve merkezde Amerika olmak üzere, tüm Avrupa'da ve dünyanın birçok bölgesinde güçlü olan bir ideolojik ve ekonomik sistemdir. Özel takas, ücretli emek, sermaye birikimi ve rekabetçi pazar gibi uygulamaları içeren kapitalizm, bugün sosyalizmin karşılığı gibi yorumlanmaktadır. 16. ve 19. yüzyıllarda kurumsal bir kimliğe kavuşmuş olan kapitalizm, bugün sıklıkla eleştirilse de, alternatifi yok gibi kabul edilmektedir.

Kapitalizme yönelik yapılan eleştirilerin başında sosyalist düşünürler gelmektedir. Özellikle Karl Marks yoğun bir eleştiri malzemesine sahiptir. Ünlü "Das Kapital" adlı kitabında Marks, "Kapitalizm, üretim araçlarına ve sermayeye sahip olan burjuva sınıfının çıkarlarına işleyen ve onu meşru kılan bir sistemdir" der. Kapitalizme en ağır eleştirileri yapmaktan çekinmeyen bir başka düşünür de Max Weber'dir. Weber, kapitalizmi "İnsanlık tarihinin en gelişmiş ama en karmaşık ekonomik sistemi..." şeklinde tanımlar.

Liberalizm

İlk izlerine 17. yüzyılda rastlayabileceğimiz Liberalizm, daha çok bireysel özgürlüklerin ve kişisel tercihlerin savunuculuğunu yapmasıyla bilinir. 1632-1704 yılları arasında yaşamış olan ünlü İngiliz felsefeci John Locke'un yorumlarından ilham alan liberalizm, 18. yüzyılda daha fazla taraftar toplamış ve özgürlük, hak, hukuk ve adalet gibi söylemleri sebebiyle ciddi bir etki gücüne erişmiştir. Liberalizme göre her insanın doğuştan kazandığı bir takım haklar vardır ve bu haklar

siyasetçiler ve devlet adamları tarafından koruma altına alınmalıdır. Bireysel özgürlükleri önceleme, insan haklarının evrensel bir değer olduğunu ileri sürüp savunması ve insan merkezli bir yönetim anlayışını benimsemesi bugün hâlâ tizlikle takip edilmesinin nedenlerindedir.

Sosyalizm

Kapitalizmin tersi veya en etkin muhalifi olarak kabul edilen sosyalizm, temelde üretim araçlarının ortak mülkiyeti üzerine kurulu ekonomik bir modeli ifade eder. Sosyalizme göre devlet, bir kontrol veya baskılama aracı değil, hak ve hukuku koruyan ve kollayan bir mekanizma olarak görev yapmalıdır. Sosyalizm; liberalizm, kapitalizm ve milliyetçilik gibi anlayışlara karşı olduğu gibi, her türlü dini inancın da karşısındadır. Tabii, hak, hukuk ve adalet gibi önermeler teorik sosyalizm için geçerlidir. Pratiğe bakıldığında ne hakkın ne de hukukun bir kıymeti vardır. Geçmişte ve bugün, hiçbir sosyalist devlet vatandaşların haklı taleplerini dikkate almamış, değerlendirmeye dahi tabi tutmamıştır. Sovyet Rusya'ya baktığımızda, özellikle Stalin döneminde sosyalizm adına ortaya konulan devlet politikaları akıllara durgunluk verecek canavarlıktadır. Stalin'in yoksul köylülere uyguladığı kota ve bu kotaya ayak uyduramayan köylülerin uğradığı akıbet, sayısız araştırma kitaplarına konu olmuştur.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Yakın dönemde yaşanan dünya savaşları, güçlü ve kapitalist ülkelerin uyguladığı şiddet ve sömürü politikası, Afrika ülkelerinde ve Orta Doğu'da izlenen siyasal politikalar dünya

çapında ciddi iç savaşları ve kitlesel eylemleri meydana getirmişti. Dünyada, özellikle Amerika ve Sovyetler Birliği'nin soğuk savaşa tutuşması nedeniyle ciddi kamplaşmalar yaşanıyordu. Bu durum, sonuçları ve etkileri bakımından küresel anlamda onarılamaz sorunları da beraberinde getiriyordu. Bunun önüne geçmek için Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihinde "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" ilan edilmiştir. Söz konusu beyanname, ilk bakışta oldukça sempatik bir belgedir. İçerdiği maddeler insanın yüreğine su serpecek niteliktedir. Ancak gelin görün ki, hiçbir küresel güç, hiçbir uluslararası aktör, hiçbir Batılı ülke bu beyannamenin gereğini yerine getirmemiştir. Dahası, bugün bakıldığında getirecek gibi de görünmemektedir. Tamamen göz boyamaya yönelik kabul edildiği anlaşılan beyanname, adeta güçlü olanların kendilerini korumak için ortaya koydukları bir vesika niteliğindedir. Bu beyannamenin örnek maddelerine değinmeden önce, okuyucularımıza Filistin sorununu, Irak'ı, Libya'yı, Tunus'u ve Suriye'yi düşünmelerini öneririm.

Hiçbir güçlü devletin "ciddiye almadığı" ancak "evrensel" (!) olma özelliğine sahip olan ve 30 maddeden oluşan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nin ilk 10 maddesi şöyledir:

Madde 1- Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2- Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına

bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyuğunda bulunduğu devlet veya 203 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.

Madde 3-Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 4- Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulunuramaz, kölelik ve köle ticareti her türlü biçimde yasaktır.

Madde 5- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunamaz ve ceza verilemez.

Madde 6- Herkesin, her nerede olursa olsun, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı vardır.

Madde 7- Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayırım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 8- Herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış temel haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır.

Madde 9- Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.

Madde 10- Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır.

“İnsan” Hayvanat Bahçeleri

Batılı ülkelerin (ki, bunlara gelişmiş ülkeler diyoruz) sadece kendi milli çıkar ve menfaatleri için politika ürettiğinden bahsetmiştik. Batılılar için tek önemli olanın kendi huzur ve refahları olduğunu belirterek kısa örnekler vermiştik. Oysa tarihin her döneminde, devletler tarafından sözle ifade edilen, hatta belgelerle somutlaştırılan birçok düşünce, kendi menfaatleri söz konusu olduğunda bir çırpıda terk edilmiş ya da unutulup gitmiştir. İnsan hakları bildirileri, hak, hukuk ve adalet söylemleri, pozitif bakış açısı, liberalizm ve çağdaşlaşma kavramları da bir yere kadar anlam ifade etmektedir. 1870’lerden 1960’lara kadar Belçika, Hollanda, Macaristan, İsveç, İtalya, Almanya ve İspanya gibi ülkelerde bunun en somut örneğini görmek mümkündür. En iç acıtan örneklerden birisi, İnsan Hayvanat Bahçeleridir. Hayvanat bahçelerinde, sergilerde, fuarlarda ve bazı özel günlerde gösterilmek için ana vatanlarından gemilerle getirilen binlerce masum insan, adeta gösteri hayvanıymış gibi teşhir edilmişlerdir. İçinde buldukları kafeslere “lütfen yiyecek vermeyin” notu yazılı olan ve çoğu hastalıktan, işkenceden veya başka nedenlerden ölen zavallı insanlar, Avrupa’nın göbeğinde, aydın (!) ve gelişmiş (!) insanların nasıl bir canavara dönüşebileceğinin en somut örneği olmuşlardır. Elbiseleri çıkarılan çocuklar, tüm vücudu açılan kadınlar, ailesinin gözleri önünde aşağılanan, dövülen erkekler... Belgesellere bile konu edilip, kendilerinden bir tür hayvanmış gibi bahsedilen Afrikalı kölelerin yaşadığı trajediyi, tarih hiçbir zaman unutturmayacak ve asla affetmeyecektir.

Kölelik

Bugün dünyanın hamisi gibi davranan ve her fırsatta demokrasiden ve özgürlükten bahseden Amerika Birleşik Devletleri, daha 1950'lere kadar Afrika kökenli masum insanlara yaptığı akıl almaz ayrımcılıkla biliniyordu. Erkekler, kadınlar ve çocuklar; yüz yıllardır gemilerle Amerika'ya taşınmış ve köle olarak kullanılmışlardır. Bir zencinin bir beyazla aynı durakta beklemesi, aynı otobüste yan yana oturması, ticaret ve siyaset yapması, mal edinebilmesi bile yasaktı. Korkunç bir şey! Akıl alır gibi değil! Bu, on yıllar boyunca süren gerçek bir trajedidir. Bu inanılması güç aşağılama, Amerika'da Rosa Parks adlı siyahi bir kadının 1955'te başlattığı özgürlük direnişi, ardından Martin Luther King ve Malcolm X gibi aktivistlerin çığlıklarıyla ileri seviyelere erişmiştir. Sonrasında zamanla uygulanabilirliği zorlaşan zencilere yönelik ayrımcı uygulamalar, bugün az da olsa teorik olarak etkisini göstermeye devam ediyor. Dünyanın en büyük belalarından biri olan ırkçılık ve Faşizm, günümüzde Amerika ve Almanya gibi ülkelerde turmanışa geçmiş bulunmaktadır.

III. BÖLÜM**Modern ve Postmodern Düşünce Dönemi ve İletişim Çağı****Modern Düşünce Dönemi**

Bugün hâlâ üzerinde konuşulmaya devam edilen ve bu kavrama yüklenen anlamlar çerçevesinde yaşamının bir ayrıcalık, bir üstünlük olduğu düşünülen anlayış, MS 5. yüzyıla dayanır. Modern düşünce, aslında daha çok bağımsızlığı, özgür düşünmeyi ve pratikte özgürlüğü ifade eder. En önemli karşılığı ise tüm otoritelerden bağımsızlığını elde etmiş olmasıdır. Başlarda, kilisenin yoğun baskısı altında olan özgür düşüncenin elde edilmesini ve bu baskıdan kurtuluşu ifade etmek için kullanılmıştır. Bu önemlidir. Bir de modernlik kavramı vardır. Baskının ve otoritenin reddinden sonra varılan sonuca "modernlik" denilmektedir. Prof. Dr. Ahmet Cevizci, modernliği bu şekilde tanımlamaktadır. Elbette modernlik sadece bir tek olguyla sınırlı değildir; dilde modernlik, eğitimde modernlik, bilimde, sanatta, edebiyatta vs. modernlik gibi olgusal anlamda çeşitlilik arz etmektedir.

Özetle, modernliği geniş tabanlı bir yenilik ve gelişim süreci olarak tanımlayabiliriz. Bu tanım, temel itibarıyla kilise

baskısından kaynaklandığı için spritüel izleri pek yansıtmaz. Daha açık bir ifadeyle, modern düşünce anlayışında din yer almaz. Her ne kadar başlarda hümanizmi önceleyen, insan merkezli bir hayat standardını insana uyarlamaya çalışan bir söylem benimsenmişse de, pratikte Evrim Teorisi gibi farklı tezleri özümsemesi dolayısıyla, insanı “hayvanlaştıran” bir felsefeye dönüşmüştür. Bu ise, insanları kendi menfaatleri için farklı pozisyon almaya sevk etmiştir. Özellikle pragmatizm (faydacılık) anlayışının da modernlik kavramının içine gömülmesiyle, modern çizgiyi yakalamak isteyen insan, çok ayrı bir noktaya taşınmıştır. Kendi hırs ve ihtirasları için başka insanlarla savaşa tutuşan, yakan, yıkan ve sömüren... Modernlik ve pragmatizmle önce bireyselleşmeyi keşfeden insan, ardından milliyet kavramını, sonrasındaysa devletleşmeyi keşfetmiş ve milli devletlerin önünü açmıştır. Sonrası herkesçe malumdur: Millileşmeye dayanan savaşlar, işgaller ve kan gölüne dönen koca bir dünya... Elbette günümüz dünyasındaki tüm felaketleri modernizme yüklemiyoruz ancak önemli bir payının olduğu da açık bir gerçektir. Bunda, yorumlama ve uygulamadaki farklılıklar da önemli bir role sahiptir.

Özetlemek gerekirse, Rönesans ile ciddi atılım gösteren modernlik anlayışı, başlarda tüm kısıtlama ve baskılardan arınıp, özgür bir çizgide yürüyerek gelişimi ve yeniliği simgelemiş; ancak zamana ve şartlara bağlı olarak belli ölçüde çizginin dışına çıkmıştır. Bunu, insanın bitmek bilmeyen arzu ve isteklerine bağlayabiliriz.

Postmodern Düşünce Dönemi

Postmodern dönem, çağdaş ve ileri endüstri toplumlarını ve onların ulaştıkları üst seviyeyi ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Yani modernliği “endüstri öncesi”,

postmodernliği ise “endüstri sonrası” deyimleriyle açıklayabiliriz. Dahası, postmodern düşünce ilerlemenin kaçınılmazlığına inanır ve zamanın teknik ve bilimsel şartları ölçüsünde elde edilen imkânların kullanılmasıyla bir noktaya varmayı hedefler.

Postmodern toplumlar, ilkesel açıdan modernlikle çeşitli farklılıklar gösterirler. Burada Prof. Dr. Ahmet Cevizci’ye tekrar dönelim. Cevizci’nin postmodern düşünceyi dört ana başlık altında toplamış olması, konunun anlaşılması açısından önemlidir. Cevizci postmodernizmi; toplumsal postmodernizm, kültürel postmodernizm, ekonomik postmodernizm ve siyasal postmodernizm şeklinde kategorize eder. Cevizci, konuyla ilgili olarak “Bunların tümünün çağdaş toplumları şekillendirdiğini ve Aydınlanma ile birlikte düşünülen ilerleme fikrinin yerine geçen *olumsallık* ve *çok anlamlılık* bilinciyle ifade edilebilir” sözleriyle konuya ışık tutar.

Şimdi burada bilim, sanayi ve teknik alanlarda sağlanan gelişmelerin, insan ve toplum üzerindeki karşılığına bakalım. Her ne kadar yenilik ve gelişme gibi romantik kelimelerle süslenirse de postmodern toplumların sanayi ile birlikte işgücünü, yani insanı sömürdüğü ve onu makineleştirdiği bir gerçektir. Bugün bile birçok sanayi kuruluşu emeğin karşılığını tam olarak vermemektedir. Bununla birlikte, çocukları dahi çalıştırarak farklı insan hakkı ihlallerine imza atmaktadır. Gelişen sanayi, gerçi istihdamın paralelinde insanın beklentilerini de yükseltmiştir; ancak pratikte postmodern toplumlar, modern köleliği de beraberinde getirmiştir. Sonra sanayi, insanın günlük yaşantısını kolaylaştırmaya yönelik buluşları ortaya koyduğu gibi, savaş endüstrisini de beslemiş, çeşitli teknolojik aygıtlar ve kitle imha silahlarının yapımına yol açmıştır. Bilimde, teknikte ve fende ilerleme, beraberinde farklı tehlikeleri de doğurmuştur. Temelinde işgal

ve ilhak olan bu tuhaf gelişim evresi, farklı açılardan bakıldığında kusurludur. Zira postmodern toplumlardaki savaş ve sömürü daha fazladır.

Şimdi bugün şu soruları sorabiliriz: Rönesans ile aydınlanan, Sanayi Devrimi ile çağ atladığına inanan, atomu parçalayarak sonsuz enerji kaynağına ulaştığını iddia eden toplumlar, bu ve benzeri buluşlarla nasıl bir dünya yaratmışlardır? Bugünün toplumları daha zor ve daha dominant bir yapıya dönüşmemişler midir? Modern dünyanın güvenlik sorunu, acaba yeryüzünde binlerce nükleer silahın depolanmasıyla mı çözülecektir? Batı medeniyetinin dünya toplumlarını getirdiği nokta, önceki yıllara oranla daha mı iyidir; yoksa daha mı kötüdür? Belki de Sokrates gibi bizler de bazı sorunların tespiti için sadece soru sormalıyız; ama doğru soruları sormalıyız!

Burada atomun parçalanmasından söz etmişken, rölativiteden de bahsetmek gerekir: Rölativite “görelilik/izafiyet” demektir. Genel Görelilik Kuramı ve atomun parçalanması insanlığa çok farklı bir bilimsel gelişmeyi sağlamıştır. Bu büyük bilimsel gelişme, insanlığın faydasına sayısız beklentiyi yaratırken, atomu parçalayan insan bu başarısını (!) kitle imha silahları yapmayla taçlandırmıştır (!). Sonrasında ortaya atılan Kuantum Mekanikliği... Bilimin ve teknolojinin gelişimiyle şımaran modern dünya insanı, bu gelişmeleri kendi gelişimi için kullanmak yerine, kendi eliyle yarattığı göstermelik düşmanları (Saddam, Kaddafi, DEAŞ, Taliban, el-Kaide vs.) yok etmeye adadı. Evrene yönelen ve evrenin sınırlarını çözmeye çalışan aynı modern insan, aslında uçsuz bucaksız evrende, kendi bilimsel kanunlarının hiçbir karşılığı olmadığını; evrenin başka kanunlar üzerine yaratıldığı gerçeğini gördü ve teknolojik gelişimle git gide küçülen dünyada sıkışıp kaldı.

Burada asıl sorunumuz modernizmin ve postmodernizmin tek başına eleştirisi değildir. Biz burada insanlara ve toplumlara sunulan seçeneklerin negatif ve pozitif yanlarının tespiti üzerinde duruyoruz. Bilim ve teknik elbette gelişen insan için çok büyük bir önem arz etmektedir. Ancak ne amaçla, nasıl kurulup kurgulandığının bilinmesi de önemlidir. Küçülen dünyada; birbiriyle sürekli iletişim halinde olan insanların yaşadığı bir dünyada yaşamak elbette oldukça heyecan vericidir. Ne var ki, insanoğluna boyalı ve ıslık ıslık bir dünya sunarken, bu süslü dünyanın görünmeyen taraflarını da göstermek gerekmektedir.

Mesela postmodern ve gelişen sanayi, birbirinden farklı ve hayatı kolaylaştırmaya yönelik ürünlerin meydana gelmesini sağlamıştır. Ancak bu ürünlerin satış ve pazarlanması için de yine teknolojik iletişim ve haberleşme aygıtları kullanılmış, insanların sürekli tüketmeleri empoze edilmiştir. Kapitalizmin ve emperyalizmin adeta besin kaynağı haline gelmiş olan modernizm sonrası anlayış, insanlara insanları ezip yok ederek refah içinde yaşamayı vaat etmektedir. Bugünkü çerçevede görünen şey bu değil midir?

Bilgi Çağı ve Bilgisayarın Hayatımıza Girişi

Modernizm sonrası dönemde, günlük hayatta dahi sıklıkla kullanmış olduğumuz bir başka gerçeklik de bilişim çağı ve dijital dünyadır.

1980'lerden sonra teknoloji alanında çok ciddi bir hızlanma yaşanmıştır. Özellikle bilgisayar teknolojilerinin süratli gelişimi ve hayatımızın her alanına girmesi, bilgisayar çağının yaşandığının en belirgin parametresidir. Önceleri askeri amaçlara hizmet etmesi için tasarlanan bilgisayarlar,

maliyetlerin düşmesi ve üretim giderlerinin azalması sebebiyle önce işletmelerin, sonrasında da evlerimizin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi, iletişim alanında da çığır açmış ve internet gibi farklı iletişim kanallarını yaratmıştır. Bu ise toplumlar arasında yeni köprüleri inşa etmiş ve kültürler arası diyalogun gelişmesini sağlamıştır. Bugün Tuzla-Şehriyaz Konutları'ndaki bir evden, Amerika-Washington'daki bir evle anında canlı bağlantı kurulup iletişim sağlanabilmektedir. Üstelik neredeyse hiçbir özel ücret gerektirmeden; normal bir internet bağlantısı yoluyla...

Bilgisayar teknolojilerinin ve internetin böylesine ucuz ve hızlı olması, hayatın her aşamasında büyük kolaylık sağlamış; dünya ile sınırlı kalan insan yaşamını dünyanın dışına, uzaya kadar taşımıştır. Bilişim çağının yaşanmasıyla birlikte, uzay araştırmalarına da hız verilmiş, yeni yeni uydu cihazlarıyla hem küresel bilgi akışı en üst noktaya ulaşmış hem de farklı gök cisimlerine fiziksel erişim sağlanmıştır. Eğer insanoğlu bugün Mars'a araç gönderebiliyorsa, bu bilgi çağının bir başarısıdır.

Ancak her meselede olduğu gibi, madalyonun bir de görünmeyen tarafı vardır. Bilgiye ve iletişime bu kadar kolay erişebilen insan, bazı çirkin amaçlarına bu sayede rahatlıkla erişme imkânı bulmuştur. Silah ve insan kaçaklığından uyuşturucu satışına; organ hırsızlığından dolandırıcılığa kadar akla gelen birçok olumsuzluk, dijital dünyanın imkânlarıyla gerçekleştirilmektedir. İşin güzel tarafı şu ki; bu tür karanlık işlerin engellenmesi için de yine bilgisayar ve internet teknolojileri kullanılmaktadır.

Globalleşen Dünyada Zaman Dilenciliği

Globalleşen dünyanın çağdaş dünya insanına kattığı bir yığın faydanın yanında, belli oranda zarar verdiğini önceki sayfalarda ifade etmiştik. Her ne kadar dünya, bu anlamda git gide küçülüp insanlar ve toplumlar arasındaki mesafeler önemli ölçüde kılsalsa da, burada karşımıza bir başka sorun çıkmaktadır: Zaman sorunu... Hızla gelişen ve çağ atlayan iletişim teknolojileri, insanlar arasındaki iletişimin daha kısa ve doğrudan teminini sağlaması gerekirken, bugün herkesin zamanın yetmeyeşinden şikâyet etmesi paradoksal bir durumdur. Peki, insanı böylesine yoğun ve yorucu kılan şey nedir? İletişimin ve diyalog kanallarının büyük bir süratle mesafe kat ettiği gerçeğine rağmen, neden insanlar hâlâ birbirlerine zaman ayıramamaktadırlar? Anlık mesajlaşma programları, e-posta, sesli ve görüntülü iletişime olanak tanıyan uygulamalar ve çok yaygın kullanılan sosyal medya unsurları, neden insanlar arasındaki iletişimi gerçekleştirmiyor? İnsanlar neden bu kadar yoğunlar ve neden birbirlerine zaman ayıramadıklarından; zamanın yetmeyeşinden şikâyet ediyorlar?

Şimdi, bu soruların tamamını iki şekilde açıklayabiliriz.

1. Hızla gelişen teknoloji ve iletişim teknikleri, insanlar arasındaki mesafeyi kapatırken, diğer iş faktörlerini hızlandırıyor. Dolayısıyla insan, kısalan mesafelere paralel olarak daha fazla iş ve sorumluluk alıyor. Bu da onu daha yoğun ve daha aktif kılıyor. Tabii, biraz da agresif... Bu sebeple de zaman sorunu meydana geliyor. Yani zaman ile iş yoğunluğu paralel seyrediyor. **2.** Bilgi veya insan kaynağına çabuk ulaşmak, o kaynağı değersizleştiriyor. Edinmek için mesai harcanan bilgi daha değerliymişken, hiçbir emek sarf edilmeden elde edilen bilgi, fazlaca önem arz etmiyor. Bu durum ikili ilişkilerde de böyledir. Bir bilgiye veya bir kimseye çok çabuk ulaşıyor olması, tuhaf bir biçimde o bilgiyi veya o kişiyi önemsizleştiriyor ve

hassasiyeti ortadan kaldırıyor. Aslında bir insanın kendisine ulaşmayı zorlaştırması da bu mantıkla açıklanabilir. Bu konudaki ego ve kişisel kaprisler, üzerinde titizlikle durulması gereken insani ve ahlaki zaaflardır. Bir insanın bunca iletişim aygıtına rağmen kendisine ulaşmayı zorlaştırması, kişinin nevroitik kişilik problemleriyle malul olduğu anlamına da gelir. Bu tür durumlar doğal olarak insanlar arasında birbirleriyle görüşememe durumunu ortaya çıkarabilmektedir. Öyle ki, bir kimse bir başka kimseyle görüşmek için adeta boş bir zaman aralığı yakalamanın mücadelesi içine giriyor; adeta görüşme talebinde bulunduğu kimsenin karşısında zaman dilencilğine soyunuyor.

Özetle; bunca gelişen iletişim kanallarına rağmen bir kimse sürekli çok yoğun ve çok meşgul olduğundan şikâyet ediyorsa ya yaptığı iş hakikaten kendi kapasitesinin ötesindedir, zamanını çok fazla alıyordur; ya da o kimse psikolojik kaygılara sahiptir; kendisini ulaşmaz görüyordur.

Sosyal Medyada Tuhaf Takıntılar

İletişim çağının en etkin kanallarından birinin de sosyal medya olduğundan bahsetmiştik. Esas itibarıyla sosyal medya, insanların aynı ya da farklı düşüncedeki başka insanlarla bağ kurmasına, etkileşim yaratmasına, düşüncelerini paylaşmasına vs. yarayan çok geniş bir sahayı ifade eder. Burada temel amaç etkileşimdir, iletişimdir. Şimdi konunun farklı bir boyutuna bakalım; sosyal medyanın, bazı insanlarda yarattığı davranış bozukluğuna...

Bugün sosyal medya dendiğinde üç temel yapı anlaşılmalıdır. Instagram, Facebook ve Twitter... Dünyanın en geniş üye kitlesine sahip olan bu üç uygulama, anlık haberleşmeye

ve paylaşımlara imkân veriyor. Amaç, en hızlı şekilde iletişim kurmak ve aynı oranda geri dönüş sağlamak... Ancak bazı insanlar, kendilerine yazılan bir mesaja anında dönmeyi, çarçabuk cevap yazmayı -patolojik bir biçimde- gereksiz görmekte-dirler. Bunu bir "küçük düşme" gibi değerlendirmektedirler. Bir mesaja anında cevap yazmak onlar için "alelade" bir davranıştır. Bu insanlar çabuk ulaşılabilir olmayı kendilerine yakıştıramamaktadırlar. Oysa teknolojinin amacı "çabuk ulaşılabilirliği" sağlamaktır. Bu tip takıntılı ve ruhsal sorunlu insanlar, özellikle kendi emirlerinde bulunan diğer insanları an be an "takip ettikleri" halde asla paylaşımlarını beğenmezler ve yorum yazmazlar. Bu davranışa bir çeşit "sosyal fobi" de denmektedir. Durum sadece sosyal medya ile sınırlı değildir. Whatsapp, Line, Viber ve Wechat gibi anlık mesajlaşma programlarındaki durum da bu tip sosyal fobisi olan insanlar için aynıdır. Örneğin Whatsapp'ta kendilerine yazılan bir mesajı görürler ancak karşıdaki insanın bunu bilmesine rağmen cevap yazmazlar veya çok geç yazarlar. Buradaki psikopatolojik durum da öncekiler gibidir. Neden-se bu şekilde davranmayı bir ayrıcalık (!), bir ulaşmazlık (!) sayarlar. Ancak bugün modern tıp, bu şekilde davranmanın bir çeşit "teknolojik hastalık" olduğundan söz eder. (Tabii, böyle davranmanın özel bir sebebi yoksa...)

Bilginin Güç Olarak Kullanılması

İnsanlık tarihine bakıldığında, insanlığın gelişim sürecinin her döneminde bilginin bir güç ve stratejik önem arz ettiği rahatlıkla görülebilir. Taş ve maden devirlerinde dahi icat edilen savaş aletleri ve günlük hayata dair eşyalar, bilginin bir noktadan sonra hayatın vazgeçilmez faktörü olmuştur. Çok geniş bir alanı ifade eden bilgi, insanın yer aldığı her

noktada karşılık bulmuş ve tarımdan sanayiye, denizcilikten astronomiye kadar büyük bir yeri işgal etmiştir. Özellikle teknoloji alanındaki bilgi, savunma sanayini ciddi oranda etkilemiş ve “güç” kavramının karşılığını hak ettiği ölçüde doldurmuştur. Özellikle küreselleşen dünyada (ki, toplumların kaynaşması) bilgi, rekabeti doğurmuş ve hem toplumlar hem de devletler bir adım daha öne geçmek için bitmek bilmeyen bir hırsla bilginin peşine düşmüşlerdir.

Bilgi kavramı beraberinde strateji kavramını da getirmiştir. İletişimdeki rahatlık ve konfor, bilgisayar destekli plan, proje ve tasarımlar; bilgisayar animasyonlarına bağlı stratejik çalışmaların da kapısını açmıştır. Strateji her alanda (siyasi, askeri, ekonomik vs.) aynı öneme sahip olmuş ve “strateji uzmanlığı/stratejist” gibi yeni iş sahalarını doğurmuştur. Tamamen bilgiye ve tecrübeye dayalı olan strateji belirleme, “zihinsel rekabet” gibi yeni bir deyim ortaya çıkarmıştır. Zihinsel rekabet, düşüncede ve eylemde teorik bilgi hazırlama gibi son derece kritik bir görevi ifade eder. Zihinsel rekabet etkinliği ne ölçüde ortaya konursa, o ölçüde başarı sağlanır.

Gelişen Teknoloji, Akıllı Dünya, Akıllı Telefonlar ve Akıllı Evler

Önceki sayfalarda da ifade ettiğimiz gibi, gelişen teknoloji, bilgisayar ve internet alanında yaşanan akıl almaz tecrübeler, günlük hayatımızı da büyük oranda etkisi altına almıştır. Özellikle Sovyetler Birliğinin dağılması ve toplumlar arasında kopan bağların yeniden tesisleriyle küreselleşme (glo-balleşme) çok özel bir noktaya ulaşmıştır.

Küreselleşmeyi, “yeni teknolojilerin sağladığı imkânlar çerçevesinde toplumların ve bireylerin daha yoğun bir etkileşim içine girmesi” şeklinde tanımlayabiliriz.

Önceleri spor müsabakaları, turistik geziler ve ticari ilişkilerin canlanmasıyla sağlanan küreselleşme; bilgisayar ve internet teknolojileriyle birlikte çok ayrı bir kulvara taşınmıştır. İnternet yoluyla insanlar çok kısa sürede hem istediği bilgiye ulaşmış, hem kendi aradığı ölçülerde sosyal gruplara katılmış hem de istediği müşteri portföyünü oluşturup, seçkin bir ticari mekanizmaya hayat vermiştir. Ayrıca tüm bunların gerçekleşmesi için birkaç yıl önce sabit bir bilgisayara ihtiyaç duyulurken, bugün cep telefonları ve tabletler vasıtasıyla bu sorun da ortadan kaldırılmış ve sıraladığımız tüm imkânlaraseyahat halindeyken bile basit bir akıllı cep telefonu ile erişim mümkün hale gelmiştir. Dahası, cep telefonu ve tablet bilgisayarlardaki internet erişim hızında yaşanan iyileşmeler, akıllı evler, akıllı araçlar, akıllı elektronik aletler gibi yeniliklerin de günlük hayatımıza girmesini sağlamıştır. Ancak bütün bunlar, her ne kadar insan hayatını kolaylaştırmaya yönelik ise de, bazı güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Önceleri insan güvenliği için geliştirilen uygulama ve programlar, bilgisayar korsanlarının müdahalesiyle devre dışı bırakılırken, sonraları bilgisayar güvenliğini “güvenli” hale getirecek yazılımlar geliştirilmiştir. Bugün, dünyanın en saygın ve en büyük bilgisayar yazılım şirketi olan Microsoft’un geliştirdiği yazılımlar dahi “crack”lenip el altından satılabilmektedir. Windows işletim sisteminin, Ofis programlarının, hatta çok yüksek rakamlara satılan CAD/CAM yazılımlarının bile rahatlıkla “kıırılıp” 3-5 liraya satılması, büyük bilgisayar firmalarının sağladığı güvenlik çözümlerini de tartışmaya açmıştır. Daha kendi yazılımlarının “kıırılabilirliğini” gideremeyen bir firma, başka şirketlerin veya kullanıcıların özel bilgilerinin nasıl muhafaza edebilecektir? Bu da “akıllı çağımızın” paradoksal yansımalarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Yaşamak İçin Sömürmek

Önceki sayfalarda da sıklıkla değindiğimiz gibi, Amerika ve Batı toplumları, tarih boyunca ellerindeki tüm imkânlarla “ihtiyaç duyduklarında” Doğulu, Afrikalı ve güçsüz toplumları sömürme yoluna gitmiştir. Bunu bazen o toplumların başına getirdikleri kukla idarecilerle sağlamış, bazen kendi kurdukları “örgütleri” bahane ederek, bazen de doğrudan askeri müdahaleyle yapmışlardır. “Yaşamak için sömürmek” anlayışına dayalı olarak ortaya konan bu vahşi durum, bilgi ve teknoloji çağında da devam etmiştir; üstelik çok daha etkin bir şekilde... Geliştirilen iletişim aygıtları; İHA'lar, dronlar, kabloşuz kamera ve gözetleme sistemleri bu amaçla aktif olarak kullanılmaktadır. Bu yollarla kendi sömürü ve işgal politikalarına aykırı gördükleri toplumları veya kişileri etkisizleştirerek amaçlarına ulaşmaktadırlar. Bunu yaparken de halkın bilgiye ulaşma kaynaklarını özellikle yok etmekte ve toplumların ortak hareket etme, direnme ve organize olma gibi seçeneklerini ortadan kaldırmaktadırlar. Kendi yaşamları için başkalarının yaşam haklarını gasp eden emperyalist güçler, bu davranışlarıyla daha önce ilan ettikleri bildiri, sözleşme ve altına imza attıkları kararların da “göstermelik” olduğunu göstermektedirler. Onlar için insan haklarının, yaşam hakkının ve Tanrısal öğretilerin bir öneminin olmadığını anlaşılması bakımından, bunu özellikle dikkatlere sunmak istiyorum.

Aliya İzzetbegoviç'in şu sözüyle konuyu noktalayalım: “Bunu hiç unutma evlat! Batı hiçbir zaman uygar olmamıştır. Ve bugünkü refahı; devam edegelen sömürgeciliği, döktüğü kan, aktığı gözyaşı ve çektirdiği acılar üzerine kuruludur.”

IV. BÖLÜM

Yenidünya Düzeni, Türkiye ve Rusya Faktörü

Yenidünya Düzeni

Çok yönlü bir anlama sahip olan Yenidünya Düzeni'ni, genel olarak “kapitalizmin tüm dünya üzerinde etkin ve egemen hale gelmesi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel değerleri de etkisi altına alan bir süreç” şeklinde tanımlayabiliriz. Bir başka deyişle, kapitalizmin uluslararası arenaya uyarlanması ve yeniden yapılandırılması... Burada Amerika'nın ve küresel egemen güçlerin ciddi rolünün olduğundan bahsetmeye gerek bile duymuyorum. Zira bu düzenin arkasındaki en önemli gücün onlar olduğu kendilerince de gizlenmiyor. Özellikle İsrail için tam merkezinde duruyor. Amerika, Avrupa ve İsrail... Açıklama yapmadan tek başına isimlerini söylemek bile, anlatılmak istenen birçok meselenin anlaşılması bakımından yeterli oluyor.

Temelde güçsüz ancak ciddi yeraltı kaynağına sahip ülkelerin dizayn edilmesini amaçlayan; kendi siyasal çıkarları

doğrultusunda yeni bir üstünlük anlayışı geliştirmeyi hedefleyen Yenidünya Düzeni, bugün tarih sayfasındaki seyrine devam ediyor. Bu amaçla ülkeler bölünüyor, liderler idam ediliyor ve işgal için türlü ısmarlama gerekçelerle savaşlar üretiliyor. Bugün dünyadaki tüm bu kargaşanın ve anarşinin en temel sebebi bu fütursuz sömürü anlayışıdır! Zaman zaman dünyanın farklı yerlerinde ısrarla sürdürülmek istenen iç savaşların altındaki sebep de budur. Türkiye, İran ve Rusya gibi aktörlerin sahaya inip, bu yeni küresel anarşiye karşı direnmelerinin sebebi de budur. Bugün herkes şunu anladı ki, Amerika ve İsrail'in kendi istikballerini garanti altına almak için yapmayacakları hiçbir çılgınlık yoktur. Yeni sömürgecilik anlayışının başat temsilcileri olan bu ülkelerin Ortadoğu'daki varlıklarının nedeni de budur. Kendi istikballerini ve çıkarlarını garanti altına almak... Ancak her gücün de bir sınırı vardır. Yakın geçmişe kadar dünya üzerinde istediği gibi at oynatan emperyalist güçlerin, bugün belli noktalarda tıkanıp kalmaları bir tesadüf değildir. Başta Türkiye olmak üzere, İran ve Rusya, Amerika'nın nihai hedefinin farkındadırlar ve bu kirli oyunu bozmak için zaman zaman ittifak içine girmektedirler. Ortadoğu'nun şekillenmesinin, tüm dünyayı şekillendirmek olduğunu bilen emperyalistler ise Türkiye'nin yeni ve büyük gücü karşısında çılgına dönmüş durumdadırlar.

Yenidünya Düzeni'nin amaçlarından birinin dünyanın ekonomik varlığını kontrol altına almak olduğundan bahsetmiştik. 1980'lerden günümüze kapitalist piyasa ekonomisinin oluşturulduğunu herkes bilmektedir. Sermayenin, tüm kurum ve kuruluşların da bu çerçevede yer alıp, belirledikleri kuralara göre varlık göstermelerini sağlamak ise bir başka hedeftir. Aslında kırk yıla yakın bir zamandır gelinen noktaya bakıldığında bu amaçla önemli bir mesafenin kat edildiği çok açıktır. Siyasal anlamda tam olarak olmasa da ekonomik açıdan

elde edilen bu başarı (!) kapitalistlerin iştahını kabartırken, dünya üzerindeki ülkelerin gelir dağılımlarındaki bozulma da hedeflerini büyütme yoluna açmaktadır. Yoksulun daha yoksul, zengin ise çok daha zengin olduğu bir dünya yaratan kapitalist ülkeler, kendi aralarındaki işbirliği ve anlaşmalarla da ekonomi pastasının büyük bölümüne sahip oluyorlar. Fakiri iyice sömürme, zengini ise koruyup kollama prensiplerine dayalı kapitalist adalet anlayışıysa, sadece güçlü kapitalist devletlerin çıkarlarını koruyup kollama vazifesini icra ediyor. Örneğin, kendilerince "terörist" ilan edilen bir kimseyi ele geçirip, o kişinin tüm mal varlığına el koyarlarken, bir başka ülkenin "terörist" dediği kişi ise uluslararası anlaşmalara rağmen, isteyen ülkeye verilmeyebiliyor. Bugün FETÖ Terör Örgütü elebaşı Fethullah Gülen ile ona bağlı teröristlerin Amerika ve Avrupa ülkelerince muhafaza edilmesi de bu iki yüzlü tutumun en yakın örneğidir. Zira dünyanın birçok yerinde okulu bulunan Fethullah Gülen, kapitalistlere hem para akışı sağlıyor hem de okullarını onların ajanları için bir sığınağa dönüştürüyor.

Türkiye ve Rusya Faktörü

Bugün dünyanın en saygın ve en ciddi kişi ve yayın organları, Amerika'nın Ortadoğu'da eskisi gibi güçlü olmadığını ve bölgeye yönelik her girişiminin ardından Türkiye ve Rusya'ya çarptığını, bu sebeple de istediği oyunu kuramadığını söylüyor. Rusya'nın, Amerika'nın dünyada tek otorite olmasına karşı durduğunu; Türkiye'nin ise Amerika'nın bölgedeki jandarması olmaktan çıkıp, bölgede etkin ve söz sahibi olduğunun altı çiziliyor. Amerika'nın Afganistan, Irak, Suriye ve Libya konularında içine düştüğü bataklık, analistlerin görüşlerini haklı çıkardığı gibi, farklı küresel senaryoların devreye

alındığı tezini de güçlü kılıyor. Şu çok açık bir gerçek ki, Türkiye, bulunduğu bölgenin yeni ve kesin gücü olarak artık çok daha kararlı bir dış politika izliyor ve taşlarını akıllıca oynuyor. Rusya ve İran'ın da kendi ulusal çıkarları çerçevesinde bölgedeki gücünü artırmış olmaları, bölgede gerçek söz sahiplerinin, o bölgede bulunan devletlerin olduğu anlayışını diri tutuyor. Dünyanın birçok yerinde üssü bulunan, birçok yerde sıcak çatışma halinde olan ve bu sebeple ciddi ekonomik krizlere tutulan Amerika'nın eski güç ve otoritesini yakalayamayacağı; her geçen gün biraz daha zayıflayacağı yine aynı analistlerin tespitleri arasında yer alıyor.

George Bush ile çıkmaza giren Amerikan dış politikasının, Barack Obama ile iyice içinden çıkılmaz bir hal alması, yeni başkan Danold Trump için de büyük bir sorun olacak gibi görünüyor. Sömürgeci ve işgalci konumunda olan ABD'nin zayıflayan gücü ve kaybettiği prestij, Trump'la birlikte ne ölçüde değişir; bugün bunu hiç kimse kestiremiyor. Bilinen ve emin olunan tek gerçek, Türkiye ve Rusya'ya rağmen bölgede yeni bir maceraya girişilemeyeceği ve bu iki güç karşısında ABD ve Batılı ülkelerin tek başına karar alamayacak olmasıdır.

İlk Türk Demokrasisi ve 31 Mart Vakası

“Batı'da düşünce ve fikirler saklanır uzun yıllar; hatta yüz yıllar! Zamanı gelince kullanılır. Doğu'daysa duygusaldır ve ani tepki verir insanlar. Bu nedenle Batı tarihi darbelerle, Doğu tarihi isyanlarla doludur.” **Cemil Meriç**

Bu bölümde, aslında bu kitabın temel konusu olan 15 Temmuz darbe girişimini ele alacağız. Ancak 15 Temmuz darbe girişiminin tam olarak ne olduğunun, hangi temellere dayandığının, arkasında kimlerin rol oynadığının ve girişimin hangi hedeflere ulaşmak adına icra edildiğinin anlaşılması için küçük bir tarih yolculuğuna çıkmamız gerekiyor.

15 Temmuz'da FETÖ'nün icra etmek istediği darbe ile tarihteki tüm darbeler genel özellikleri bakımından benzerlik gösterir. Çoğunlukla başarıyla sonuçlanan darbe girişimleri sonrasında, çok büyük toplumsal sorunlar meydana gelir ve tüm bu sorunların bedelini milletin bizzat kendisi ödemek zorunda kalır. Başta ekonomik ve siyasal sorunlar olmak üzere, milletin sırtına ağır yükler yüklenir. Cumhuriyet

tarihimize baktığımızda, bunun örneklerini görebilirsiniz. Ancak 15 Temmuz'un çok aykırı bir tarafı vardır. Zira Cumhuriyet tarihimizde ilk kez milletin bizzat kendisi, gecenin bir yarısı sokaklara dökülmüş, canı pahasına devletine, demokrasisine ve cumhuriyetine sahip çıkmıştır. Evet, ölenler, yaralananlar, sakat kalanlar olmuştur. Ancak millet, kendi seçtiği siyasilere meşru varlıklarını muhafaza etmiş, bu meşruiyeti ortadan kaldırmak isteyen tüm faktörleri yere çalmıştır. Millet bizzat sahaya inmiş, tam bir ekip ruhuyla hareket ederek hiçbir siyasi farklılık gözetmeksizin aynı çağrıya kulak vermiş ve benzersiz bir direniş örneği sergilemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin halk tarafından seçilmiş meşru Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın davetiyle sokaklara akan bu aziz millet, gerektiğinde hakla batılı, meşruyla gayri meşruyu, doğruyla yanlışını rahatlıkla ayırabilecek kabiliyette olduğunu tüm dünyaya göstermiştir.

Peki, tarih boyunca hep böyle mi olmuştur? Her darbe girişiminde milletimiz bu duyarlılıkla mı hareket etmiştir? Her zaman böylesine cesur mu davranmıştır? Ne yazık ki, hayır! Türk Milleti, birçok askeri müdahale görmüş ancak daha önce hiç bu kadar kenetlenmemiş ve böylesine bir kararlılıkla silahların önüne atılmamıştır. Bunun elbette belirli sebepleri vardır. Bu sebepleri ileriki sayfalarda detaylıca inceleyeceğimizi ifade ediyor ve içlerinden sadece bir tanesini dikkatlerinize sunmak istiyorum: Milletimiz, daha önceki siyasi aktörlerde Recep Tayyip Erdoğan'daki cesareti, kararlılığı ve öz güveni görememiştir. Aynı zamanda, daha önce hiçbir siyasal aktöre böylesine derin bir hayranlıkla bağlanmamış ve güven duymamıştır. Bu nedenle, darbe girişimi sırasında Recep Tayyip Erdoğan'ın milletimizi sokaklara davet etmesi, büyük bir heyecanla karşılık bulmuştur.

İşin en tuhaf yanıysa şudur: Türk Milleti'nin özgür iradesiyle başa gelen bir siyasi aktör olan Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik darbe girişimine karşı, her fırsatta demokrasi havariliği yapan Batılı devletlerin hiçbiri Erdoğan'ın yanında yer almamış ve "izle-gör" politikasını tercih etmişlerdir. Bu girişimi kınayanlar ne acıdır ki, birkaç Doğulu dost ülkeyle sınırlı kalmıştır. Sadece dünyada değil, ülkemizde de böyle olmuştur. Türkiye'de sürekli demokrasi çığırkanlığı yapanlar, (özellikle sol kesim) darbenin muhatabının Recep Tayyip Erdoğan olması sebebiyle hiçbir tepki göstermemiştir. Halkın oylarıyla cumhurbaşkanlığı makamına gelmiş olan Erdoğan, bu insanlara ne yapmıştır? Ne zararı olmuştur? Ülkenin ana muhalefet partisinin genel başkanı dahi, darbeyi bir süre açık bir dille kınayamamış, adeta bu olayın galibini beklemeye koyulmuştur. Ama tarih bu defa darbecilerin lehine tekerrür etmemiştir. Bu defa Amerika, Batı, Avrupa, cunta, medya vs. kazanamamış; kazanan sadece ve sadece aziz Türk Milleti olmuştur.

Konuya şimdilik burada nokta koyalım ve geçmişten günümüze darbeler tarihine kısa başlıklar halinde bir göz atalım:

Celali İsyancıları

Bu isyanlar, bugünü anlamak bakımından son derece titiz bir incelemeye tabi tutulması gereken bir sosyolojik olgudur. Söz konusu isyanlar, 16. ve 17. yüzyılda ordudan atılmış bazı eski askerlerin öncülüğünde Yavuz Sultan Selim iktidarına karşı başlatılan bir kalkışmayla başlamıştır. Anadolu'da yaşanan ve Sultan IV. Mehmet dönemine kadar devam eden Celali İsyancıları, belli zamanlarda sosyal, siyasal, askeri ve ekonomik alanlarda icra edilen isyanların geneline verilen addır.

Bu isyanlara “Celali” denmesinin sebebi, 1519’da ilk isyana cüret eden ve Mehdi (Kurtarıcı) olduğunu ileri süren Bozoklu (Yozgat) Şeyh Celal’dir. İlk isyan yoğun Şii ve Alevilerin desteğiyle Tokat dolaylarında başlamıştır. İsyanlarda rol oynayan kimselerin çoğu eski ve aktif profesyonel askerdir. Yani ordu içindeki bir kısım asker, bazı gerekçelerle kendi devletine başkaldırmıştır. (15 Temmuz’a dikkat!)

Başlarda Osmanlı’nın bir takım ekonomik, sosyal ve siyasal politikalarından memnun olmayan halkın başını çektiği isyanlar, Safevilerin de kıskırtmasıyla farklı grupların katılımını sağlamış ve bir süre sonra devlet için ciddi bir tehdit haline gelmiştir. Şeyh Celal’in öncülüğünde, topraksız köylülerin taleplerini, eski sipahilerin durumunu, yerel idarecilerin tutum ve davranışlarını protesto etmek ve bu nedenle devletten yardım dilemek için başlatılan gösteriler, başta Şii ve Alevi tebaa olmak üzere daha başka etnik unsurların da cesaretlenip devlete başkaldırmasıyla beklenmeyen bir çizgiye kaymıştır. Olaylar, Safevilerin türlü siyasi oyunlarına dönüşmesi ve ertesinde devletin varlığına ve bütünlüğüne yönelik bir tehdit haline gelmesi sonucu ağır ve kanlı bir biçimde bastırılmıştır.

Belli dönemlerde meydana gelen bu isyanların içinde öne çıkanlar Tavi Ahmed, Canbolatoğlu, Kalenderoğlu ve Deli Hasan ayaklanmalarıdır. Bu ayaklanmalar sırasında Sadrazam olan ve sert mizacıyla bilinen Kuyucu Murat Paşa önemli rol oynamıştır. Kuyucu Murat Paşa, devlete yönelik işlenen suçlara karşı son derece acımasız davranmasıyla meşhurdur. İsyanları bastırmak için çok sert yollara başvurmuş; hatta suçlu-suçsuz ayırt etmeden isyancıların üstüne yürümüştür. Sırf ibret olsun diye suçsuz insanları öldürttüğü dahi söylenir. Cesetleri açtığı kuyulara attırmak gibi bir alışkanlığı olduğundan, “Kuyucu” lakabı kendisine sonradan verilmiştir.

Kuyucu Murat Paşa’nın sert politikaları sonunda Celali İsyancıları zor da olsa bastırılmış, olaylar sırasında on binlerce insan ölmüş, sayısız yerleşim yeri yerle bir edilmiştir.

Celali İsyancıları, devletin birlik ve bütünlüğünü tehdit eder bir seviyeye ulaştırmıştı. Peki nasıl? Muhatap, koskoca Osmanlı İmparatorluğu’ydu. Bu, bu kadar kolay mıydı? Elbette ki hayır! Bu tip isyanlar “içeriden” desteklenmediği sürece kolaylıkla tertiplenemezdi. Zira isyanlar sırasında birçok asker ve devlet adamı da isyancıların safında yer almış ve kendi devletin kutsal varlığına kast etmişti. Bunların hepsi kendi bölgelerinde isyan bayrağını açmış ve memleketin birçok bölgesinde kanlı isyan hareketinde bulunmuştu. Neyse ki, Osmanlı Devleti bunca sinsî plana ve bunca saldırıya rağmen gücünü göstermiş ve varlığını muhafaza etmeyi başarmıştır.

30 Mayıs 1876 Darbesi

Bu darbe, doğrudan padişaha yönelik yapılmış bir askeri darbedir. Her ne kadar Osmanlı’da askeri darbe dendiğinde akallara ilk 30 Mayıs 1876 gelse de, aslında ilk darbe girişimi 1445’teki “Buçuktepe İsyanı” adıyla sahnelenmiştir. Buçuktepe’de sosyal ve ekonomik şartlarının iyileştirilmesini isteyen Yeniçeriler rol oynamıştır. Maaşlarının azlığından şikâyetçi olan Yeniçeriler, “Bir isyan olsa da biz de katılsak!” arzusuyla pusuda bekleyen bazı fırsatçıların da desteğiyle ayaklanmış; ayaklanma Sultan II. Murat’ın Yeniçeriler’in taleplerini karşılamasıyla son bulmuştur. Ne var ki, isyan son bulsa da asla unutulmamıştır. Zira Osmanlı, kendisine yapılan iyiliği de kötülüğü de tarih boyunca hiçbir zaman karşılıksız bırakmamıştır. Bilahare bu isyanda rol oynayan ve başı çeken bazı kimseler tespit edilmiş ve “uygun” cezalara çarpıtılmışlardır.

30 Mayıs'a biraz daha yakından bakalım: Osmanlı döneminde iktidarı devirmeye yönelik çeşitli girişimler olmuştur. Bu girişimlerin bir kısmı bertaraf edilirken, bir kısmıysa maalesef amacına ulaşmış ve iktidarın değişmesiyle sonuçlanmıştır. İktidar değişikliği, bir padişahın tahttan indirilip yerine hanedandan bir başka ismin geçirilmesi anlamına gelmektedir. Bunun örnekleri çoktur. Mesela 1622'de, orduda reform yapmak isteyen II. Osman tahttan indirilmiş ve vahşice öldürülmüştür. 1648'de Sultan İbrahim tahttan indirilmiş ve idam edilmiştir. 1687'de IV. Mehmet ordu tarafından tahttan indirilmiş ve yerine kardeşi Süleyman getirilmiştir. 1807'de III. Selim, Kabakçı Mustafa'nın başını çektiği isyanla tahttan indirilmiştir. Nihayetinde Sultan Abdülaziz, 30 Mayıs 1876'da sadrazamlığa getirdiği Hüseyin Avni Paşa'nın başını çektiği bir darbeyle tahttan indirilmiş ve intihar süsü verilerek öldürülmüştür.

Görüldüğü gibi Osmanlı döneminde de askeri darbeler eksik olmamış ve devlet idaresi çoğunlukla "içeriden" birilerinin yaptığı planlarla dizayn edilmeye çalışılmıştır. Yalnız, Sultan Abdülaziz'in uğradığı darbe, sonrasında yaşanan siyasal olaylar dolayısıyla öncekilerden çok farklıdır.

Birçok tarihçi, Sultan Abdülaziz'in bir darbeyle tahttan indirilmesinin modern Türkiye'nin ilk darbesi olduğunu ifade eder. Doğrusu, Türkiye Cumhuriyeti her ne kadar Osmanlı'nın dağılmasından sonra ayrı bir devlet olarak kurulmuş ise de, yaşadığı darbelerin köklerinin 1876'ya kadar uzandığı söylenebilir. Gerek neden ve sonuçları, gerekse sosyal ve siyasal etkileri bakımından bu darbeyle sonrakiler arasında önemli benzerlikler vardır. Bu nedenle 30 Mayıs 1876 darbesini iyi anlamak, iyi yorumlamak gerekmektedir.

Osmanlı'da birçok reform ve ıslahatın Sultan Abdülmecid zamanında başladığını ve Sultan Abdülaziz döneminde

de devam ettiğini söyleyebiliriz. Çağı yakalamak adına yapılan birçok yenilik, özellikle askeri alanda ortaya konmuş, gerek askeri yapı, gerekse hiyerarşik düzen, yenilenme anlayışına göre icra edilmiştir. Amaç elbette ki daha iyi işlere imza atmak ve devleti eski gücüne kavuşturmaktır. Ancak Abdülmecit zamanında alınan ilk dış borç (1854), sonraları da artarak devam etmiştir. Abdülaziz'in tahta çıktığı sırada devletin 90 milyon altın tutarında borçlandığı bilinmektedir.

Aynı yıllarda saraydaki rahat yaşam ve yapılan harcamalar da dikkat çekiyordu. Halk, sarayda tüketim ve israfın yaygın olduğu algısına kapılmıştı ve huzursuzdu. Sultan Abdülaziz, tahta çıktıktan sonra bu tip rahatsızlıkları fark edip olumsuz algıyı ortadan kaldırmak ve dini değerleri daha fazla öne çıkarmak için bir dizi kararlar aldı. Halkın şikâyetlerini candan dinliyor, çare bulmak adına var gücüyle çalışıyordu.

Ancak Sırbistan, Mısır, Ege Adaları, Romanya, Karadağ ve Bosna-Hersek'te Osmanlı Devleti'ne yönelik ansızın baş gösteren isyanlar olayı farklı bir boyuta taşıdı. 1876 yılının Nisan ayında patlak veren Bulgar İsyanları bir anda bütün bölgeye yayıldı. Bölgede yaşayan 1000 kadar Müslüman, isyancı Bulgarlar tarafından katledildi. Bu tür sosyal ve siyasal olaylar karşısında büyük rahatsızlık duyan halk İstanbul'da bir dizi gösteri düzenledi. Özellikle Avrupa'daki Müslüman kıyımı, halk arasında büyük bir kin ve nefrete kapı açmıştı. Yaşanan bu olayları Sultan Abdülaziz'in ılımlı politikasına bağlayan halk, özellikle askeri öğrencilerin de etkisiyle sokaklara dökülmüştü ve padişahın somut ve etkin adımlar atmasını istiyordu.

Bu gelişmeler üzerine 12 Mayıs günü Sadrazam (Başbakan) Mahmut Nedim Paşa görevden alınarak yerine Mütercim Mehmet Rüştü Paşa getirildi. Ardından Hasan Fehmi

Efendi'nin yerine Hasan Hayrullah Efendi Şeyhülislam ilan edildi. Ordunun etkin isimlerinden Hüseyin Avni Paşa da Serasker (Genelkurmay Başkanı) yapıldı. Ancak bu görev değişiklikleri gösterileri sona erdirmeye yetmedi; aksine gösteriler artarak devam etti. 17 Mayıs'ta Fatih ve Beyazıt meydanlarında çok büyük kitlesel eylemler yapıldı.

Halkın padişaha yönelik ortaya koyduğu isyanın bastırılmayacağını düşünen bazı askeri isimler (ki, başta Yeni Osmanlılar Cemiyeti Başkanı Mithat Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa, Harbiye Mektebi Nazırı Süleyman Paşa) darbeden bir gün önce 29 Mayıs 1876'ta Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi'den padişahın indirilmesi için bir fetva aldılar. Bu fetvayla birlikte ertesi gün yapılması planlanan darbe için son adım da atılmış oldu.

30 Mayıs günü Harbiye Mektebi öğrencileri ile Taşkılla ve Gümüşsuyu kışlalarındaki askerler kendilerine iletilen emirle harekete geçtiler. Kısa süre sonra Dolmabahçe Sarayı'nın etrafı sarıldı ve padişah hal edildi. 15 yıl hükümet ettiği tahttan bir darbeyle indirilen Sultan Abdülaziz, bir kayıkla saraydan uzaklaştırıldı. Sultan Abdülaziz'den boşalan tahtın yeni sahibi ise Sultan V. Murat oldu.

Görüldüğü gibi halkın tepkisini gerekçe göstererek durumdan vazife çıkaran ordu mensupları, iktidar değişikliği yapılmasına hiç uygun olmayan bir zamanda darbe yapmış ve Osmanlı'nın siyasi çizgisine de büyük darbe vurmuşlardı.

Bugün bakıldığında, aslında bir takım siyasi soruların olduğu, bunu fırsat bilen bazı muhalif kimselerin ortaya çıkıp halkı kışkırtarak sokaklara döktüğü, durumun vahim bir hal almasının ardından da durumu düzeltmeyi vaat edip öne atılarak padişahı devirdikleri rahatlıkla görülebilmektedir. Yani amaç, meydana gelen kaosu düzeltmekten çok, bu kaosu gerekçe göstererek padişahı alaşağı etmektir.

Peki, sonrasında ne olmuştur? Her şey daha mı güzel olmuştur? Tüm sorunlar atlatılmış mıdır? Darbenin ardından büyük hakaretlere ve aşağılamalara uğrayan Sultan Abdülaziz, 4 Haziran'da bilekleri kesilmiş halde bulunmuş ve "inti-har ettiği" yalanı ileri sürülmüştür. Abdülaziz'in ölümünün ardından Çerkez Hasan, 15 Haziran 1876'da adamlarıyla birlikte Mithat Paşa'nın konağını basmış ve darbenin sorumlusu olarak gördüğü Serasker (Genelkurmay Başkanı) Hüseyin Avni Paşa'yı ve Hariciye Nazırı (Dışişleri Bakanı) Mehmet Reşit Paşa'yı öldürmüştür. Mithat ve Ahmet Paşalar ise son anda kaçarak hayatlarını kurtarmışlardır. Devlet içinde yaşanan bu büyük kaos, zaten ruhsal sorunları olan Sultan V. Murat'ı iyice sıkıntıya sokmuştur. Durumunun gitgide kötüleşmesi üzerine Şeyhülislam'dan alınan fetvayla 31 Ağustos'ta tahttan indirilmiş ve yerine Sultan II. Abdülhamit Han getirilmiştir.

Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilip öldürülmesinin farklı sosyal ve siyasi sebepleri de vardır. Bunu anlamak için Sultan'ın Avrupa seyahatlerine bakmak gerekir. Avrupa seyahatlerinde yaptığı gözlemlerle dikkat çeken Abdülaziz, orada gördüğü bazı sanayileşme adımlarını örnek almış ve ülkesinde uygulamak istemiştir. Demiryolları gibi... İmara da özel ilgi duyan Abdülaziz, bugün Elazığ diye bilinen şehrimizi imar ve ihya etmiş, bu nedenle şehre Ez-Aziz adı verilmiştir. Ayrıca Kırım'ı yeniden Osmanlı topraklarına katma düşüncesi de özellikle Rusya'nın huzurunu kaçırmış ve kendisine cephe alınmasını sağlamıştır. Abdülaziz'in iktidarının belli dönemleri, bugünü anlamak bakımından çok önemlidir. Zira günümüzle büyük benzerlikler göstermektedir. Özellikle darbe yanlısı devlet adamlarının Batı hayranı olması, Batı'nın gelişmişliğinden ziyade sosyokültürel yapısının hâkim kılınmaya çalışılması gibi...

Sultan Abdülaziz, sanayiye ve tekniğe önem vermiş ve ülkeyi bu açıdan kalkındırmak için belli adımlar atmıştır. Gittiği ülkelerde ağırlanırken görme fırsatı bulduğu sarayların o ülkenin itibarını yansıttığına inandığından, İstanbul'da saraylar yaptırmış ve bugünün en saygın tarihi yapıları olarak bizlere hediye etmiştir. Bazı muhalif kimseler tarafından o dönem topluma, Abdülaziz'in aldığı dış borçlarla sürekli saray yaptırdığı, zevke ve sefaya para harcadığı yalanı yayılmıştır. Oysa dış borçların en fazla %5'lik bir kısmı saray yapımına harcanmış, diğer bölümü şehirleşmeye, sanayiye ve eğitime aktarılmıştır.

Bugün de Cumhurbaşkanlığı Külliyesi için benzer yaygaraların kopartılması dikkat çekicidir.

Hidiv İsmail Paşa'nın Osmanlı'ya İhaneti

1841 yılında gerçekleşen Mehmet Ali Paşa isyanından sonra Mısır, her ne kadar Osmanlı'ya bağlı kalsa da yönetim olarak daha özel bir statüdeydi. Mısır valileri, mevcut yetkilerinden fazlasını kullanıyor, adeta bağımsız bir devletin başkanı gibi davranıyorlardı. Bu, Osmanlı'nın kabul edeceği bir durum değildi; ancak devletin o an içinde olduğu şartlar, daha fazla müdahale etmeye izin vermiyordu. Mısırlı valilerin her geçen gün biraz daha başına buyruk hareket etmesi, Osmanlı'nın olduğu gibi Batılı devletlerin de çıkarına dokunuyordu. Özellikle o dönemki Mısır Valisi İsmail Paşa, bölgedeki diğer Arap unsurlarla ittifak halinde, bağımsız ve büyük Mısır devletinin hayalini kuruyordu. İsmail Paşa, zengindi; bölgedeki ticaret akışından önemli gelir elde ediyor, bu gelirin bir kısmıyla da "satın aldığı" bazı devlet adamlarına özel işlerini yaptırıyordu. Örneğin 18 bin kişiden oluşan Mısır ordusunun

sayısının 30 bine çıkartılması iznini bu şekilde elde etmişti. İsmail Paşa, bir yandan maddi birikiminin de desteğiyle asker gücünü artırırken, diğer yandan da padişahın iç ve dıştaki karışıklıktan başını kaldıramamasını fırsat bilerek bağımsızlığını ilan etmeye hazırlanıyordu.

Bir süre son "Hidiv" (Baş Vezir, Büyük Vezir) unvanını da alan İsmail Paşa, artık iyiden iyiye Mısır'ın lideri gibi davranıyordu. Öyle ki, boyundan büyük işlere kalkışıyor, ordular kuruyor, onay almadan çeşitli işlere girişiyordu. Bunları yapmak için de bazen bazı yabancı devletlerden borç almak durumunda kalıyordu. Borç alanın her zaman emir de alacağı bilinen bir şeydi. Nitekim Hidiv İsmail Paşa borçlandıkça Batılı ülkeler Mısır'da daha fazla varlık göstermeye başladı. Öyle ki, birçok alanda giderek daha fazla söz söyleme hakkını sahip oldular. Bağımsızlığını elde etmek isteyen İsmail Paşa, adeta kendi elleriyle ülkesini yabancı devletlerin insafına bırakıyordu. Bir süre sonra borçları ödemekte sıkıntıya düşerek Süveyş Kanalı'nın hisselerinin yarısını Fransa ve İngiltere'ye vermek zorunda kaldı. Bu çok feci bir durumdu. Süveyş Kanalı, ticaretin atan kalbi demektir ve artık kontrol Batılı devletlerindi. Özellikle İngiltere'nin... 1878'de ise borç ve faiz yükü altında iyice ezilen ve borçlarını ödeyemeyen Mısır'a, Maliye Bakanı sıfatıyla bir İngiliz, Bayındırlık Bakanı sıfatıyla da bir Fransız getirildi. Böylece Hidiv İsmail Paşa, Osmanlı'ya en büyük ekonomik darbeyi vurmuş oluyordu. Başına buyruk hareket etmenin bedelini ilerleyen yıllarda sadece Mısır değil, Osmanlı Devleti, hatta Türkiye Cumhuriyeti de fazlasıyla ödeyecekti.

Bu gelişmeden sonra Mısır, askeri müdahaleye gerek duyulmadan İngiltere ve Fransa tarafından sömürülmeye başlandı. Durum bununla da sınırlı kalmadı. Hükümette görev alan yabancı bakanların talepleriyle ordudaki asker sayısı

büyük oranda düşürüldü ve subayların maaşlarında ciddi kesintiye gidildi. En kötüsü ise alacaklı olan Avrupalı devletler, bu alacakları karşılığında subay kadrosu da talep ettiler ve Mısır ordusuna çok sayıda İngiliz ve Fransız subay yerleştirdiler.

Hidiv İsmail Paşa'nın bu büyük ihaneti, Mısır'ın Osmanlı'dan kopuşunun ilk adımları anlamına gelmekteydi.

Arabî Paşa İsyanı ve İngilizlerin Mısır'ı İşgali

Hidiv İsmail Paşa'nın bu büyük beceriksizliği sebebiyle Mısır'ın elden gideceğini düşünen Miralay Ahmet Arabi Bey, mali ve iktisadi kontrolün Batılı devletlere geçtiğini görünce, milli bir duruş adına bir isyan hareketi başlattı. İsyân her ne kadar yabancılara yönelikse de milliyetçilik anlayışıyla hareket eden Arabî Bey, bu isyana Osmanlı'yı da dâhil etti ve "Mısır sadece Mısırlılardır!" sloganıyla, tam bağımsızlık adına isyan bayrağını açtı. Arabî Bey'in etrafında toplanan Arap milliyetçisi gruplar da isyana tam destek vererek bağımsız ve milli bir Mısır'ı inşa etmek için ortak karar aldılar. Ancak aynı dönem Napolyon Bonapart'ın Mısır'ı istila etmesi, ülkedeki dengeleri tümünden değiştirdi. Bu sefer de aşırı Arap milliyetçileri güç topladılar ve Arabî Bey de dâhil olmak üzere tüm farklı unsurları tutuklama yoluna gittiler. Durum tam bir siyasal çıkmaza girmişti. Mısır paramparçaydı. Böylesine bir karışıklıkta yeniden güç toplayan Hidiv İsmail Paşa, alelacele hükümeti kurdu ve Arabi Bey'i askeri ıslahatlardan sorumlu komisyon başkanı yaptı. Ancak tüm bu gelişmeler İngiltere ve Fransa'nın çıkarına dokunuyordu. Bu defa doğrudan ülke siyasetine müdahale ederek işleri kontrol altına almaya teşebbüs ettiler. Bunun üzerine her şeyini kaybedeceğini anlayan İsmail Paşa, daha önce sırt çevirdiği Osmanlı'ya müracaat

ederek, Mısır'ın bir Osmanlı toprağı olduğunu ve müdahale edilmesi gerektiğini ifade etti. Bunun üzerine Sultan II. Abdülhamit, 25 Haziran 1879'da kendisinden ve politikalarından zaten hoşlanmadığı Hidiv İsmail Paşa'yı görevden aldı. İsmail Paşa'nın yerine Said Halim Paşa'yı atamak isteyen Sultan II. Abdülhamit, İngilizlerin ve Fransızların itirazıyla karşılaştı. Çünkü Said Halim Paşa, yabancılara menfaatine ters bir anlayışa sahipti. Böylesi bir durumda fazla direnç gösteremeyen Sultan, nihayetinde Tefik Paşa'yı Mısır'da görevlendirerek tartışmaya noktayı koymaya çalıştı.

Tefik Paşa, Mısır için son derece talihsiz bir tercih olmuştu. Zira izlediği politika yabancılara işine geliyordu. Tefik Paşa ile birlikte İngilizler ve Fransızlar yeniden Mısır'ın mali kaynaklarına hükmetmeye başlamışlardı. Mısır'ın yabancılara kontrolüne girmesine tepki gösteren Arabî Bey, etrafındaki milliyetçilerle birlikte bir kez daha sahneye çıktı. Arabî Bey ve beraberindekiler, Tefik Paşa'nın yerine Said Halim Paşa'nın atanmasını talep ediyordu. Aksi halde ülkede çok trajik olayların yaşanacağı tehdidi dillendiriliyordu. Bunu fırsat bilen Sultan II. Abdülhamit, Arabî Bey'e paşalık unvanını verdi ve önceleri atamasını yapamadığı Said Halim Paşa'yı Mısır'a atadı. Fakat bu durum ülkede dengeleri sağlamaya yetmedi ve ülke içindeki farklı gruplar birbirleriyle kıyasıya mücadeleye giriştiler. Doğrusu kimin hangi tarafta olduğu pek de belli değildi. Dengeler sürekli değişiyor, dün düşman olan kutuplar, ertesi gün dost olabiliyorlardı. Ülkedeki en önemli denge unsuru İngiliz ve Fransızlardı. Ülkenin ekonomik kaynaklarını kaybetmek istemeyen Batılı ülkeler, Mısır'daki her gelişmeye dâhil oluyor, her fırsatta kendi milli menfaatleri için kararlar alıp politik bir duruş sergiliyorlardı.

Sultan II. Abdülhamit, ülkedeki iç karışıklığının sebeplerini araştırması için Derviş Paşa'yı Mısır'a göndermeyi

uygun gördü. Derviş Paşa'nın gelişinden birkaç gün sonra İskenderiye'de bir dizi olaylar çıktı ve yerli halk şehirdeki yabancılara saldırdı. Bu saldırılarda İngiliz, İtalyan, Yunan ve Rus konsoloslar da dâhil olmak üzere çok sayıda kişi yaralandı; birçok insan hayatını kaybetti. Arabî Paşa, bu olaylardan sonra daha büyük çatışmaların çıkacağını öngördüğünden İskenderiye'nin etrafını çevirdi. Bundan memnun olmayan İngilizler, Arabî Paşa'ya ultimatome vererek, 24 saat içinde çevirmenin durdurulmasını istediler. Arabî Paşa'nın, İngilizlerin bu tepkisine kayıtsız kalması üzerine, İngiliz gemileri saatlerce İskenderiye'yi topa tuttu. Sonunda çevirmeyi kırmaya muvaffak olan İngilizler limana girmeyi başardı. Arabî Paşa, bunun üzerine askerleriyle birlikte daha içerilere çekilmek zorunda kaldı. Bir süre sonra yakalanan Arabî Paşa, daha sonra Seylan adasına sürgüne gönderildi. Bu olayla birlikte Mısır, her ne kadar kâğıt üzerinde Osmanlı'ya bağlı kalsa da fiilen İngilizlerin bir sömürgesi haline geldi.

İngiltere; Hindistan yolunun güvenliği için en pratik yol olan Mısır'ı ve Süveyş Kanalı'nı kontrol altına alarak, önemli bir üstünlük sağlamıştı. Bu olay Osmanlı, Fransa ve Rusya'nın protestosuyla karşılaşsa da İngilizler için durum değişmedi ve Mısır o tarihten sonra İngiliz kontrolündeki siyasetçiler tarafından idare edildi.

II. Meşrutiyet'in İlanı, 31 Mart Vakası ve Sultan II. Abdülhamit

II. Meşrutiyet'in İlanı ve 31 Mart Vakası, sebepleri ve sonuçları bakımından bugün hâlâ tartışılmakta olan olaylardır. Özetle, II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra İstanbul'da devlete yönelik yapılmış büyük ayaklanma olarak tanımlanabilir.

31 Mart Vakası, Rumi takvime göre 31 Mart 1325'te (13 Nisan 1909) meydana geldiğinden, bu isimle anılır.

Bu kitapta, belki de en fazla üzerinde durmamız gereken konulardan biri 31 Mart Vakasıdır. Zira geçen yıl yaşadığımız 15 Temmuz darbe girişimiyle büyük benzerlikler gösterir. İş başındaki meşru otoriteye karşı yapılmış olması bakımından son derece önemlidir.

II. Meşrutiyet, 24 Temmuz 1908'de Kanuni Esası'nın (Osmanlı'nın ilk anayasası) ilanı ile başlayıp 11 Nisan 1920'de sona eren ve 12 yıllık bir süreci kapsayan son derece önemli ve kritik bir dönemdir. Bu 12 yıllık zaman dilimi içinde Türk demokrasisi adına son derece dikkat çekici gelişmeler yaşanmış; halkın beklentileri doğrultusunda demokratik bir yönetim anlayışının tesisi için milletin doğrudan katılımını esas alan bir idare biçimi ortaya konmuştur. Millet ilk kez siyasi partiler, parlamenter sistem, seçim, seçme ve seçilme gibi kavramlarla tanışmıştır. Demokrasi anlayışının Osmanlı'da ilk kez uygulamaya konulması için büyük mücadeleler verilmiş ve birçok şey başarmıştır. Ancak bir süre sonra Osmanlı halkının hayatına bir başka deyim girmiştir: "Askeri vesayet..." Daha da kötüsü, ilerleyen zamanda askeri vesayet şeklinde ifade edilen bu deyim, varlığını tüm gücüyle hissettirecek ve devletin üstüne bir kâbus gibi çökecektir.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte sadece demokratik söylemler geliştirilmemiş, ayrıca insan hak ve hürriyetleri, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi romantik kavramlar da ileri sürülmüştür. Bunlar aslında güzel şeylerdi. İnsanın düşüncesini büyük bir rahatlıkla ve özgürce ifade etmesi, yazması, söylemesi çok önemli olaylardı. Osmanlı tebaası böylesine bir ortamda devlete ve millete dair dilediği her şeyi özgürce ortaya koyabilecekti. Hedeflenen buydu. Peki, özgürlük nedir?

Özgürlük her isteyen, her istediği şeyi olduğu gibi ifade edebilmesi midir? Özgürlüğün de bir sınırı olmalı değil midir? Özgürlük ne derece olursa faydalıdır? Faydasız özgürlük var mıdır? Tabii, bütün bunların cevapları ilerleyen dönemlerde fazlasıyla alınacaktır.

Sultan II. Abdülhamit Han, iktidarı boyunca Osmanlı Devleti'nin bekası için var gücüyle çalışmış ve altına imza attığı kararlarla, sendeleyeni devleti toparlamayı başarmıştı. İçte ve dışta yaşanan birçok sorunu çözmüş, bunca problemin arasında birçok projeyi de hayata geçirmişti. Ancak bu arada meydana gelen savaşlar nedeniyle Meclis-i Mebusan (seçimle göreve gelen mebusların yer aldığı meclis) süresiz tatil edilmişti. (O dönem iki kanatlı bir meclis vardı. Padişahın bizzat ayanlardan seçerek oluşturduğu Meclis-i Ayan ve halkın oylarıyla işbaşına gelen Meclis-i Mebusan) Evet, meclis tatil edilmişti ve yeniden açılıp işler hale gelmesi için en uygun zaman bekleniyordu. Tam da böyle bir dönemde bir grup Osmanlı aydını bir araya gelmiş ve kendilerine "İttihat-ı Osmani" diyerek siyasi arenaya dâhil olmuşlardı. Daha çok askeriye ve tıbbiye mensubu öğrencilerden oluşan grup, hükümete ve padişaha yönelik muhalif söylemler geliştirmişlerdi. Bir dönem bu grubun mensupları devlet tarafından sıkı takip altına alınmışlarsa da, önemli bölümü Avrupa'ya kaçmayı başarmıştı ve padişaha yönelik sert söylemlerini kaçtıkları ülkelerden sürdürmeye devam ediyorlardı. (Yurt dışına kaçan FETÖ'cülerle benzerlik dikkat çekicidir.) Grup üyelerinin muhalif söylemlerinin en başında devletin yönetim şekli geliyordu. Onlara göre yönetim şekli değişmeli ve tam demokrasiye geçilmeliydi. Bu genç aydınların en büyük beklentileri de daha önce kapatılmış olan Meclis-i Mebusan'ın yeniden açılması ve demokrasinin hâkim olmasıydı. Görüşleri bu yöndeydi. Bu olabilirdi; fakat yüz yıllar boyunca padişahlıkla

idare edilmiş bir devlet ve millet buna hazır mıydı? Hazır olsa bile bir çırpıda gerçekleştirilebilir miydi?

Demokrasi ve insan hakları gibi söylemlerle ortaya çıkan ve sonraları adını "İttihat ve Terakki" diye değiştiren bu grup, ilk kez 1902'de Paris'te bir araya gelmiş ve bazı kararlara imza atmışlardı. İlginç olan, kongreye Sırp, Ermeni ve Bulgar komitacıların da katılmış olmasıydı. Çalışmalarını bu şekilde icra eden İttihat ve Terakkiciler, bir an önce meşrutiyetin ilan edilmesi yönünde çağrıda bulunuyorlardı.

Avrupa'da bu gelişmeler yaşanırken, Sultan II. Abdülhamit de sarayda bir heyet oluşturmuş ve yeni bir meclis için bir anayasa yapmanın hazırlığına girişmişti. Bu durum, Abdülhamit'in muhaliflerin söylemlerine kayıtsız kalmadığının bir göstergesiydi. Aslında Sultan, bu konudaki beklentileri karşılamanın çabası içindeydi. Evet, kendisinden, kapatılmış olan meclisin yeniden açılması isteniyordu. Ancak ülkede azınlıklar da vardı. Azınlıkları da kapsayan bir çalışma riskli olabilirdi. Bu azınlıkların ileride devlet için problem olacağına inanan Sultan, daha çok Türklerin yoğunlukta olduğu bir yapı inşa etmek istiyordu.

Sultan II. Abdülhamit, kendisinden istediği gibi demokrasiye dayalı bir meclis oluşturmanın çalışması içindeyken, bu çalışmanın sonucunu beklemeden 3. Ordu'ya mensup subaylardan Enver ve Niyazi Beyler, Selanik'te 20 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i ilan ettiler. Bundan sonraki adım ise askeri bir darbeyle Sultan'ı devirmek olacaktı! Doğrusu bu hiç beklenmeyen bir şeydi. Padişaha rağmen, ordu mensuplarının bu şekilde bir karar alması akıl alır gibi değildi. Satranç başlamış ve ilk hamle yapılmıştı.

Siyasette tam bir duayen olan Sultan II. Abdülhamit, hızlıca Kanun-i Esasi'yi (Osmanlı'nın ilk anayasası) yürürlüğe

koyarak stratejik bir adım attı ve İttihatçıların darbe planlarını boşa çıkardı. Çünkü beklenen gerçekleşmiş ve anayasa devreye sokulmuştu. İttihatçıların istediği şey buydu. Darbe bahanesi padişah tarafından ortadan kaldırılmış, darbeye gerek kalmamıştı.

II. Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra ilk iş olarak seçimlere gidildi. İlk kez yapılan bu seçimlere iki parti katılıyordu. İttihat ve Terakki ile Ahrar Fırkası... Devrin en ünlü aydınlarının desteği ile seçimlere giren İttihatçılar, doğal olarak seçimlerden zaferle çıktılar. Ahrar Fırkası iyice geride kalmıştı. Böylece, daha önceki tüm siyasi çalışmalarını gizlilikle yürütmekte olan İttihatçılar, kendilerine yasal bir zemin bulmuş oluyorlardı. Şimdi istedikleri gibi "demokrasıcılık" oynayabileceklerdi.

17 Aralık 1908'de yeni meclisin oluşmasıyla Osmanlı demokrasisi adına çok kritik bir görev de tamamlanmış oluyordu. Meclis yenilenmiş, İttihat ve Terakki Partisi meclisteki yerini almıştı. Ancak her ne kadar İttihatçılar büyük bir farkla seçimin galibi olmuşlarsa da devlet yönetiminde tecrübesiz olmaları, Batı hayranlığı taşımaları ve uluslararası ilişkilerde zayıf kalmaları, muhalif grupları tedirgin ediyordu. İttihat ve Terakki'nin radikal söylemleri, vaatleri ve Batı hayranlığı, hakikaten endişe vericiydi.

Tam da böyle bir dönemde İstanbul'da korkunç bir olay meydana geldi. 6 Nisan 1909'da muhalif söylemleriyle bilinen gazeteci Hasan Fehmi Bey'in (ilk basın şehidi) bir İttihatçı tarafından öldürülmesi, sonrasında yaşanacak bir dizi olayın fitilini ateşlemeye yetmişti. Bu olay neticesinde İstanbul'da çok ciddi kitlesel olaylar yaşandı. 13 Nisan 1909'da bazı askeri birliklerin de katılımıyla başlayan gösteriler, bir ayaklanmaya dönüştü. Daha önce İttihatçıların yaptıkları türden gösteriler,

şimdi kendilerine yönelik yapıyordu. Bir türlü önü alınmayan bu gösterilerde çok sayıda mebus, asker ve sivil hayatını kaybediyor ve bu trajik olay "31 Mart Vakası" adıyla tarihe geçiyordu. Nihayetinde ayaklanma, Selanik'ten gelen Hareket Ordusu'nun yardımıyla güç-bela bastırılabilirdi. Bu olayın sonrasında acilen toplanan Meclis-i Mebusan, yaşananların sorumlusunun Sultan II. Abdülhamit olduğunu iddia ederek Abdülhamit'in tahttan indirilmesi sağlandı ve yerine Sultan Reşat getirildi. 1909'un Ağustos ayında ise Kanun-i Esasi'nin bazı maddelerinde bir takım değişikliklere gidildi ve padişahın yetkileri büyük oranda kısıtlandı. Tamamen sembolik bir konuma getirilen padişah, artık meclis başkanı değildi. Üstelik meclis başkanını da meclisin bizzat kendisi seçecekti. Dahası, meclisteki vekiller heyeti de padişaha karşı değil, meclise karşı sorumlu olacaktı. Meclisi kapatma yetkisi hâlâ padişahın olsa da böyle bir durumda 3 ay içinde yeni seçimlerin yapılması zorunlu hale getirilmişti. Böylelikle ilk kez doğrudan parlamenter sistem uygulamaya konmuş oluyordu. Bununla birlikte gösteri ve toplantı yapma özgürlüğü, temel hak ve hürriyetler ekseninde de çeşitli düzenlemelere gidildi. Bu yolla toplumsal huzur ve istikrarın sağlanması amaçlansa da bölgedeki siyasi krizler ve savaşlar, ileriki yıllarda ülkeyi çok farklı bir sahaya sürükleyecekti. Hatta öyle ki, Osmanlı Devleti, ciddi geçerli sebep olmadan İttihatçıların kararıyla I. Dünya Savaşı'na sokulacak ve bu, büyük ve köklü tarihi geçmiş olan bir devletin sonunu getirecekti.

Sultan II. Abdülhamit Han dönemi, belki de üzerinde en çok durulması gereken dönem olarak dikkat çeker. Zira II. Abdülhamit, içteki ve dıştaki yığınla sorunla uğraşırken, halkına hizmet etme aşkından hiçbir zaman vazgeçmemiş, hizmet adına sayısız çalışmaya imza atmıştır. Başkalarının hayalini bile kuramadığı projeleri hayata geçirmiş, eğitimden

sağlığa, ulaşımdan kent estetiğine kadar çok geniş bir yelpazede eserler ortaya koymuştur. Osmanlı'yı birçok Avrupa ülkesiyle yarışır hale getiren II. Abdülhamit, ülkesinin milli çıkarlarını her şeyin üstünde tutmuş, bu nedenle de İngiltere ve Fransa gibi devletlerin hedefi haline gelmiştir.

Ünlü tarihçimiz Yılmaz Öztuna, 23 Mayıs 2006 tarihli makalesinde, 31 Mart Vakası'nı şu sözlerle yorumlar:

“31 Mart ayaklanması BIS (British Intelligence Servis) tarafından tertiplenmiş, imparatorluk politikasında henüz çok toy olan İttihatçılara icra ettirilmiş iğrenç bir eylemdir. Hedef, Sultan Abdülhamid'i indirmektir; maksat hâsıl oldu.”

Şimdi, Sultan II. Abdülhamit'in anlaşılması bakımından, padişahlığı döneminde imza attığı sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelere kısaca göz atalım:

Eğitim Kurumları

Sultan II. Abdülhamit eğitime büyük önem veren bir padişahı. Bu anlamda kız erkek ayrımı yapmaz, tüm halkın aynı derece eğitim almasını isterdi. Döneminde birçok kuruma hayat vermiş ve Osmanlı tebaasının hizmetine sunmuştur. Bunlardan bir kısmı şunlardır: Siyasal Bilgiler Fakülteleri, Kız Öğretmen Okulları, tüm yurttaki ortaokullar ve liseler, Halkalı Ziraat ve Veterinerlik Fakülteleri, Ticaret Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Maden Fakülteleri, Yüksek Mühendislik Fakülteleri, Dünyanın ilk Dişçilik Fakültesi, Haydarpaşa Askeri Tıp Fakültesi, Şam Tıp Fakültesi, Paris İslam Külliyesi, Pekin Hamidiye Üniversitesi...

Sağlık Kurumları ve Sosyal Hizmetler

Sağlık ve Sosyal Hizmetler de Sultan II. Abdülhamit Han'ın özellikle üzerinde durduğu başlıklardandı. Mesela Şişli Etfal Hastanesi ve Darülaceze onun en önemli projeleridir. Ayrıca II. Abdülhamit zamanında yazları toplu sünnet merasimleri düzenlenmiş ve her çocuğa çeyrek altın asma geleneği başlatılmıştır. Ülkemizde yaz aylarında düzenlenen toplu sünnet geleneği o döneme dayanıyor. Sultan'ın çok dikkat çeken bir alışkanlığı da vardır. Sultan, borcu dolayısıyla hapse düşenlerin borçlarını şahsi parasıyla öder ve onları hapisten çıkarırdı.

Ulaşım

Sultan II. Abdülhamit'in ulaşım alanındaki hizmetleri de saymakla bitmez: Sirkeci Garı, Selanik Manastır Demiryolu, Şam Elektrikli Tramvayı, Beyrut Demiryolu, Afyon Konya Demiryolu, Ankara Demiryolu, Kudüs Demiryolu, Hama Demiryolu, Şam Halep Demiryolu, Bursa Demiryolu, Hicaz Demiryolu, Dünya'nın ilk metrolarından Karaköy Taksim tüneli ve daha niceleri...

II. Abdülhamit döneminde sadece İstanbul'da 110 km raylı sistem vardı. O yılların şartlarıyla değerlendirilecek olursa, bu çok önemli bir rakamdır. Aynı dönemde demiryolu gibi karayolu da ihya edilmiştir. Onun zamanında tüm Anadolu'yu baştan sona dolaşacak bir karayolu ağının projelendirilip ilk çalışmalara başlandığı birçok kaynakta belirtilmiştir. Ayrıca 1869'da alınan bir kararla halkın karayolu yapımına katkı sunması için 16-60 yaş arasındaki vatandaşların 4 gün süreyle yol yapımında çalışmaları planlanmıştır.

Denizcilik

II. Abdülhamit Han'ın denizcilik alanındaki hizmetleri de çok önemlidir: Galata rıhtımı, Sakız Adası liman ve rıhtımı,

Selanik liman ve rıhtımı, Beyrut liman ve rıhtımı, bunlardan ilk akla gelenlerdir.

Müze

Deniz Müzesi ve Eski Eserler Müzesi de II. Abdülhamit'in ülkemize kazandırdığı kültürel değerlerimizden ikisidir.

Spor

Ülkemizin en köklü spor kulüplerinden olan Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe spor kulüpleri, II. Abdülhamit zamanında kurulmuştur.

Telekomünikasyon

II. Abdülhamit döneminde tüm yurttaki telsiz istasyonları kurulmuştur. Ayrıca Basra-Hindistan telgraf hattı Beyoğlu'na bağlanmıştır. Trablus-Bingazi telgraf hattı, Hicaz telgraf hattı, Medine telgraf hattı da onun döneminde hizmete girmiştir.

Fabrikalar

Sultan II. Abdülhamit Han, sanayileşmeye de büyük önem vermiştir. Mum Fabrikası, Kadıköy Gazhanesi, Terkos Suyu, Hamidiye Suyu, Bursa İpekhanesi, Hamidiye Kâğıt Fabrikası, ilk rakı ve ilk bira fabrikaları da (gayrimüslimler için) II. Abdülhamit'in gerçekleştirdiği projeler arasında yer alır.

Kent Estetiği

Sultan II. Abdülhamit, kent estetiğine de büyük önem vermekteydi. Bu yüzden her yıl 30 bin saksı çiçek alıp, İstanbul'un belli yerlerine diktiyor ve kentin estetik dokusuna canlılık kazandırıyordu.

Bütün bu saydıklarımız Sultan II. Abdülhamit'in projelerinden ilk akla gelenlerdir. Sultan, bunların dışında bankacılık ve sigortacılık gibi daha birçok alanda hizmet üretmiş ve Osmanlı'yı Avrupa ülkeleriyle yarışır hale getirmiştir. Belki de bu yüzden İngilizlerin ve Fransızların hedefi haline gelmiştir. Belki de dış güçler, zor durumda olan Osmanlı'nın yeniden eski kudretli günlerine döneceği endişesini taşıdıkları için Sultan'ı hal etmek adına türlü entrikalara müracaat etmişlerdir.

Almanların en saygın devlet adamlarından Otto von Bismarck, Sultan II. Abdülhamit Han için şu tespiti ortaya koymuştur:

“Dünya'da 100 gram akıl varsa, bunun 90 gramı Abdülhamit Han'da, 5 gramı bende, 5 gramı da diğer dünya siyasetçilerindedir.”

Şimdi düşünelim; bugün büyüyen, gelişen ve dünya çapında saygın projeleri hayata geçiren Ak Parti iktidarına yönelik saldırılar, bize bir şeyler ifade etmiyor mu?

Ve çöküş...

Sultan'ın tahttan indirilmesinden sonra, dünyanın süper gücü olma yolunda hızla ilerleyen Osmanlı Devleti, büyük bir çöküş eğilimine girdi. I. Dünya Savaşı'na katılan devletin sahip olduğu toprak parçası çok büyük bir oranda elden çıktı. Devletin toprakları adeta yağmalandı. Büyük bölümü Avrupalı devletlerin hücumuna uğradı ve özellikle Araplar arasına sokulan milliyetçilik anlayışıyla, Arap toplumları Osmanlı'dan koparıldı. O tarihten sonra Ortadoğu'ya bir gün bile barış ve sükûnet hâkim olmadı. Irak'a, Suriye'ye, Libya'ya, Filistin'e bakıldığında, ne yazık ki, bugün hâlâ kan ve gözyaşının merkezi konumundadır.

İttihat ve Terakki'nin iktidara gelmesinden sonra dünyaya yön vermiş koca bir imparatorluk birkaç yıl içinde adeta

mum gibi eridi. Burada belki de bir konuya özellikle dikkat çekmek gerekiyor. Öncelikle devletler arasında dostluğun değil menfaatin söz konusu olduğu bilinmelidir. Zira Osmanlı topraklarına ilk saldıranlar, her fırsatta Osmanlı'nın yanında olduğunu söyleyen devletlerdi. Bugün de bunun örnekleri var. Libya Lideri Kaddafi'yi çadırıyla birlikte Paris'te konuk eden Fransa, ilk fırsatta Libya'ya ilk saldırıyı gerçekleştirmedi mi? Her fırsatta Saddam Hüseyin'in yanında olduğunu söyleyen Amerika, uydurma bir gerekçeyle Irak'ı işgal edip Saddam Hüseyin'i idam etmedi mi? Bu konuda örnekler fevkalade çoktur.

Sonra; milliyetçiliğin, kavmiyetçiliğin Araplar üzerinde nasıl kullanıldığı da dikkatle üzerinde durulması gereken bir husustur. Osmanlı'nın egemenliği altında barış ve huzur içinde yaşayan milletlerin, milliyetçilik etkisiyle anavatanından ayrıldıktan sonra bir türlü yüzleri gülmemiştir.

Bugün 15 Temmuz darbe girişimini yorumlarken aslında tarihe de bir göz atmanın ne kadar doğru olduğunu anlıyoruz. İleriki sayfalarda değineceğimiz gibi, bugün Avrupa'nın güçlü devletlerinin temelleri emperyalizm ve sömürgecilik üzerine kuruludur. 15 Temmuz darbe girişiminin amacı da buydu. Ancak Allah'a sonsuz şükürler olsun ki, aziz milletimiz bu çirkin oyuna, bu soysuz işgal girişimine müsaade etmemiş ve tüm dünya emperyalizmine tek vücut olarak yüksek sesle "dur" demiştir!

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi

Tarihimizin en acı olaylarından biri olan, Sultan II. Abdülhamit Han'a yönelik darbeyi yaşadıktan sonra, Osmanlı'da işler hiç iyiye gitmemiştir. İttihat ve Terakki'nin uyguladığı

her politika, imparatorluğun daha fazla kan kaybına, daha fazla küçülmesine ve daha fazla parçalanmasına yol açmıştır. Okumuş olmanın, aydın ve entelektüel olmanın, tek başına iyi bir siyasetçi olunacağı anlamına gelmeyeceğini bilmeyen İttihatçılar, idareyi ele aldıktan sonra, ülkeyi önce I. Dünya Savaşı'na sokmuş, sonra da çaresizce paramparça olmasını seyretmişlerdir. İttihatçıların içinde, Sultan II. Abdülhamit dönemini büyük bir özlemle arayan birçok politikacı olmuştur. Ancak ne fayda! Yanlış politikalar, dış güçlerin oyunları ve bilinçsizce sergilenen milliyetçilik anlayışı, geride bir enkaz bırakmıştır. Nihayetinde Osmanlı İmparatorluğu tarih sahnesinden çekilmiş, birbiri ardına yaşanan büyük savaşların sonrasında elde kalan tek kara parçası olan Anadolu'da yeni bir devlet, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti, esasında başlarda demokrasiyle ve çok partili sistemle yönetilmek istenmiştir. Ancak o dönemki siyasi şartlar demokrasiyi sürekli baltalamış ve Cumhuriyet Halk Partisi dışındaki partilerin kapatılması uygun görülmüştür. Adnan Menderes ile birlikte birkaç eski CHP'li milletvekilinin öncülüğünde kurulan Demokrat Parti'ye kadar tek partili sistem egemen olmaya devam etmiştir.

Bu süreçte, cumhurbaşkanı seçilen Mustafa Kemal Atatürk, 1938'deki ölümüne kadar 15 yıl bu görevde kalmış, sonrasındaysa İsmet İnönü cumhurbaşkanı seçilmiştir. İnönü 12 yıl bu yüce makamı işgal etmiştir. İsmet İnönü dönemindeki tek büyük başarının, Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'na doğrudan katılmamış olması gösterilebilir. Bunun dışında İnönü dönemi, halka yönelik baskı, horlama, yüksek vergiler, dini değerlerle mücadele gibi eylemlerle geçmiştir. O günlerde Anadolu'da söylenen "Geldi İsmet, keldi kismet" deyişi de oldukça dikkat çekicidir. İsmet İnönü

döneminde, demokrasi ve cumhuriyet için büyük bedeller ödeyen bu aziz millet, açlığa ve sefaletle mahkûm edilmiştir. Onun döneminde valiler adeta CHP'li bir vekil gibi davranmış, halkla aralarına koydukları büyük mesafelerle sürekli eleştirilmişlerdir. CHP döneminde, halkın Ankara'ya girmesi dahi belli şartlara bağlanmıştır. Hatta büyük halk ozanımız Âşık Veysel ile büyük İslam Âlimi Said Nursi gibi kimseler Ankara'ya geldiklerinde şehre kılık kıyafetleri gerekçe gösterilerek sokulmamışlardır.

İsmet İnönü döneminde, Batılılaşmak ve çağdaşlaşmak adına fakir halka kılık kıyafet anlamında çeşitli baskılar yapılmış, halkın kendi seçtiği siyasetçilerle görüşmesi bile bir yığın prosedüre bağlanmıştır. İnönü'nün kendisini Atatürk'ün yerine koyması ve millete uyguladığı bu despot idare anlayışı sadece milletin değil, CHP içindeki bazı vekillerin de büyük tepkisini çekmiştir. Atatürk'ün, bu milletin en büyük sevdası olduğunun altını çizen bir kısım CHP'li vekil, Gazi'nin "Köylü milletin efendisidir." sözünü meclis toplantılarında her fırsatta haykırıp da İnönü ve bağlıları tarafından çok da umursanmamıştır.

CHP'nin mevcut haliyle halktan sürekli uzaklaştığını, millet ve memleket lehine hizmet üretmekten her geçen gün biraz daha koptuğunu düşünen bir grup CHP'li vekil, bu partiden ayrılıp "Demokrat Parti" adıyla yeni bir parti kurmanın doğru olacağı kanaatine varmışlardır. Amaç; tamamen milletin arzu ve beklentilerine uygun politikalar üretmek ve vekillik yetkisini halk için halk adına kullanmaktır.

Nihayetinde Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın dostu Celal Bayar; arkadaşları Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve Adnan Menderes CHP'den ayrılıp 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'yi kurmuşlardır.

Demokrat Parti'nin kurulması halka adeta bir müjde gibi gelmiştir. Halk, Celal Bayar ve Adnan Menderes gibi isimleri zaten yakından tanımakta ve çok sevmekteydi. Onların da halka olan sevgisi tüm Anadolu'da dilden dile dolaşmakta, özellikle Adnan Menderes'i bir anıta dönüştürmekteydi. Halkın en sıkıntılı döneminde kurulan bu yeni parti, yüreği tertemiz duygularla atan milletimiz için bir can simidi olmuştu.

İsmet İnönü'nün bazı tehdit ve engellemelerine rağmen kurulan Demokrat Parti, işe çok hızlı başlamıştır. Liberalizm ve demokrasi ilkeleri üzerine inşa ettiği politikasının gereği olarak DP'nin öncelikli işi, İnönü'nün engellemelerine takılan projelerini halka tanıtmaktır.

DP bu ilk dönemde muhalefettedir. 4 yıllık muhalefet deneyimiyle birlikte yeni bir seçim günü daha gelmiştir. Menderes ve arkadaşlarının kendilerine ve millete olan güvenleri tamdır. Böyle bir ortamda, 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimlerin sonuçları CHP ve Batılı devletler için tam bir şok etkisi yaptı. Henüz çok yeni olan Demokrat Parti, oyların %52'sini almış ve tek başına iktidar olma şansına sahip olmuştu. CHP'nin oy oranı ise %39'da kalmıştı. Demokrat Parti'nin sandalye sayısı 408 iken, CHP'nin sandalye sayısı ise 69'du. Bu, hiç kimsenin beklemediği bir sonuçtu. İsmet İnönü ve arkadaşları derin bir sessizliğe gömülmüşlerdi. İşte, demokrasi de zaten böyle bir şeydi. Halk kimi isterse, devleti o idare ederdi. Millet kimi tercih ederse, hükümeti o kurar, iktidarı o kontrol ederdi.

Aslında milletin Adnan Menderes'i tercih etmesi, CHP ve İnönü için çok büyük bir mesajdı. Millet açlığa, yoksulluğa, horlanmaya, dayatmaya, baskıya ve yasaklara hayır demişti. Halk, uğruna can verdiği demokrasinin, en etkin biçimde uygulanmasını istemişti.

CHP için tam bir felaket olan bu durum, seçim sonuçlarından memnun olmayan tüm odakları bir araya getirmeye yetmişti. Adnan Menderes, her ne kadar Mustafa Kemal Atatürk'ün bizzat kendi seçip siyasete kazandırdığı biri isim idiye de, buna tahammül edilemezdi. Halk da kim oluyordu? Halk seçmiş olabilirdi ama bir an önce Adnan Menderes'ten kurtulmanın bir yolu bulunmalıydı.

Bütün bu karanlık düşüncelerin altında İnönü, arkasındaysa kan emici bazı Batılı devletler vardı. Menderes, büyümeden, kalkınmadan, çağ atlamaktan, milli olmaktan, millileşmekten bahsediyordu. Halkın menfaatinden, halkın refah ve mutluluğundan bahsediyordu. Milli olmak demek, millileşmek demekse, ülkenin tüm kaynaklarının bu ülke için kullanılması demektir. Bu da ülkenin kaynaklarını sömüren güçler için çok kötü bir haberdir. Bir şeyler yapılmalıydı. Zira Adnan Menderes ve Demokrat Parti, sonraki yıllarda girdiği seçimlerin de galibi olmuştu ve 10 yıldır tek başına iktidardaydı. 1950-1960 yılları arasında her alanda büyük ilerlemeler kaydedilmiş, memleket büyük bir hızla büyüme eğilimine girmişti. Millet, Demokrat Parti'nin sosyal politikalarıyla nefes almaya başlamış; Türkiye'nin dünyadaki saygınlığı üst noktalara ulaşmıştı.

Şimdi merhum Adnan Menderes döneminde icra edilen hizmetlere kısaca göz atalım:

Adnan Menderes'in en önemli icraatlarından biri, hiç şüphesiz Türkçe okunan ezanın yeniden aslına, Arapçaya çevrilmesidir. Bu icraatı, dini değerlere sıkı sıkıya bağlı olan Anadolu insanının gözünde, Adnan Menderes'i adeta devleştirmişti.

Adnan Menderes çok ince düşünen bir siyasetçiydi. Kendisini karalamak isteyen bazı muhaliflerin, Atatürk büstlerini

kırmasının ve bu şekilde hedefe konmak istenmesinin önüne geçmek için 25 Temmuz 1951'de "Atatürk'ü Koruma Kanunu" çıkardı. Atatürk'ün heykellerine ve manevi şahsiyetine yönelik saldırılara karşı çıkarılan bu kanunla, resmi kurumlarda Atatürk resmi dışında başka resimlerin asılması ve Türk parasında Atatürk resmi dışında bir resmin kullanılması yasaklandı.

Menderes döneminde Türk Devrim Ocakları kuruldu. Bu sayede hem Türk kültürü koruma altına alınmış olacak, hem de Atatürk devrimleri muhafaza edilecekti.

Ceza Kanunumuzda yapılan düzenlemeyle Komünizm ile en etkin şekilde mücadeleye girişildi.

Adnan Menderes döneminde Türk-İş (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kuruldu.

Okullardaki din derslerinin zorunlu hale getirilmesi ve yeni neslin milli ve manevi değerlere bağlı bir şekilde büyümesi de yine Adnan Menderes imzasını taşıyan bir projeydi.

CHP'nin siyasi bürosu gibi çalışan Halkevlerinin kapatılıp mal varlığının devlete kaydedilmesi de Menderes imzasını taşıyan bir başka uygulamaydı.

1956'da ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) kuruldu. 1957'de Erzurum Atatürk Üniversitesi kuruldu. Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası çıkarıldı. Ekip biçilen tarım alanları 1948'de 14.5 milyon hektarken 1956'da 22.5 milyon hektara çıkarıldı. Tarımsal artış ile birlikte Türkiye ekonomisi 1954 yılına kadar % 11- 13'lük bir büyüme sağladı. Sağlığa ayrılan bütçe artırıldı. 1950'de 60 milyon TL civarında olan sağlık bütçesi, 1957'de 714 milyon TL'ye çıkarıldı. Veremle etkin mücadeleye girişildi. Karayolu yapımına önem verildi. 1950'deki 1600 km'lik sert yol, 10 yıl sonra 5400 km'ye çıkarıldı. Marshall Yardımı ile alınan kredilerin desteğiyle ithal makineler alındı. 1940'da 1000 civarında olan traktör sayısı 1952'de 30 katına çıkarıldı.

Bunların dışında Denizcilik Bankası, Et ve Balık Kurumu, Devlet Malzemeleri Ofisi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, DSİ, Vakıflar Bankası, SEKA, Atom Enerjisi Kurumu, THY, Türkiye Kömür İşletmeleri, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri gibi daha birçok kurum hep Adnan Menderes'in eseri idi.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Türkiye'nin büyü-yüp kalkınması, içteki ve dıştaki bazı karanlık odakların canını fazlasıyla sıkıyordu. İttihat ve Terakki ile darmadağın edilen Osmanlı İmparatorluğu'nun bir devamı olan Türkiye Cumhuriyeti'nin ayağa kalkması istenmiyordu. O halde artık harekete geçilmeliydi. Ne pahasına olursa olsun, büyüyen Türkiye'ye dur denilmeliydi!

İşe Adnan Menderes'in halk nazarındaki itibarının zedelenip yok edilmeye çalışılmasıyla başlandı. Bunun için sıklıkla Adnan Menderes aleyhine haberler yapılıyor, yazılar yazılıyordu. Onun devlet imkânlarını kullanarak kişisel servetine servet kattığı, kendi diktatörlüğünü hazırlamaya çalıştığı, ülkedeki tüm muhalif unsurları yok etmeyi amaçladığı, gizli bir polis teşkilatı kurup muhalif kimseleri ortadan kaldırdığı, zevk ve sefa içinde yaşadığı, hayatında çok sayıda kadının olduğu vs. gibi yığınla iftira ardı ardına servis edilmeye başlandı. Demokrasi, halkın tercihi, milli irade bu şer odaklarının umurunda bile değildi.

Sonra devreye üniversiteler sokuldu. Üniversitelerdeki muhalif (CHP'li) hocaların öncülüğünde öğrencilerin protesto yürüyüşleri tertip edildi. Üniversiteleri siyasetten uzak tutup, sadece eğitimle ve bilimle uğraşmalarını isteyen Menderes'in, eğitim ve bilim düşmanı olduğu haykırıldı. Ortalığı bulandırmak isteyen kesimlerce, öğrenciler arasında çeşitli bahanelerle çatışma çıkarılması sağlandı ve ülkenin bir kaos ortamında olduğu izlenimi yaratılmaya çalışıldı.

Son olarak da ordudan üstüne düşenin yapılması istendi. Aslında, medyada sıklıkla yer alan "ordunun darbe yapacağı" haberi, ordunun en üst kademesindeki subaylar tarafından şiddetle yalanlanıyordu. Zira ordunun darbe gibi bir düşüncesi yoktu. Hatta darbe dedikodularının yoğun olduğu günlerde, bazı etkin generaller Menderes'i ziyaret etmiş ve ordunun hükümetin yanında ve emrinde olduğunu dile getirmişti. Ancak ortada farklı kokular vardı. Generaller iyiydi ama alt kademedeki bazı subaylarda (albaylarda) nahos bir hareketlenme vardı.

Derken caddeler bir sabah askeri okul öğrencilerinin yürüyüşüne tanıklık etti. Üst kademedeki komutanların bilgisi dışında askeri okul öğrencileri yürümüş ve hükümete gözdağı vermek için harekete geçirilmişti. Plan tamam gibiydi. Medya, aziz Türk milletinin özgür iradesiyle iktidara gelen Adnan Menderes'i karalamak için her türlü yalanı kuşanmıştı; üniversite hocaları eğitimi bir tarafa bırakmış, ağzına kadar siyasetin içine gömülmüştü; bir kısım subaylar silahlarına mermilerini sürmüş, tankların kirli paletleri harekete hazır hale getirilmişti. Adı "Türk" olan, ama zihinleri Batı'nın ve Avrupa'nın zehirli hülyalarıyla dolu bulunan tüm yerli piyonlar hazır! Milletın üst üste defalarca iktidara taşıdığı Adnan Menderes silah zoruyla devrilecek ve büyüyen Türkiye'nin bu hızlı yükselişi durdurulacaktı!

Sonunda düğmeye basıldı. 26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece Eskişehir'de bulunan Adnan Menderes'e, "Başbakanlığın işgal edildiği" haberi ulaştı. Ertesi sabah arkadaşlarıyla toplantı yapan Adnan Menderes, ardından Yurt İçi Savunma Komutanlığı'na geçti. Aslında Kütahya'ya gitmek istiyordu. Savunma Komutanlığı Menderes'e bağlılığını ifade etse de kader ağlarını örmeye başlamıştı. Komutan derhal bir araç hazırlatarak Menderes'in Kütahya'ya gitmesini ve

valiliğe ulaşmasını sağladı. Ancak Türk demokrasisi için, ne acı ki yolun sonuna gelinmişti. Menderes'i valilik binasında bir vali yardımcısı karşılamış ve ona elinde tutuklama kararı olduğunu ifade etmişti. Milli irade, demokrasi ve tam bağımsız Türkiye için korkunç bir manzaraydı.

Türk Milletinin büyük bölümünün özgür iradesiyle iktidara gelmiş olan Ali Adnan Menderes, silah zoruyla yönetime el koyan birkaç cuntacı çapulcunun kirli emirleriyle devriliyordu. Adnan Menderes son derece sakin ve nazik biriydi. Kendisine tutuklama kararı iletildiğinde gayet sakindi. Hiç itiraz etmedi. Bir süre sonra radyolardan Albay Alparslan Türkeş'in, "ordunun yönetime el koyduğuna" dair bildiri yayımlandı. Türk demokrasisi, birkaç çeteci askerinin küçük darbeleriyle derin bir karanlığa itilmişti.

Adnan Menderes ve arkadaşları bir süre Harp Okulunda tutuldular. O sırada hakaretler, aşağılamalar, devlet adamlarına söylenmemesi gereken yığınla söz, tutuklu devlet büyüklerinin yüzlerine çalınıyordu. Derken, bir çöp arabasıyla gözaltına alınan İçişleri Bakanı Namık Gedik'in intihar haberi geldi. Namık Gedik, kendisine yapılan bu korkunç böhmana tahammül edememiş ve şüpheli bir şekilde hayatına son vermişti.

Adnan Menderes ve arkadaşları, bir süre sonra Yassıada'ya nakledildiler. Ancak bu nakil süreci bile başlı başına bir işkenceydi. Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve Bakanları, ağır hakaret, küfür ve çok çirkin hitaplarla Yassıada'daki hücrelerine götürülüyorlardı.

Darbe ile birlikte darbecilerin şakşakçılığını yapan gazete ve dergiler derhal işe koyulmuşlardı. Öncesinde olduğu gibi Adnan Menderes ve diğer devlet büyükleri hakkında yoğun bir karalama kampanyası daha başlatıldı. Ama bu defa

yaptıkları haberler öncekilerden çok daha karaydı. Devlet büyüklerinden "düşükler, sabıklar, kıyruklar" diye bahsediliyordu. Kendilerince, halkı darbenin haklılığına inandıracaklar ve Menderes'in prestijini yok edeceklerdi.

Bu arada kendisine Milli Birlik Komitesi (MBK) adını veren cuntacı çete, ilk iş olarak anayasanın ilgili maddelerini iptal etti. Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerini değiştirmek için, anayasanın 42. maddesi üzerinde de tahribat yapıldı. Artık halkın hiçbir zaman sempatisini kazanamamış olan İsmet İnönü'nün büyük bir hevesle arzuladığı olay gerçekleşmiş, DP'li tüm idareciler Orgeneral Cemal Gürsel'in emriyle devrilmişti. Gerçekte kaybeden Türk demokrasisi ve Türk halkının milli iradesi olmuştu.

Her şey bununla da bitmemişti. Zira cezaları çok önceden belirlenmiş olan devrik devlet adamları, 15 ay kalacakları Yassıada'ya götürülürken ve orada kalırken dahi küfür ve hakaretlere muhatap oluyorlardı. Yassıada'da yaşanan bu kâbusun başrol oyuncusu ise Yassıada Komutanı Albay Tarık Güryay idi. Kendi milletinin özgür iradesiyle başa geçirdiği siyasetçilere etmedik zulmü bırakmayan Tarık Güryay... Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin idaresini silah zoruyla, cebren, zorla ele geçiren cuntacı çetenin subayı olan bu adam, Ada'da kalan tüm devlet adamlarına her türlü kötülüğü yapmaktan geri durmuyordu /durmuyacaktı.

Halk oldukça gergin ve endişeliydi. Halkın ani refleksinden çekinen cuntacılar, cuntanın başı Orgeneral Cemal Gürsel lehine haberler yayımlatıyor, programlar yaptırıyordu. Halkın dikkatini dağıtmak için futbol turnuvaları düzenleniyor, konserler tertip ediliyordu.

Bir süre sonra yargılamalar başladı. Her ne kadar karar çoktan verilmişse de sırf "adet yerini bulsun diye" ısmarlama

bir mahkeme kurulmuştu. Yassıada'da kaldığı süre içinde, "Yüksek Adalet Divanı" (YAD) adıyla bir araya gelen 27 Mayıs darbesinin hukukçu şaklabanları, Adnan Menderes ve diğer siyasetçileri mahkeme salonunda dahi aşağılamaktan geri durmuyorlardı. Cunta tarafından YAD Mahkeme Reisliğine getirilen Yargıtay 1. Ceza Dairesi Başkanı Salim Başol ile YAD Başsavcılığına getirilen Ömer Altay Egesel, kendilerine verilen rolü en iyi şekilde oynuyor, devletin en üst kademesindeki siyasetçilere küfürler yağdırmayı bir marifet sayıyorlardı. Oysa bu iki hukukçu da tıpkı bu kitapta olduğu gibi, sonraki nesiller tarafından tarih boyunca nefretle ve lanetle anılacaklardı.

Ülkede, demokrasinin böylesine kanlı bir darbeye bir bilinmeze gömülmesini büyük bir keyifle seyreden İsmet İnönü ise gelişmelerden oldukça memnundu. Kendisine "Emriniz-deyiz Paşam!" diyen cuntacı askerlerle arası iyiydi. Darbenin mimarı Orgeneral Cemal Gürsel cumhurbaşkanlığını ilan etmiş ve 20 Kasım 1961'de İsmet İnönü'yü hükümeti kurmakla görevlendirmişti. İsmet İnönü ise kısa aralıklarla üç hükümet kurmaya çalışmış ancak üçünde de başarısız olmuştu.

İsmet İnönü'nün beceriksizliğini gören Cemal Gürsel, son olarak hükümet kurma görevini 20 Şubat 1965'te Suat Hayri Ürgüplü'ye vermiş, Ürgüplü, Adnan Menderes'ten sonra bir türlü kurulamayan hükümeti güç bela kurmayı başarmıştı. Ancak bu zorlama hükümet de ancak 8 ay dayanabilmiş, sonrasında Adalet Partisi'nin (AP) siyaset sahnesine atılmasıyla, iktidarı 27 Ekim 1965'te Süleyman Demirel liderliğindeki AP'ye devretmek zorunda kalmıştı. Aslında Demokrat Parti'nin siyasal devamı konumundaki Adalet Partisi, CHP ve İsmet İnönü için büyük bir dersti. Ancak anlayan kimdi? Bu milleti tanımayan, siyasi tercihine ve özgür iradesine saygı duymayan CHP mi ders alacaktı!

27 Mayıs 1960'ta yaşanan bu çirkin darbeden sonra kurulan Yassıada Mahkemeleri 15 ay sürdü ve 19 dava görüldü. 14 DP'li idama mahkûm edildi. İdama mahkûm edilenlerden Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan infaz edilirken; idam cezasına çarptırılan diğer devlet adamlarının cezaları MBK tarafından müebbet hapse çevrildi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın mesai arkadaşı olan Celal Bayar, Yassıada'dan nakledildiği Kayseri Cezaevi'nden 7 Kasım 1964 tarihinde rahatsızlığı ve ilerleyen yaşı nedeniyle tahliye edildi. Bayar, 22 Ağustos 1986 tarihinde, 103 yaşında İstanbul'da hayata veda etti.

Türkiye Cumhuriyeti tarihine kara bir leke olarak geçen 27 Mayıs darbesi ülkeyi ekonomik anlamda da ciddi sıkıntılara soktu. Örneğin 1959 yılında kişi başına milli gelir 583 dolardı. 27 Mayıs 1960 tarihinde bu oran 359 dolara indi. 1961 yılında ise 194 dolara kadar geriledi. Bu basit örnek bile askeri müdahalenin ülke insanını ekonomik açıdan nasıl etkilediğinin açık bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

12 Mart 1971 Askeri Muhtırası

Halkımızın özgür iradesiyle iktidara taşıdığı Adnan Menderes'in silah zoruyla devrilip idam edilmesinden sonra, ardı ardına birçok hükümet kurulmuş ancak hiçbiri gerçek iktidarı sağlayamamıştı. Aradan on yıl geçmiş ama Türkiye'de özlenen, beklenen siyasal ve sosyolojik düzen bir türlü yakalanamamıştı. Ülke, ordu mensuplarının oyuncağı haline gelmişti. Subaylar, mevcut siyasetçilere her fırsatta Menderes'i hatırlatıyor ve bu sayede zevk ve sefa içinde yaşıyorlardı. Millet aslında her şeyin farkındaydı ancak elden bir şey gelmiyordu.

Zira milletin üzerinde her daim soğuk bir ordu gölgesi duruyordu. Bu arada şunu da belirtmeden geçmeyelim. Biz burada asker ve ordu derken, milli iradeye tahammül edemeyen cunta çizgisindeki asker ve ordu mensuplarından bahsediyoruz. Elbette şanlı, şerefli, onurlu ordumuzun tüm subaylarını kast etmiyoruz. Doğrusu onlar da yaşanan olaylardan büyük rahatsızlık duyuyorlar fakat emir ve komuta çizgisinden ayrılamıyorlardı. Farklı biçimlerdeki baskılar dolayısıyla itiraz da edemiyorlardı.

Adnan Menderes'in idamından sonra siyaset sahnesine çıkan yeni siyasetçilerden biri de Süleyman Demirel'di. Süleyman Demirel Adalet Partisi şemsiyesi altında siyaset yapıyor ve Menderes'in çizgisinde yürüyordu. Bunun bilincinde olan milletimiz ise bu defa da siyasi tercihini Demirel'den yana kullanıyordu. Doğrusu Türk milleti muhafazakâr ve milliyetçi bir çoğunluğa sahipti. Dolayısıyla sol partilere şans vermiyordu. Zorla iktidarı ele geçiren solcuların yaptıkları zaten ortadaydı.

1960'lar, sol paradigmanın dünya üzerinde revaçta olduğu bir dönem olarak dikkat çeker. Özellikle Komünizm ve Sovyet yükselişi, bölgedeki birçok ülkeyi etkisi altına almış, özellikle gençleri önemli oranda ayıştırmıştı. Ülkede sağ-sol çatışmaları başlamış; Türkiye'nin istikrarını istemeyen gizli güçlerin de desteğiyle memleket adeta kamlara ayrılmıştı. Zaten hep böyle olurdu. Türkiye'de ne zaman bir yükseliş gözlenirse, hemen bazı odakların kıskırtmasıyla bu yükseliş durdurulurdu. Ancak bu defa durum biraz farklıydı. Tam olarak ne isteniyordu? Seçimler yapılıyor, seçimlerin galibi olan partiler iktidar oluyor ama sosyal yapı bir türlü düzene girmiyordu. İşin içinde başka şeyler var gibiydi. Seçim sistemimiz gereği zaten tek başına iktidar sağlanamıyordu. Her defasında koalisyonlar kuruluyor, bu koalisyonlar da en küçük bir anlaşmazlıkta dağılıyordu. Örneğin sadece 1960-70

arası (Menderes sonrası) 7 hükümet kurulmuştu. 1970-80 arası ise 12 hükümet kurulmuştu. (Bu arada 1990-2000 arasında da 10 hükümet kurulacaktır.)

Türk siyasetinin yeni ve karizmatik ismi Süleyman Demirel, 1965 yılında kurduğu ilk hükümet ile birlikte özellikle sanayi alanında önemli işlere imza atmıştı ve memleketi eski görkemli günlerine çevirmek için var gücüyle çalışıyordu. 4 yıllık bu ilk iktidar deneyimi, CHP'nin türlü oyunlarına rağmen başarılı sayılabilirdi. Demirel'in 1969 seçimlerinden de galip çıkması, bazı odakların bir kez daha ciddi anlamda rahatsızlığına sebep oluyordu. Süleyman Demirel 1969-70 ve 1970-71'de iki hükümet kurmuştu ancak ülkedeki siyasi yapı nedeniyle hedeflenen istikrar bir türlü sağlanamıyordu. Sokak gösterileri, siyasal çatışmalar tüm büyük şehirlere sıçramıştı. Aşlında tam olarak ne olduğu bile belli olmayan gerekçelerle ardı ardına icra edilen eylemlerin önü alınamıyordu. İnönü'nün Ecevit'le, Ecevit'in Demirel'le yaşadığı problemlerin ardı arkası kesilmiyor; Türk siyaseti bir kez daha bir çıkmaza gömülüyordu. Koalisyonlar, kurulup birkaç ayda yıkılan hükümetler, mecliste ve sokakta yaşanan kavgalar, hem milletimizi fazlasıyla huzursuz ediyor hem de devlet mekanizmasını içten içe kemiriyordu. Ne oluyordu? Neden aynı ülkenin siyasetçileri ve genç evlatları bir noktada buluşamıyorlardı? Ya da buluşturulmuyordu?

Sağ-sol kavgaları, sokak eylemleri, Amerika'yı protestolar, Kıbrıs tartışmaları, kanlı pazarlar, kavgalar derken ordu bir kez daha sahneye çıkıyor ve "gerekeni" yapıyordu.

12 Mart 1971'de Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un imzasıyla Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a

bir muhtıra veriliyor ve hükümetin istifası isteniyordu. Demokrasiye bir kez daha doğrudan müdahale ediliyor ve ordu bir kez daha elindeki silahlarla iç siyaseti dizayn etmeye kalkışiyordu.

Ülkede yaşanan kargaşanın, ordunun darbeye zemin hazırlaması için kasten mi gerçekleştirildiği; yoksa hakikaten bir iç savaşın eşiğinden mi dönüldüğü bugün hâlâ tartışılmaktadır.

Nihayetinde Türkiye’de bir kez daha asker sahaya inmişti. Muhtıra, 12 Mart 1971 günü saat 13.00’te TRT radyosundan şu 3 maddeyle duyurulmuştu:

1) Parlamento ve hükümet, süregelen tutum, görüş ve icraatıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk’ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuyunda yitirmiş ve anayasasının öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

2) Türk milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri’nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliğini giderecek çarelerin, partiler üstü bir anlayışla meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılâp kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin demokratik kurallar içinde teşkili zarruri görülmektedir.

3) Bu husus süratle tahakkuk ettirilemediği takdirde, Türk Silahlı Kuvvetleri kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti’ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır. Bilgilerinize.

Ordunun bu muhtirasından sonra Süleyman Demirel muhtıraya tepki göstermiş ve derhal istifa etmiştir. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ordunun görevini yaptığını dile getirmiş, ana muhalefet partisi CHP lideri İsmet İnönü ise Başbakan’ın istifasının demokratik bir istifa olduğunu söylemiştir.

Askerler, bu muhtıranın sebebini soranlara ekonominin bozulmasını, paranın değerinin düşmesini, üniversitelerde başlayan öğrenci gösterilerini, sendikaların grevleri sonucu üretimin düşmesini, Alevi-Sünni çatışmasını ve faili meçhul cinayetler ile artan terör eylemlerini gerekçe göstermişlerdir.

Muhtıra, (yani “Bana bak, Hükümet! Ya gerekeni yap, ülkeyi düze çıkar ya da bırak git!” ihtarı) başlarda birçok sorunun çözüleceği düşüncesiyle belli kesimlerce desteklenmiş, ülkede yaşanan anarşinin sona ereceği düşünülmüştür. Ancak hiç de öyle olmamıştır. Perde arkasından, pratikte yönetimi ele alan subaylar, işe önce orduda geniş bir tasfiye ile başlamıştır. 12 Mart’ı desteklemeyen veya muhalif olan subaylar ordudan atılmıştır. Ardından 1961 Anayasası’nın kapsadığı temel hak ve hürriyetlere büyük ölçüde kısıtlamalar getirilmiştir. Bir “ara rejim” dönemi yaşanmaktadır. Tuhaf bir durumdur. Millet, gelişmelerin neresinde duracağını bilmemektedir.

Bu arada CHP Milletvekili Nihat Erim, hükümeti kurmakla görevlendirilmişti. Erim, partisinden istifa ettikten sonra ilk hükümetini kurmuş ve göreve başlamıştı. Sadece 9 ay görevde kalacak olan Erim Hükümeti sırasında banka soygunları, adam kaçırma ve terör eylemleri devam etmişti. Değişen pek bir şey olmamış gibiydi. Çeşitli büyük şehirlerde sıkıyönetim ilan ederek durumu kurtarmaya çalışan Erim Hükümeti, istikrarı ve düzeni bir türlü sağlayamıyordu. Dernek kapatmalar, gazete ve dergi yasakları, tutuklamalar bir sonuç getiriyordu. Nihayetinde sosyal, siyasal ve ekonomik

sorunların üstesinden gelemeyen Nihat Erim Hükümeti görevi bırakmak zorunda kaldı. Sonrasında Nihat Erim'in başkanlığında bir hükümet daha kuruldu. Ancak kurulan her hükümet, bir öncesinden daha kötüydü. Zira 1970 ile 1980 yılları arasında 12 hükümetin kurulduğunu daha önce belirtmiştik. Kurulan hiçbir hükümet istikrarı sağlayamıyor, sosyal ve siyasal sorunlara çözüm üretmiyordu. Tabii, durum ne olursa olsun, kaybeden sadece Türk demokrasisi ve Türk Milleti oluyordu.

Ülkedeki bu karmaşa ve istikrarsızlık 1980 darbesine kadar sürecek, o tarihten sonra da ülke içindeki anarşi ve belirsizlik giderilemeyecekti. O yıllarda ekonomik açıdan tam bir felaketi yaşayan ülkemiz, yüz yıllarca himayesinde yaşayan küçük devletlerin yardımına bile muhtaç hale gelmişti. Koskoca bir imparatorluğun varisi olan Türkiye Cumhuriyeti, gerçek anlamda acınacak hale düşmüştü. Her kurulan hükümet ayrı bir programla geliyor ancak birkaç ay sonra yıkılıp gidiyordu. Ekonomik açıdan yerlerde sürünen devlet, belki de tarihinin en kötü dönemini yaşıyordu. Ancak daha kötüsü de vardı; Türk Milleti ve Türkiye Cumhuriyeti daha uzun yıllar kaybetmeye devam edecek, ileriki yıllarda devlet mekanizmasına mafyanın da sızmasıyla son derece çarpık ve karmaşık bir iç siyaset ortaya çıkacaktı.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi

1971 askeri muhtırasından sonra bir biri ardına hükümetler kurulup yıkılmış, milletvekili satın almalar başlamış, zengin çok daha zengin olurken, fakir tek kuruşa muhtaç hale gelmişti. İçinden çıkılmaz bir siyasi hareketlilik, ülkenin ve milletin geleceğini kapkaranlık bir rüzgâra teslim etmişti. Hiç

kimse geleceğe dair plan yapamıyor, aydınlık bir Türkiye'nin hayalini kuramıyordu.

Bir süre durulan sokak gösterileri, işçi eylemleri, sağ sol kavgaları yeniden başlamış, sokak ortasında işlenen cinayetler alışılmış hale gelmişti. Kapanan fabrikalar, işini kaybeden sayısız insanın umutlarını yok ediyor, eğitim ve öğretim kurumları bilim ve teknikten uzak, terörün ve anarşinin merkezi haline geliyordu. Aslında olay çok netti. Yıllar sonra anlaşılacaktı ki, doğrusu birbiriyle çatışma halinde olan her grup aynı odaklar tarafından destekleniyordu. Sağa da sola da aynı mihraklar silah veriyor ve aynı kaynakların yazdığı senaryo sahneleniyordu. Birileri, Türkiye'de istikrar ve barış istemiyordu. Bugün birçok Afrika ülkesindeki gibi sürekli bir kaos, sürekli bir anarşi ve bitmek tükenmek bilmeyen bir istikrarsızlık arzu ediliyordu. Bu sayede enerjisi tüketilen Türkiye, bölgesindeki hiçbir siyasi harekete dâhil olamıyor, kendi kabuğunda, kendi başına yaşamaya mecbur bırakılıyordu. Bu arada ülkenin bozulan ekonomisi de memleketi bir enkaza çeviriyor, açlık, işsizlik ve fakirlik, ülke insanının kaderi haline geliyordu.

Tam da böyle bir dönemde kendilerine Milli Güvenlik Konseyi adını vermiş olan Orgeneral Kenan Evren ve kuvvet komutanları, ülkedeki siyasi istikrarsızlığı ve artan terör eylemlerini gerekçe göstererek ülke yönetimini ele alıyordu.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun'dan oluşan Milli Güvenlik Konseyi artık ülkenin tek hâkimiydi. Radyodan okunan ilk bildiriye göre MGK, İç Hizmet Kanununun verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni

kollama ve koruma görevini yüce Türk Milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararı almış ve ülke yönetimine bütünüyle el koymuştu!

Ülke bir kez daha doğrudan ordunun kontrolüne geçmiş, demokrasi, insan hak ve özgürlükleri bir kez daha rafa kaldırılmıştı. Meclis fesh edilmiş, tüm siyasi partiler kapatılmış, dönemin en önemli siyasetçileri tutuklanmıştı. Artık söz, hiçbir siyasi deneyimi olmayan birkaç askerindi. İstedikleri anayasayı yapacak, istedikleri kanunları düzenleyebileceklerdi. Gün onların günüydü. Onlar da tam öyle yaptılar. Öncelikle yüz binlerce insanı etkileyecek büyük bir tutuklama işine girişildi. Sonra vatandaşlıktan çıkarmalar, gözaltılar, işkenceler, işkence tezgâhlarında işlenen cinayetler geldi. Kapatılan fabrikalar, fes edilen şirketler ve baskı altına alınan medya bunu takip etti.

Nihayetinde Kenan Evren diktatörlüğü iş başı yapmış ve ülke baştan sona “kontrol altına” alınmıştı. Yıllar sonra bu darbenin arkasında Amerika'nın olduğu, kendi milli menfaatlerimizden ziyade Amerika'nın menfaatlerinin düşünülerek hareket edildiği, bizzat Amerikalı yetkililer tarafından itiraf edilecekti.

Kenan Evren artık devlet başkanıydı. Bir süre sonra da 7 yıl oturacağı cumhurbaşkanlığı koltuğunun sahibi olacaktı. İşler tıkırındaydı. Üstelik sokak gösterileri sona ermiş, terör ve terör eylemleri bıçak gibi kesilmişti. Sanki bir yerden “dur” düğmesine basılmıştı. Bir günde bunca terör örgütünün nasıl etkisiz hale getirildiği, ilginç bir soru olarak zihinlere işlemişti.

Darbenin siyasi dizaynı 1983 yılına kadar devam edecekti. Darbe sürecinden sonra 6 Kasım 1983'te yapılan genel seçimler ise tam bir sürpriz sonuçları doğuracaktı. Önceki tüm siyasi partiler yasaklıydı ve seçimlere katılamıyorlardı.

Sadece birkaç parti ve birkaç yeni siyasetçi için yapılacak bir seçimdi. Bunlardan biri Turgut Özal'dı. Özal, kurduğu Anavatan Partisi ile milletin huzurundaydı. Böyle bir ortamda yapılan seçimlerden, ciddi vaatleri ve dikkat çekici parti programıyla Anavatan Partisi, aldığı %45'lik oy oranıyla galip ayrıldı. Ardından Halkçı Parti ikinci, Milliyetçi Demokrasi Partisi ise üçüncü sıradaydı. Aziz Türk Milleti bir kez daha milliyetçi-muhafazakâr bir partiyi tercih etmiş, Kenan Evren'in işaret ettiği siyasetçiye hayır demişti. Bir kez daha demokrasi, bir kez daha Milli İrade kazanmıştı.

Turgut Özal'ın başbakan olmasıyla birlikte ülke çok büyük bir hızla atağa geçti. Özal, milli duruşuyla Türkiye'yi çağ atlatmaya kararlıydı. Kaybedilen onlarca yılın ardından, her alanda süratle iyileşmelere gidildi. Sanayi alanındaki atılımlar, hayatın her aşamasında karşılık buluyordu. Fabrikalar açılıyor, barajlar inşa ediliyor, oto yollar, demiryolları birbiri ardına hizmete sunuluyordu. Uzun yıllar koalisyonlarla kan kaybeden Türkiye, tek partinin iktidarıyla idare edilmenin tüm avantajlarını sonuna kadar kullanıyordu.

Turgut Özal, başbakanlığıyla dikkat çektiği gibi, özel hayatıyla da dikkat çekiyordu. Örneğin iyi bir aile babasıydı. Eşi ve çocukları vardı. Öyle ki, Özal ailesinin fertleri, sanki her ailenin fertleri gibiydi. Onlar, herkesten biri gibiydi. Özal'ın vatanşla samimi ve sıcak sohbeti, giyimi kuşamı, askeri otoriteye olan tavrı, kışlaları spor kıyafetlerle denetlemesi, onu git gide büyüyen siyasi bir anıta dönüştürüyordu. Özal farklıydı; fark yaratıyordu. Karşısındaki, asker dâhil kim olursa olsun tavrını koyuyor, her zaman milletin ve demokrasinin yanında olduğunun altını çiziyordu.

Turgut Özal'la birlikte hizmeti yeniden tadan halkımız, bunun coşkusuyla birlikte bir dahaki seçimlerden de

Anavatan Partisi'ni liste başı yapıyor; huzuru ve istikrarı arzuladığının çılgınlığını atıyordu. Barış, huzur ve istikrar ne kadar güzel şeylerdi!

1990'lara gelindiğindeyse ülkedeki siyasi dengeler yeniden değişti. Farklı partilerin ve farklı faktörlerin sebebiyle Anavatan Partisi'nde bir düşüş yaşanıyor ve ANAP'ın düşüşüyle ülke yeniden koalisyonlar dönemine mahkûm oluyordu. Milletimiz aslında her şeyin farkındaydı ancak ülkedeki siyasi aktörlerin ve asker kişilerin baskısıyla, asla bir araya gelebilecek unsurlar bir araya geliyordu. Bu tuhaf birliktelikler de ülkeyi yeniden koalisyon tüneline sokuyordu. Daha acı olanı, bu koalisyonlar ve yıkık dökük hükümetler dönemi, Ak Parti'nin tek başına iktidarına kadar devam edecekti.

1990-2000 yılları arasında ülkemizde 10 ayrı hükümet kuruldu. Bunların birçoğu ordunun baskısı ve direktmesiyle gerçekleşmiş, zorla ve baskıyla kuruldukları içinde hiçbiri uzun soluklu olmamıştır. Örneğin DSP, ANAP ve MHP gibi tamamen zıt partiler dahi bir araya getirilmiş ve sırf seçimlerden halkın seçtiği bir siyasi parti iktidar olmasın diye ısmarlama iktidarlar yaratılmıştır.

28 Şubat 1997 Postmodern Askeri Darbesi

Bu bölüme, bıraktığımız yerden, 1990'ların siyasi hareketliliğinden başlayalım. En son, 1990'larla birlikte, siyaseten asla bir araya gelmeyecek olan partilerle zoraki kurulan hükümetlerden bahsetmiştik. Peki neden? Ülkemizde seçimler yapılmış; aynen DP, AP, ANAP gibi milletin tercihiyle bir parti seçiminin galibi olmuştu. Ancak ülkede, kendisini ülkenin "gerçek sahibi" gibi gören kesimler, (CHP, ordu ve üniversiteler) halkın tercihine saygı duymuyorlardı. Dolayısıyla

ordunun tehdidi, medyanın baskısı ve üniversitelerin telkiniyle kerhen başka partiler koalisyon kurarak hükümet oluyorlardı. Bunun en acı örneği, 90'ların ikinci yarısında Refah Partisinin dışlanmasında görülmüştür.

27 Mart 1994'te yapılan yerel seçimlerden Refah Partisi büyük bir başarıyla çıkarken, bu durum bazı mihrakları ziyadesiyle endişelendirmişti. Çünkü İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, Kayseri ve Konya gibi önemli şehirler Refah Partisi'nin olmuştu; yani halkın, yani milletin... Ya Refah Partisi'ndeki bu artış genel seçimlere de yansır mı? En büyük korku buydu. İleride korkularında haklı olduklarını da göreceklerdi.

Refah Partisi, kısa sürede yerel idarecilikte ne kadar başarılı olduğunu gösterdi. Özellikle İstanbul'da çöp dağları ortadan kaldırılmış, kentin fıkralara dahi konu olan su sorunu çözülmüş, ulaşımda büyük başarılar sağlanmış, eğitim ve sağlık gibi alanlarda önemli hizmetler ortaya konmuştu. Vatandaş hizmetin ne olduğunu görmüştü ve bir dahaki seçimlere de bu "gördükleriyle" gidecekti. Vatandaş işini biliyor ve kimi seçmesi gerektiği konusunda hiç yanılmıyordu.

Türkiye "yerel idarede" önemli kazanımlar elde etmişti ancak "genel idarede" koalisyonlarla yaşamının acısı içindeydi. Halk, yerel idarelerde kendisini ispatlamış olan Refah Partisi'ne yönelik ciddi sempati duyuyor; seçim gününü sabırsızlıkla bekliyordu. Çünkü ardı ardına kurulan koalisyonlardan artık bıkmıştı.

24 Aralık 1995, TBMM'nin 20. dönem üyelerinin belirleneceği milletvekiliği genel seçimlerinin yapılacağı tarihi. Cumhuriyet tarihimizin belki de en kritik seçimleri icra edilecekti. Seçim sonuçlarını az çok kestiren ordu, medya ve üniversiteler Refah Partisi ve Prof. Dr. Necmettin Erbakan hakkında karalama kampanyalarına başlamışlardı. Her gün TV

kanallarında aleyhte yayınlar yapılıyor; Erbakan vizyonu lekelenmeye çalışılıyordu. Amaç, kamuoyu nezdinde önemli bir sempati yakalayan Milli Görüş çizgisini aşağılara çekmekti.

Nihayetinde seçimler yapıldı ve sonuçlar açıklandı. Refah Partisi %21,38'lik oy oranı ile seçimin galibiydi. Anavatan Partisi %19,65 ile ikinci, Doğruyol Partisi ise %19,18 ile üçüncü olmuştu. DSP dördüncü, CHP beşinci, MHP ise altıncı sıradaydı. Yani ufukta yine bir koalisyon görünüyordu. Seçim sistemimize göre seçimin lideri dahi olursa, tek başına iktidar olunamıyordu.

İşin en ilginç yanıysa, seçimin ertesinde tüm gazete manşetlerinde ikinci ve üçüncü sıradaki partilerin ismi yer alıyor ve koalisyon hesaplarına yer veriliyordu. Vatandaş seçimin galibini gazetelerde göremiyordu. Hiçbir yayın organı Refah Partisi'nin adını bile anmıyordu. Galip bir parti, gazetelerde ve TV'lerde kendisine sadece küçük puntolarla, alt köşelerde yer bulabiliyordu. Milli iradeye ve milletin tercihine olan bu kin, bu öfke nedendi?

Seçimlerin ardından hükümeti kurma görevi, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından Refah Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan'a verildi. Erbakan, her türlü baskının gölgesi altında koalisyon kurma çalışmalarına başladı. Önce ANAP ile bir işbirliği yapma yoluna gitti. Sonuçta Özal'ın mirasıydı ve sahip olduğu muhafazakâr milletvekilleriyle iyi bir ekip kurulabilirdi. Ancak olmadı. ANAP, baskılara boyun eğmiş ve RP'ye tüm kapıları kapatmıştı. ANAP'tan bir sonuç alamayacağını anlayan Erbakan Hoca, hükümeti kuramadı ve görevi Demirel'e iade etme mecburiyetinde kaldı. Sonrasında ANAP ile DYP'nin koalisyonunun kurulması sağlandı. Bazı derin güçler seçimlerin galibini değil, ikinci ve üçüncüyü iktidara layık görmüşlerdi. Ne var ki,

bu zorlama koalisyon yıkılmaya mahkûmdu. Öyle de oldu. Koalisyon, Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz ile Doğruyol Partisi Genel Başkanı Tansu Çiller arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle kısa sürede dağıldı.

Bu gelişmenin ardından tekrar hükümeti kurmakla görevlendirilen Necmettin Erbakan, bu defa Doğruyol Partisi'nin kapısını çaldı. Yapılan görüşmelerden olumlu sonuçlar alınması üzerine, 28 Haziran 1996'da, Necmettin Erbakan'ın başkanlığında RP ile DYP arasında Refahyol hükümeti kuruldu. Yeni hükümet 8 Temmuz'da güvenoyu almayı başardı.

Sonunda olmuştu. Refah Partisi, sonunda imkânsız başarılmış ve iktidarın büyük ortağı olarak göreve başlamıştı. Necmettin Erbakan ve Tansu Çiller, tüm farklı düşünceleri bir kenara koymuş ve birlikte devlet mekanizmasının başına geçmişlerdi. Artık hizmet etme vaktiydi. Hiç zaman kaybedilmeden yoğun bir şekilde işe başlanmalıydı.

Şimdi, merhum Erbakan Hoca'nın 11 ay gibi kısa bir sürede neler yaptığına kısaca göz atalım:

Erbakan'ın yaptığı ilk iş, devleti ve bankaları bir virüs gibi içten içe kemiren bazı büyük sermaye sahiplerinin "hortumlarını" kesmek oldu.

Özel bankaların devletten uzun vadeli düşük faizli borç alıp, bu parayı devlete yüksek faizle ve kısa vadeli olarak satması engellendi. Böylece katrilyonlarca lira para devletin kasasında kaldı.

50 yıldan sonra ilk kez denk bütçe yapıldı.

Körfez savaşıdan sonra Irak'a uygulanan ambargo sonucunda kapalı tutulan "Kerkük-Yumurtalık" boru hattı, Amerika'nın tehditlerine rağmen açtırıldı ve böylelikle ekonomiye büyük katkı sağlandı.

Memurlara % 102 maaş zammı yapıldı. O yıl enflasyon oranı %65 idi.

Emeklilerin maaşlarında enflasyonun üstünde %51 reel artış sağlandı. Bu, daha önce hiç yapılmamış bir zam oranıydı.

Bağ-Kur emeklilerinin maaşları %300 oranında artırıldı.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun tüm geliri ilk kez kanunun amacına uygun şekilde ihtiyaç sahiplerine tahsis edildi.

28 Haziran 1996 tarihinde 550 puan olan borsa endeksi, Şubat 1997'de 1700 puana yükselerek rekor kırdı. Böylesine kısa sürede görülen bu artış, tüm ekonomistleri şoke etmişti.

Bunlar Refah-Yol Hükümeti'nin, 11 ayda yaptığı hizmetlerden bazıları... Bunların dışında daha birçok proje hayata geçirildi; milletin menfaatine yönelik birçok hizmete imza atıldı.

Ancak bazı şer odakları için bu çok ciddi bir problemdi. Menderes ve Özal dahi böylesine büyük adımlar atmamıştı. 11 ay gibi kısa bir sürede bile bu denli önemli çalışmalar ortaya konmuşken, birkaç yıl içinde neler olmazdı ki? O halde beklenmemeli ve bir an önce Refah-Yol Hükümeti devrilmeliydi.

Hemen çalışmalara başlandı. Önce senaryo yazıldı. Senaryoya göre birkaç adımda iş tamamlandı. Senaryonun ilk adımına göre ortaya bir iki uydurma tarikat çıkarılacak ve tuhaf ibadet şekilleriyle halk "irtica" ve "şeriat" ile korkutulacaktı. (!) En kolayı bu oldu. Müslüm Gündüz, Fadime Şahin, Ali Kalkancı ve buna benzer birkaç medyatik aktörle ilk adım tamamlandı. Halka, Erbakan döneminde ülkeye irticanın geleceği, şeriatın hâkim kılınacağı, insanların zorla çarşafa sokulacağı gibi yalanlar pompalandı. Bütün bu gelişmeler sırasında yazılı ve görsel basın, kendisinden istenileni en iyi

şekilde yerine getiriyordu. Gazete ve televizyonlarda sürekli irtica konusu işleniyordu. Sonra üniversiteler devreye girdi. Sözde aydın ve kültürlü akademisyenler, ülkemizin içinde bulunduğu karanlığı (!) millete anlatmak için ardı ardına toplantılar icra ediyorlardı. (Menderes dönemini hatırlayalım.) Üniversiteler bilimi ve kültürü bir tarafa bırakmış, milletimizin özgür iradesiyle iktidara taşıdığı siyasetçileri hedefe oturtmuştu. Ülkemizdeki her demokratik gelişmeyi büyük bir heyecanla baltalayan asıl sorun kaynağı ise ordunun tutumuydu. O dönem çok ünlü olan "üst düzey bir askeri yetkili" her gün hükümetin istifası için çağrıda bulunuyor, siyasetçileri Menderes örneğiyle korkutuyor ve kendince demokrasimize "balans ayarı" yapmaya kalkıyordu. Doğrudan darbe yapılmıyordu ancak bin bir türlü baskıyla hükümet istifaya zorlanıyordu. O dönem, özellikle iş dünyası ve sendikalar büyük bir nankörlük içine girmişti. Ekonominin son derece iyi seyrettiği 11 aylık döneme rağmen, ordu ve medya baskısından korkan iş adamları, sendika temsilcileri ve STK'lar da hükümetin aleyhinde yürütülen kampanyalara destek veriyordu. Sadece bunlar da değil, dini görünümlü yapılar dahi hükümetin istifası için çağrıda bulunuyordu. Örneğin bugün FETÖ olduğunu anladığımız cemaat görünümlü terör örgütünün lideri Fethullah Gülen, o tarihte hükümete "Beceremediniz, artık bırakın!" diye çağrıda bulunuyordu.

Nihayetinde 28 Şubat 1997'de yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısında bir dizi kararlar alındı. Bu kararlar neticesinde İmam Hatip Liselerine ve Kur'an kurslarına ciddi darbeler vuruldu. Üniversiteler de dâhil olmak üzere tüm kamu kurumlarında başörtüsü ve sakal yasağı uygulamaya kondu. Bilgi ve uzay çağının yaşandığı dönemde, Türkiye'de gençlerin sakallarının ölçüsüyle uğraşıldı. Büyüyen, gelişen

ve çağ atlamak üzere olan ülkemiz, adeta cehenneme çevrildi. Türkiye’de bütün bunlar yaşanırken, bugün her iç işimize karışan “gelişmiş devletler” hiç ses çıkarmıyor, bir köşeden demokrasimizin baltalanmasını seyrediyorlardı.

Bunca baskı ve kargaşa karşısında istifa etmek zorunda kalan Necmettin Erbakan, son ana kadar inancını ve iradesini korumayı başarmış, duygusal hareket edip bunca baskı uygulanırken iktidarda kalmakta ısrar etmemiştir.

Erbakan, Çiller ile bir anlaşmaya varmıştı. Buna göre Hoca istifasını Demirel’e sunacak ve yeni hükümetin Çiller tarafından kurulacağını, hükümeti kurma görevinin Çiller’e verilmesini isteyecekti. Ama Demirel öyle yapmadı. Hükümet kurma görevini, seçimin kaybedeni olan Mesut Yılmaz’a vermeyi tercih etti ve bu tercihiyle ülkemizi on yıllarca geriye götürecek gerilimlerin fitilini de ateşlemiş oldu.

Refah Parti’nin ve muhafazakâr anlayışın yükselişe geçtiği aylarda, rejim tarafından başörtüsüne karşı müthiş bir kin ve nefret gelişmişti. Onların ısrarla “siyasi simge” dedikleri ve “türban” adını taktıkları örtü, en önemli tehdit unsuru sayılıyordu. Hatta başörtüsünün “el bombası kadar tehlikeli olduğuna” dair açıklamalar bile yapılıyordu. Bugün aklı başında herkese tatsız bir şaka gibi gelmektedir; ama evet, Türkiye’de bunlar yaşandı. Üniversitelere getirilen başörtü yasakları, Türkiye’nin en saygın okullarının, bu tip saçma şeylerle gündeme gelmesine neden olmuştu. Bilim yuvaları kışlalara, hocalar jandarmalara dönüştürülmüştü. Bin bir zorlukla okuyup tıp fakültesini kazanmış ve son sınıfa kadar gelmiş bir doktor adayı, başörtülü olduğu için hiç acımadan, vicdan sızısı duyulmadan okuldan atılıyordu. Üniversitelerin önlerinde Çevik Kuvvet ekipleri nöbet tutuyor, başörtülü öğrenciler içeri alınmıyordu. Direnenler

ise coplanıyor, hakarete uğruyor ve tutuklanıyordu. O dönemin anmadan geçilmemesi gereken iki sembol ismi vardı; İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroglu ile yardımcısı Nur Serter.. Bu iki isim, inançlara baskı anlamında rekor üstüne rekor kırıyor, başörtülü öğrencilerin başlarını açmaları amacıyla ikna odaları icat ediyor ve bir insanın bir başka insana en fazla ne kadar acı çektirebileceğinin örneğini ortaya koyuyorlardı. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel bile, halkı kuşatmak, birleştirmek ve herkesin cumhurbaşkanı olmak gibi bir vazifeye soyunması gerekirken, başörtülü öğrencileri kastederek “Gidip Arabistan’da okusunlar. Orada başörtüsü serbest...” diyebiliyordu. Bugün inanç özgürlüğünden, yaşam tarzına müdahaleden bahsedener; aslında dünün en büyük zorbaları, en azıcı yasakçılarıydı.

O dönemde Türkiye halkı büyük oranda bu yasağa karşı çıkıyor, uygulama her gün sokaklarda protesto ediliyordu. Rahmetli sanatçımız Ahmet Kaya bile “solcu” olmasına rağmen inançlara baskıyı şiddetle telin ediyor ve başörtülülerin haklarını savunuyordu. Ancak.. Bir tek kişi vardı ki, hayatının hiçbir döneminde yer almadığı gibi, o dönemlerde de mazlum Müslümanların yanında yer almıyordu. Bu zat, Fethullah Gülen idi. Gülen, kendisine sorulduğunda başörtüsüne “teferruat” diyor ve kız öğrencilerin bu teferruata takılmamaları gerektiğini ifade ediyordu. Ona göre başörtüsü eylemleri gereksizdi ve aşılmalıydı. Kendisi böyle düşündüğü gibi cemaatini de bu köhne görüş etrafında birleştirmişti. Dolayısıyla Fethullahçı kız öğrenciler başörtüsü eylemlerine destek vermiyor; aksine, bir çırpıda başlarını açarak direnişin “direncine” de zarar veriyorlardı.

Şimdi Fethullah Gülen’e sormak gerekir: “O günlerde amacına ulaşmak için verdiği tavizler, koluna girdiğin insanlar, birlikte yürüdüğün yol arkadaşların, şefaathçisi olacağını

söylediğin Ecevitler, hayranı olduğun Mesut Yılmazlar bugün seni hangi noktaya getirdiler? Oldu mu? İşte finalin! İşte geldiğin nokta!”

Refah-Yol Hükümeti silah zoruyla istifa ettirilmiş, iktidardan düşürülmüştü. Bu istifanın ardından hükümeti kurma görevi ANAP Lideri Mesut Yılmaz'a verildi. Yılmaz öncülüğünde ANASOL-D Hükümeti kuruldu. Kısa süre sonra da Bülent Ecevit Hükümeti, yani ANASOL-M Hükümeti onun yerini aldı. Memleket yeniden koalisyonlara ve çıkmazlara hapsedilmişti. Hükümet kurma kararlarını siyasetçiler değil yüksek rütbeli subaylar karar veriyordu. Bu demokrasi için feci bir durumdu. Bu arada ardı ardına ekonomik krizler yaşanıyor, bankalar batırılıyor, devlet imkânları eşe dosta peşkeş çekiliyor, hazine boşaltılıyor, işsizlik almış başını gidiyordu. Ülkenin her yanında gösteriler, mitingler ve protesto eylemleri icra ediliyordu. Türkiye için korkunç bir tabloydu.

Öte yandan 8 yıllık kesintisiz eğitim adıyla farklı bir eğitim sistemine geçilmiş ve İmam Hatip Okullarının orta bölümleriyle Kur'an kursları kapatılmıştı. Bu durum karşısında çılgına dönen milletimiz, çok büyük kitleler halinde sokaklara dökülüyor ve hükümeti, özellikle de Mesut Yılmaz'ı protesto ediyordu. İnançlı insanların en ağır işkencelerden geçirildiği o günlerde, hiçbir sözde aydın, sözde çağdaş, sözde özgürlükçü kişi/dernek/STK milletin yanında olmuyor, bir köşede pusmuş, olayların yatışmasını bekliyordu. Ne yazık ki o dönem yüz binlerce insanın mağduriyetiyle sürececek, ülkedeki bu facia 2002 seçimlerine kadar devam edecek, siyaset sahnesine AK Parti'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın dâhil olacağı tarihe kadar daha birçok bedel ödenecekti.

Adalet ve Kalkınma Partisi ve Recep Tayyip Erdoğan

Bu bölümde, demokrasimize ve ülkemizin son 15 yılına büyük bir cesaretle damgasını vurmuş olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ve onun ülkemize yaptığı katkılara bakacağız.

1994 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Tayyip Erdoğan, işe İstanbul gibi bir dünya kentinin acil sorunlarını ortadan kaldırmakla başlamıştı. Şehrin ulaşım, temizlik, su, altyapı, üstü yapı ve daha birçok problemini kısa sürede çözen Tayyip Erdoğan, bu yönüyle halkın büyük beğeni ve takdirini kazanmıştı. İlk gençlik yıllarından itibaren siyasetle iç içe olan Tayyip Erdoğan, halkın içinde büyümüşü ve halkın beklentilerini çok iyi biliyordu. Bu yüzden de kendisinden beklenen projelere hayat veriyor, bu yönüyle büyük takdir ve sempati topluyordu. Ancak onun bu karizmatik yapısı bazılarını huzursuz ediyordu. Çünkü farkına varmışlardı.

Onun bu karizmatik yapısının farkında olan bazı karanlık odaklar, 12 Aralık 1997'de Siirt'te halka hitaben yaptığı bir konuşmada okuduğu şiir bahanesiyle, sırf siyasi hayatını bitirmek için onu 4 ay hapse mahkûm ettiler. Hatta gazeteler bu mahkûmiyet haberini manşetlerden veriyor ve “Siyasi hayatı bitti! Muhtar bile olamayacak!” gibi başlıklarla zafer çılgınlıkları atıyorlardı. İyi de Tayyip Erdoğan'ı millet seçmişti; milletin tercihi yönelik bu büyük öfke, bu karanlık nefret nedendi?

Uydurma bir davayla, 26 Mart 1999'da Pınarhisar Cezaevi'ne gönderilen Tayyip Erdoğan, burada 4 ay tutuklu kaldı. Demokrasimiz bir kez daha yara almıştı. Halkın seçtiği bir belediye başkanı, halkın tüm tercihi yok sayılarak hapse atılmıştı. Demokrasimiz adına ne büyük bir utançtı! Ancak millet, aslında

kendisine verilen bu cezaı unutmayacak, en kısa sürede demokratik yollarla intikamını alacaktı.

Mahkûmiyetinin ardından bir vatandaş ve siyasetçi olarak bir şeyler yapılması gerektiğini düşünen Tayyip Erdoğan, 14 Ağustos 2001 tarihinde yol arkadaşlarıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AK Parti) kurdu ve kurucular kurulu tarafından AK Parti'nin Kurucu Genel Başkanlığı'na getirildi. Bu tarihten sonra Türkiye'de de Avrupa'da da dünyada da hiçbir şey artık eskisi gibi olmayacaktı.

Geniş halk kitlesinin desteğini kısa sürede almayı başaran Ak Parti, katıldığı 3 Kasım 2002 seçimlerinden büyük bir zaferle çıkmayı başarmıştı. Seçimin galibi, %34,29'luk oy oranıyla Adalet ve Kalkınma Partisi'ydi. Adalet, Adalet ve Kalkınma Partisi için tecelli etmişti. Erdoğan'ın her zaman ifade ettiği gibi; "Kaderin üstünde bir kader vardı!" ve kader mekanizması millet menfaati için tıkr tıkr işliyordu.

Hakkında mahkeme kararı olmasından dolayı önceki seçimlerde milletvekili adayı olamayan Tayyip Erdoğan, yasal bir düzenlemeyle milletvekili adaylığının önündeki engelin kalkmasıyla, 9 Mart 2003 tarihinde Siirt'te gerçekleştirilen milletvekili yenileme seçimlerine katıldı ve oyların %85'inin sahibi oldu. Erdoğan, sonunda, 22. Dönem Siirt Milletvekili olarak Meclis'e girmeyi başarmıştı.

15 Mart 2003'te Başbakanlık görevini üstlenen Recep Tayyip Erdoğan, kısa sürede milletin beklentilerini karşılamak üzere sıkı bir çalışma programı içine girdi. Karşısında, adeta bir savaştan çıkmış, korkunç bir enkaza dönmüş, bitmiş, tükenmiş bir Türkiye duruyordu. Bu süreçte önünde Ahmet Necdet Sezer gibi büyük bir engel de vardı. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, milletten oldukça kopuk, halkın talep ve beklentilerini dikkate almayan, "kamusal alan"

uydurmasıyla milletin sahibi olduğu kamu kurumlarına başörtüsüyle girilmesini yasaklayan biriydi. Erdoğan'ın birçok teklifini geri çeviriyor, adeta muhalif bir parti lideri gibi davranıyordu. Bütün bunların farkında olan milletimiz ise tüm kararlılığı ve cesaretiyle Tayyip Erdoğan'ın arkasında duruyordu.

Aziz milletimiz, ardi ardına yapılan tüm seçim ve referandumlardaki tercihiyle desteğini açıkça ortaya koyuyor ve her seçimden Tayyip Erdoğan'ı zaferle çıkarıyordu. Milletimiz, önce başbakan, sonra da cumhurbaşkanı seçtiği Tayyip Erdoğan'la dünya nezdinde artan itibarımızın farkındaydı.

Tayyip Erdoğan, her türlü iç ve dış baskıya rağmen dik duruşundan taviz vermiyor, doğru bildiği ilkeler etrafında süratle yol alıyordu. Bir kısım ordu mensubu, medya, sermaye, iş dünyası ve küresel güçler, Türkiye'ye çağ atlatan Tayyip Erdoğan markasına zarar vermek için tüm gücünü kullanıyor, milli iradeye darbe vurmak için adeta birbirleriyle yarışlıyordu. Ancak 15 yıl kadar devletin en üst kademelerinde bulunan Recep Tayyip Erdoğan, arkasına aldığı millet desteği ve hizmet aşkıyla kutlu yürüyüşünü sürdürmeye devam ediyordu.

Tayyip Erdoğan bugün, bazen ekonomi silahını kullanan, bazen Gezi'de olduğu gibi bazı hainleri kışkırtan, bazen DHKP-C, DEAŞ, PKK, PYD, FETÖ gibi örgütleri devreye sokan, bazen de uluslararası aktörlerle "bir şeyler" yapmaya çalışan karanlık şer odaklarıyla mücadelesine, ilk günkü kararlılığıyla devam etmektedir.

Cumhuriyet Tarihimizin En Hain Darbe Girişimi ve FETÖ

FETÖ nedir?

Ülkemizin son birkaç yılını fazlasıyla meşgul eden; büyüyen ve gelişen devletimize her fırsatta ayak bağı olan FETÖ nedir?

FETÖ; açılım itibarıyla “Fethullahçı Terör Örgütü” anlamına geliyor. Örgüt liderinin Fethullah Gülen olması dolayısıyla bu isimle anılıyor. Örgüt, tüm hukuki ve yasal zeminlerde de FETÖ ismiyle ifade ediliyor.

Dünya tarihine bakıldığında, çok sayıda ve farklı tiplerde örgütlenmelerin olduğu görülmektedir. Bu örgütlerin hemen hemen hepsi genel yapıları, işleyişleri ve organizasyon şemaları bakımından birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak yasal olmayan ve fakat küresel niteliğe sahip, geniş ölçekli örgütlenmelerde çoğunlukla bu şekilde bir benzerliği görmek mümkün olmamaktadır. Zira bu tip örgütlerin hiyerarşik yapısı, çoğunlukla birbirini tanımayan örgüt mensuplarının dizayn edilmesiyle şekillenir. Hatta bazı örgütler

vardır ki, gerçekte var olup olmadıkları dahi şüphelidir. Illuminati ve bir takım ezoterik, masonik dernekleri buna örnek olarak verebiliriz.

Her şeyden önce bu örgütlerde gizlilik esastır. Hatta gizliliğin ihlali, çoğunlukla ölüm cezasıyla karşılık bulur. Bu tür örgüt üyeleri kendi aralarında çok özel kodlar ve şifreler kullanırlar. Hiçbir örgüt üyesi, lazım olmayan başka bir üyeyi tanımaz. Üyelerin birbirlerini tanımaları, çok değişik jest ve mimiklerle sağlandığı gibi, çoğunlukta tek başına bir anlam ifade etmeyen kelimelerle de sağlanabilir.

Bu tarz örgütlerin ilk ortaya çıkışları, bazı tarihçiler tarafından Ortaçağ'da kilise baskısı dolayısıyla, yakalanma ve cezalandırılma korkusuna dayandırılır. Zira Ortaçağ Avrupası'nda kilisenin koyduğu katı kurallara itiraz eden kim olursa olsun, en acımasız işkencelerden geçirilip en ağır cezalara çarptırılmaktaydı. Bu büyük tehdide rağmen kendi doğruları üzerinde yürümek isteyenler, bu tarz örgütlenmelerle koordine olmuşlardı.

Gizliliğin en önemli ölçü olduğu bu yapılanmalarda, deşifre olma durumlarında ortaya çıkan tehdit de yine çok gizli usullerle bertaraf edilir. Buradaki en yaygın iki usul, şantaj ve cinayettir. Örgütler, kendi çalışmalarının deşifre olması durumunda hiçbir ahlaki ve dini ilke gözetmeksizin her türlü şantaja ve cinayete müracaat ederler. Hatta suçu, "davaya bağlılık" veya "hizmet" şeklinde yorumlayıp, daha büyük bir heyecanla işlerler. Tüm karanlık örgütlerin yapısında bu vardır. Ayrıca şantaj gibi yöntemler bu örgütlerde önemli bir fonksiyona sahiptir. Örgüt mensupları ele geçirdikleri malzemelerle şantaja başvurur, diledikleri kişiye hükmedip, diledikleri makamı elde etmeye çalışırlar. Bazen en becerikli ajanların dahi

sahip olamayacağı bazı bilgi ve makamlar, örgüt üyelerinin marifetiyle kolaylıkla örgüt kontrolüne geçirilebilir.

Küresel çaplı tüm gizli ve karanlık örgütlerdeki belli başlı özellikleri, bugün FETÖ'de de görmekteyiz. Organize olma biçimleri, adam kazanma teknikleri, kritik görevlere kendi adamlarını atama, önemli bilgilere erişmek için şantaj yapma gibi yöntemler bu yapının belirgin özelliklerindedir. Burada şantajın altını özellikle çizmek gerekir. Dini görünümlü bir terör örgütü olan FETÖ, şantaj amacıyla "kadınları" da kullanmaktan geri durmamaktadır. Kendi, (kimsenin bilmediği) gizli amacına ulaşmak için hiçbir ahlaki ilke ve prensip gözetmeyen FETÖ, daha önce adını andığımız küresel karanlık güçlerin bir benzeridir.

Peki, daha birkaç yıl öncesine kadar milletimizin büyük bölümünün takdir ve teveccühünü kazanmış olan bir "cemaat" nasıl oldu da böylesine bir terör şebekesine dönüşebildi? Ya da şöyle soralım; acaba FETÖ, en başından beri bir terör örgütü müydü ve bazı değer ve sembolleri, karanlık amacına ulaşmak için mi kullanmıştı?

Aslında bu iki soru da "evet" şeklinde cevaplanabilecek bir niteliğe sahiptir. Zira terör örgütleri, ülkelerin sosyal ve siyasal şartlarına ve örgüt içi hesaplaşmalara bağlı olarak içerik ve şekil değiştirebilirler. Belki başlarda iyi niyetle ortaya çıkmış olan bir grup insanda, sonraları farklı sızma veya niyet değiştirmeler sebebiyle bir "sapma" olmuş olabilir. Durum ne olursa olsun, bu detay hiçbir terör örgütünü masum kılmaz. Zira bütün terör örgütleri, her an harekete geçebilecek bir potansiyel tehlike kaynağıdır.

FETÖ'nün ortaya çıkarılmasından sonra, başta devletimizin istihbarat birimleri olmak üzere, konuya ilgi duyan resmi ya da sivil birçok kurum ve kuruluş, bu terör örgütünün orijininin neye dayandığını ve nasıl bir organizasyon

şemasına sahip olduğunu tespit etmek için ciddi bir çalışma içine girmiştir.

Bu çalışmalardan yola çıkarak FETÖ hakkında bir takım saptamalarda bulunabiliriz:

- 1) FETÖ, Fethullah Gülen tarafından kurulmuş, uluslararası niteliğe sahip silahlı bir terör örgütüdür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, FETÖ'nün bu yapısıyla ilgili olarak, uluslararası arenaya sayısız belge ve delil sunmuştur.
- 2) Örgütün temellerinin 11 Mart 1966'da Kırklareli'nden İzmir Merkez Vaizliğine tayin edilen Fethullah Gülen tarafından Kestanepazarı'nda atıldığı düşünülüyor. Gülen, burada uzun yıllar Kur'an Kursu Derneği'nde gönüllü öğreticilik ve belletmenlik yapmıştır. Her Cuma günü vaaz verdiği Kestanepazarı Camii ile ilgili istihbarat raporlarında birçok detaya yer verilmiştir. Burada bulunduğu yıllarda birçok yabancı istihbarat elemanı ile görüştüğü, onlardan yüklü miktarda para aldığı belgelerle sabittir.
- 3) Örgüt, maddi ihtiyacını "himmet" adı verilen bir tür bağışla karşılamaktadır. En küçük esnaftan en büyük holdinge; asgari ücretli işçiden bir banka genel müdürüne kadar her kurumdan ve her üyeden para toplanır. Paralar bazen kişilerin gönül rızalarıyla "tahsil edilirken", bazen de bir takım şantaj ve zorlamalarla örgüte kazandırılır. Örgütün himmet dışında sayısız para kaynağı daha vardır ki, bunlardan biri de dergi ve gazete aboneliğidir. Örgüt üyeleri genellikle örgütün her yayınına ister istemez abone olurlar. Hatta bazen bir kişi aynı yayına birçok defa abone yapılır. Bu iş için çoğunlukla parasız çalıştırılan öğrenciler kullanılır. Bu öğrenciler ev ev, kapı kapı dolaşarak yayınlara abone ararlar.

- 4) Örgüt sadece kendi içinde sosyaldır. Kendileri dışında kimseyle mecbur kalmadıkça görüşmezler. Kendilerinden olmayanların kitaplarını, dergilerini asla okumazlar. Sadece belli yazar ve yaynevlerini takip ederler. Okumaya çok önem verdiklerini söylerler ancak evlerinde çoğunlukla kütüphane bulunmaz; bulunanların kitapları da bellidir ve sayılıdır. Eşlerini dahi cemaat için oluşturulmuş özel kataloglardan seçerek belirlerler.
- 5) Örgüt, dünyadaki hiçbir İslami cemaat, tarikat ve grupla ilişki içine girmemiştir. Buna karşın, "dinler arası diyalog" adı altında birçok Hıristiyan ve Yahudi din adamıyla ve cemaatiyle sıklıkla bir araya gelmiş, onlara karşı büyük bir sevgi ve hoşgörü çerçevesi çizmiştir. 1998'de Papa II. Jean-Paul ile bir görüşme gerçekleştirmiş olan Fethullah Gülen, büyük tepki toplayan bu görüşmeyi, "İslam'ı temsilen gerçekleştirdiğini" ileri sürmüştü; ancak yabancılara gösterdiği "sıcak ilgiyi" neden Müslümanlardan esirgelediği sorusunu cevapsız bırakmıştır.
- 6) FETÖ'nün sahip olduğu basın yayın organlarında da "dinler arası diyalog" dedikleri çalışmaya yer verilmiş, birçok dizi filmde, topluma Hıristiyanlık ve Yahudilik öğretileri aşılarmaya çalışılmıştır.
- 7) 1980 ve 1990'larda tüm gücünü eğitim alanında yoğunlaştırmış olan FETÖ, yurt içinde ve yurt dışında yüzlerce okul açmıştır. Adına "Türk Okulu" denen bu okullar yoluyla büyük sempati toplayan örgüt lideri Fethullah Gülen, bir süre sonra, özellikle 2000'lerle birlikte sadece eğitim alanında sınırlı kalmayıp; siyaset, yargı ve mülkiye gibi sahalara da nüfuz etmek amacıyla "adam" yetiştirmiştir. Bu "adamların" ne amaçla nerelerde kullanıldığını, 2013'te yaşanan 17-25 Aralık operasyonlarında gördük.

- 8) 17-25 Aralık operasyonlarından sonra devletle bire bir kavgaya tutuşan FETÖ'nün, zamanla ortaya çıkan ilişkileriyle görülmüştür ki, örgüt, 40 yıllık bir zaman dilimi içinde devletin her kademesine, hücrelerine varıncaya kadar "sızmıştır". Ayrıca milli iradeye ve halk egemenliğine hiç aldırış etmeden devleti bir bütün olarak ele geçirmeye yönelik derin bir çalışma içinde olmuştur.
- 9) Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın dershaneleri kapatma kararından sonra çılgına dönen örgüt, var gücüyle yok etmek için saldırdığı Tayyip Erdoğan'ın kararlı ve ilkeli politikası sonucu durdurulmuştur.
- 10) Sonrasında yapılan çalışmalarla birlikte FETÖ'nün, "sızma eylemlerini" sadece askeriye, yargı, medya ve mülkiye ile sınırlı tutmadığı, neredeyse tüm finans alanlarında ve "paranın olduğu her yerde" etkin rol oynadığı görülmüştür.
- 11) Bugün, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, bu derin tehdidin bertaraf edilmesi için büyük bir kararlılıkla hareket ettiği çok açıktır. Bunun bir gereği olarak FETÖ'ye destek veren veya bir şekilde ilişkisi olan tüm kişi ve kurumlar incelemeye alınmış, önemli bölümü tutuklanmış veya devlet kadrolarından temizlenmiştir.
- 12) En önemlisiyse, FETÖ'ye bağlı olduğu tespit edilen tüm şirketlere "kayyum" atanmış ve bu şirketler devlet kontrolüne alınmıştır.

Örgütün çok genel yapısı ve işleyişi bu şekildedir. Eğitim ve öğretim faaliyeti altında fakir ve zeki çocukları belirleyip örgüte dâhil eden FETÖ'nün, kendi özel etkileme teknikleriyle gençleri uyuşturup birer militan haline getirdiği de bir başka istihbarî bilgidir. Bir başka bilgi de örgütün işleyişinin "abi", "abla" ve "imam" denen kimselerin eliyle icra edildiğidir. Sosyal olan her noktada görev alan bu kimseler, örgütün

aktif gönüllü elemanlarıdır. Ev abisi, mahalle abisi, okul abisi, yurt abisi gibi unvanlara sahip olan örgüt üyeleri, bir üst kademede olan bir başka "abi"ye bağlı çalışmaktadırlar. Bunun dışında ilçe, il, bölge, ülke ve kıta sorumluları da vardır. Bunlara da "imam" denmektedir. Türkiye imamı, Amerika imamı, Afrika imamı gibi... Hiyerarşik yapıda ayrıca kurum ve kuruluş imamları da yer alır. Adliye imamı, mülkiye imamı, askeriye imamı gibi... Birbirlerine örümcek ağı gibi bir ağla bağlı olan abi, abla ve imamlar senkronize bir biçimde hareket ederler. Abiler, ablalar alt kademede; imamlar ise üst kademede görev alırlar. Nihayetinde organizasyon şemasının en tepesinde örgüt lideri Fethullah Gülen bulunur.

FETÖ'nün Anatomisi ve Halkın Psikolojisi

Bu başlığın anlaşılması için, genel süreci "15 Temmuz Öncesi" ve "15 Temmuz Sonrası" diye ikiye ayırmak icap eder. Zira 15 Temmuz'dan, dahası 17-25 Aralık operasyonlarından önce Fethullah Gülen örgütünün millet nazarında önemli oranda saygınlığı bulunmaktaydı. Halkımız Gülen Cemaati'nin tüm hizmetlerini ülkeye ve millete hayırda bulunmak adına icra ettiğine inanıyordu. Türk Milleti, Anadolu insanının tertemiz gönlüne girmeyi başarmış olan Gülen'i elindeki tüm imkânlarla destekliyor, kendisine karşı derin bir hüsnüzan besliyordu. Gülen'in, dünyanın her noktasında açtığı okulların önünde dalgalanan Türk Bayrağı'nın hatırına, zaman zaman eleştirilen bazı kusurlarını görmüyor, adeta ona bir kutsallık atfediyordu. Türk Halkı, en küçük işçisinden en büyük holdingine kadar, memleket sevdalısı (!) bu kişinin tüm maddi beklentilerini karşılıyor, onun diğer İslami cemaatlerle neden görüşmediğini sorma gereği bile duymuyordu. Zaten duygusal bir yapıda olan aziz milletimiz; sevgiyi,

kardeşliği, hoşgörüyü, eğitimi, ilerlemeyi ve dünyaya açılmayı vaat eden bu örgüt liderine karşı, yüreğinin kapılarını sınırsızca açmıştı. Öyle ki, arka planda cereyan eden bazı değişimleri ve yavaş yavaş renk değiştiren Fethullah Gülen'in karanlık yüzünü fark edemiyordu. Evet, bazen çeşitli din adamı ve politikacılar Gülen'in bir takım ilişkilerini sorguluyorlardı ama onlar da toplum baskısından endişe ediyor, tüm düşüncelerini açıklıkla ortaya koyamıyorlardı. Belki Necmettin Erbakan gibi siyasetçilerle, Kadir Mısıroğlu gibi tarihçiler, fark edilemeyen bu gizli tehdidin farkına varmışlardı. Ancak dediğimiz gibi, Fethullah Gülen'in "büyüsüne" kapılmış olan halkımız, iyilikten, saflıktan ve iyi niyetten başka hiçbir seçeneğe itibar etmiyordu.

Fethullah Gülen'in farkı bir yapısı vardı. İnsanları etkilemek için psikolojinin tüm yöntemlerini titizlikle uyguluyor, kendisini izlemeye gelenler arasına kendi cemaatine mensup kimseleri serpiştiriyor, kitleyi bunların telkin ve davranışlarıyla yönlendiriyordu. Bu sadece Fethullah Gülen'e has bir özellik değildi; dünyadaki birçok cemaat ve tarikatın da uyguladığı yöntemlerdi.

Mesela Amerika'da Jim Jones adlı bir sapık, bu tip yöntemlerle binlerce insanı etkilemiş ve onların katılımıyla büyük bir tarikat kurmuştu. Bir süre sonra şehrin ayrı bir bölgesinde kendilerine özel inşa ettikleri evlerde, toplumdan soyutlanarak yaşamaya başlayan tarikat üyeleri, Jones'un her türlü ahlaksız ve sapık öğretilerini hayatlarına uyarlıyorlardı. Bu tarikatın talihsiz üyeleri bir gün, "dünyanın kendileri için artık yaşanacak güzellikte olmadığını" öne sürerek topluca intihar etmişlerdi. Çocuklardan ve kadınlardan oluşan tam 918 kişi... Tarikatında uyuşturucu, eşcinsellik, alkol ve daha birçok sapık ilişkinin yaşanmasına izin veren bu hasta insan da FETÖ lideri gibi iyi bir konuşmacıydı. Kitesini diri

tutmak için olağan üstü hikâyeler anlatır, farklı boyutlardan insanlarla iletişim kurduğunu söyler, uzun yıllar önce ölmüş birilerinin mesajlarını aldığını iddia eder ve kalabalıklar arasına yerleştiği adamları sayesinde büyük bir hayranlık ve coşkunluk ortamı yaratırdı.

Gülen'in bir gün cami kürsüsünde vaazı bırakacağını söyleyip baygınlık geçirdiğini, bunun üzerine cemaatten belli kimselerin "Bizi bırakma Hocam!" şeklinde cemaati yönlendirmeye çalıştığını gösteren ilginç video görüntüsü kamuoyunca iyi hatırlanmaktadır. Uzmanların tespitlerine göre özel olarak kurgulanmış olan bu olay, Gülen'in yüksek ego-suna bağlı olarak sahnelenmiş ve tam da istediği bir sonuç elde edilmiştir.

Örgüt Lideri Fethullah Gülen'in kitleleri yönlendirmek ve psikolojik bir iz bırakmak için TV'yi de en etkili biçimde kullandığından bahsetmiştik. Sahibi olduğu TV kanallarında yayımlanan dizi filmlerde, kendi çizgisinde yaşayan insanların her sıkıntısının çözüldüğü; onlara gaipten haberler, müjdelere verildiği, rüyalar kanalıyla çok ciddi mesajlar iletildiği gibi temalar işlenmektedir. Filmlerde Sevgili Peygamberimiz de dâhil olmak üzere her türlü kutsal, saygın ve tarihi kimseler senaryoya dâhil edilir ve bunların kullanılmasıyla Gülen Cemaati'nin kendi ideolojik düşüncesi, insanların beyinlerine işlenir. Zaten duygusal, dindar ve muhafazakâr olan halkımız ise kısa sürede Gülen'in bu karanlık, kirli oyununa teslim olarak onların amaçlarına ulaşmalarına farkında olmadan alet olurlar.

Gülen'in psikolojik ikna kabiliyetinin en somut örneği olan bu TV dizileri, bir dönem toplumun büyük bölümü üzerinde etkili olmuş, sıkıntısı olan herkes adeta bir yerlerden çıkıp yardıma gelecek kutsal bir insan bekler hale gelmişti.

FETÖ lideri Fethullah Gülen'in psikolojik iknada kullandığı en önemli silahlarından biri de "gözyaşı"dır. Gülen, bu maceranın en başından beri tüm vaazlarında sürekli gözyaşı döker, devamlı ağlar. Yüzünde daima bir hüznün ifadesi yer alır. Kendi kitlesine, dünyanın hiçbir zevkine sahip olmadığı; dünya mazlumlarının sıkıntıları sebebiyle sürekli mutsuz ve huzursuz olduğu mesajı verilir. O adeta dünyaya acı çekmeye gelmiş ve tüm Müslümanlar adına en büyük acıların sahibi olmuştur. Hiçbir vaazında gülümseyip sempatik bir hava yaratmaz. Hiçbir zaman dünya mutluluğundan, dünya zevkinde, Allah'ın insanlara ikram ettiği dünya nimetlerinden söz etmez. Ona göre, Allah'ın halifelik makamına layık gördüğü insan, dünyaya sadece acı çekmeye, üzülmeye ve ağlamaya gelmiştir. İşin daha garibiyse bu durumu kimse yadırgamaz. Peki, neden sürekli ağlamaktadır? Neden, Kur'an'da yer verilen müjdelere bile hıçkırma hıçkırma, kahrede kahrede anlatmaktadır? Müslüman toplum uyuşturulup, mayıştırılıp, pasifize edilmek mi istenmektedir? Çizgisinden gittiğini söylediği, hayatını İslam davasına adanmış olan Said Nursi tüm hayatını direnişle ve mücadeleyle geçirmişken, Gülen'in mücadelesi ve direniş gibi kavramlardan çok uzakta yaşaması nedendir? Kur'an'da tüm Müslümanlar için örnek gösterilen Hz. Muhammed (sav) hayatını Gülen gibi mi geçirmiş, davasını onun gibi mi yürütmüştür? Tabi ki hayır... Bir defa Sevgili Peygamberimiz (sav), hayatı tam bir ölçü esasına göre yaşamıştır. Ağladığı da olmuştur, güldüğü de. Mutlu olduğu da olmuştur, üzüldüğü de. Cehennem ayetleriyle korktuğu da olmuştur, cennet ayetleriyle sevindiği de. Ashabına cehennem şiddetini de anlatmıştır, cennetin bin bir türlü nimetini de. Peygamber Efendimizin en önemli kriteri ölçü ve dengedir. O, hayatı Allah'ın bir nimeti olarak kabul etmiştir. O, insanın yeryüzünde bir "halife" olduğu esasıyla yaşamını

sürdürmüştür. Fakat ona tabi olduğunu söyleyen Fethullah Gülen, her daim ağlamaklı, her daim hüznü ve her daim acı içinde görünür. Bu sorgulanması gereken bir durumdur. Elbette olayın psikolojik boyutları vardır. Gülen, kendisine boyun eğenlerin boyunlarının hep eğik kalması için bu tür bir vaaz metodunu tercih etmiştir. İtiraz etmeyen, sorgulamayan, araştırmayan, okumayan, düşünmeyen bir yığın!

Şimdi de 15 Temmuz sonrası Türk Milleti'nin yaşadığı psikolojiye bakalım:

15 Temmuz hain darbe girişiminden bir süre önce, Cumhurbaşkanımız Tayyip Erdoğan'ın FETÖ ve Fethullah Gülen ile ilgili düşünceleri halkımız tarafından yakından takip edilmiştir. FETÖ'nün devlet mekanizmasına nasıl sızdığı, devleti nasıl ele geçirmek üzere olduğu, emniyet, askeriyeye, yargı, medya ve mülkiye gibi unsurlarda yuvalanan bu yapının nelere teşebbüs edeceği, aşağı yukarı tahmin edilebiliyordu. Zaten "saflar" git gide netleşmiş, bir tarafta Tayyip Erdoğan ve Milli Duruş bulunurken, diğer tarafta FETÖ, PKK, PYD, CHP benzeri faktörlerin oluşturduğu bir başka blok yer alıyordu. Milletimiz, üstün ferasetiyle tarafları izlemiş ve kararını vermişti. Doğru yer Tayyip Erdoğan'ın durduğu yerdi! Bir süredir bu psikolojiyle gündemi takip eden Türk Milleti, 15 Temmuz'da yapılmak istenen darbenin gecesinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "sokaklara çıkın!" talimatıyla bir an bile düşünmeden sokaklara çıkmıştı! İkn kabiliyetiyle bilinen Fethullah Gülen, gerçek ikna kabiliyeti nasıl olur, görmüştü! Milletimiz, hiç tereddüt etmeden oto yollara, hava alanlarına, terminallere ve kışlalara dolmuştu. Tankların önüne yatan insanlar, kamyonlarla insan taşıyan kadınlar, taşlarla darbeci asker kovalayan gençler, bayraklarla geceyi bir gelincik tarlasına çeviren çocuklar canları pahasına darbeyi önlemeyi başardılar. Her şey bir film gibiydi. Psikolojik

iknanın çok ötesinde, ortada Cumhurbaşkanımıza çelik gibi bir güven vardı. Güven ve inanç... Zira Tayyip Erdoğan, halk sokaklara çıkmaları için uzun uzadıya ikna etmeye çalışmamıştı; sadece sokaklara “davet etmişti.” Kendi cumhurbaşkanının talimatına olan sadakat ve bağlılıkla da yollara dökülmüştü. Sonuçta bu büyük davet karşılık bulmuş, millet kendi seçtiği siyasetçileri ve saygın demokrasimizi canı pahasına korumuştur. Kazanan demokrasi olmuş, milletimiz kazanmıştı.

Darbe girişiminin üzerinden daha bir gün bile geçmeden tüm darbeci askerler; polisler, vatandaşlar ve vatansever ordu mensupları tarafından etkisiz hale getirilmişti. Böylece hem içteki diğer hainlere hem de tüm dünyaya “destan nasıl yazılır” gösterilmişti. Destan işte böyle yazılırdı!

Bu Noktaya Nasıl Gelindi?

Bir süredir sahip olduğu imkânların büyüğü altında ciddi bir baş dönmesi yaşayan “cemaat”, elde ettiği nimetlerin önemli bölümünü 2003-2010 yılları arasında elde ettiğini unutmmuş ve bir kibir abidesine dönüşmüştü. Türkiye ve dünyada kazanılmış olan saygınlığın altındaki en önemli faktörün Recep Tayyip Erdoğan olduğu unutulmuş, devlet içinde devlet kurmanın alt yapısı hazırlanmıştı. Tayyip Erdoğan’ın memleket ve millet lehine olduğuna inandığı tüm çalışmalara destek verdiği öteden beri bilinmekteydi. Dönemin Başbakanı Erdoğan, yapısı gereği hiçbir cemaat ve düşünce farklılığı gözetmeksizin, eğer bir iş ülke menfaatineyse, içerdeki ve dışardaki tüm gücünü kullanmayı alışkanlık haline getirmişti. Erdoğan’ın bu alışkanlığının farkında olan bugün FETÖ dediğimiz cemaat yapısı, tüm devlet kadrolarına kendi adamlarını yerleştirmiş, bunu yaparken de “yukarıdaki” abilerinden

sınırsız yardım almıştı. Örgüt üyelerinin, çalınan KPSS sorularıyla memur yapılması örgütün en önemli adımıydı. Devlet memurluğuna getirilen “şakirtlerin” en süratli şekilde terfi etmeleri de yine “abiler” vasıtasıyla icra ediliyordu. On dan sonra da istenilen kadroya istenilen eleman yerleştiriliyor ve devlet içinde devlet oluşumunun adımları atılıyordu. Peki, bu nasıl oluyordu da fark edilemiyordu?

1. Öncelikle örgüt içindeki gizlilik en üst düzeydeydi. En küçük bilgi bile hiçbir biçimde deşifre olmuyordu. Kritik kadrolardaki örgüt üyeleri, son derece güvenli, özel yapım, kriptolu cihazlarla haberleşiyordu. Bu haberleşme sırasında sadece kod isimler kullanılıyordu. Teröristler, mesajlaşmak için de cep telefonlarında çalışabilen Bylock isimli özel bir yazılım geliştirmişlerdi. Sıradan bir program gibi her isteyen tarafından yüklenemeyen Bylock, sadece örgüt üyelerinin onayıyla kurulabiliyordu. Bu da cep telefonunda Bylock programı olan herkesin FETÖ mensubu olduğu anlamına geliyordu.
2. Örgütün en becerikli olduğu alanlardan biri de şantajdı. Örgüt mensupları, “bazı şeyleri” fark eden veya kendileri için tehdit unsuru haline gelen kişi veya kişileri şantaj yoluyla sindiriyorlardı. Bu şantaj, özel sesli görüşmelerin kaydedilmesi şeklinde olduğu gibi, devreye sokulan kadınların kullanılmasıyla da icra edilebiliyordu. Dolayısıyla birçok devlet çalışanı bu şekilde etkisiz hale getirilmişti.
3. Tehlikenin farkında olan birçok kişi ve kurum, devletin en üst makamlarına bilgi ve haber taşımaya çalışıyorlardı ancak FETÖ mensupları, en üst düzey devlet adamlarımızın yanı başına kadar sokulduklarından, bu bilgi ve haberler kendilerine ulaşmadan engelleniyordu.

4. Güç bela FETÖ tehdidini devlet büyüklerine ulaştırmayı başarmış olan kimseler ise yeteri kadar önemsenmiyor ve dikkate alınmıyordu. Dolayısıyla devletin FETÖ yapılanmasından haberdar olması sağlanamadı.

Bu noktada bir kez daha Recep Tayyip Erdoğan faktörüne dikkat çekmek gerekir. Son dönemde “bir şeylerden” şüphelenen Erdoğan’ın bizzat yaptığı bazı araştırmalar, aşagılarda farklı hareketlenmelerin olduğunu gösteriyordu. Ancak bundan henüz tam olarak emin değildi.

Aynı günlerde, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliği, bu alanda ülkemizin gelişmiş ülkelerle arasındaki mesafe, okullar, dershaneler ve eğitim kurumları üzerine hararetli tartışmalar yaşanıyordu. Ülkede, parası olanın dershaneye gidip iyi bir okula yerleştiği, parası olmayanın okuma hakkından mahrum kaldığı şeklinde bir algı vardı. Tayyip Erdoğan’ın kendisi de bizzat bu tartışmaların içindeydi ve çok farklı, çok uç bir öneride bulunuyordu. Evet! Fırsat eşitliğini ortadan kaldıran dershaneler ve özel okullar kapatılacaktı!

Bu, daha önce hiç kimsenin dillendirmeye dahi cesaret edemediği bir öneriydi! Peki, nasıl olacaktı? Nasıl yapılacaktı? Yüzlerce dersane ve özel okul, on binlerce öğrenci, binlerce öğretmen vardı. Bunlar ne olacaktı?

Erdoğan’ın konuyla ilgili yaklaşımından sonra derhal çalışmalara başlandı ve tüm yasal düzenlemeler sırasıyla yapıldı. Bu gelişmeler, çok büyük bir para ve insan kaynağı olan dersane ve özel okulların bir numaralı temsilcisi konumundaki Gülenistlere feci halde dokunmuştu. Dershaneler, Gülenlilerin en önemli para ve insan kaynağıydı. O halde kapatılmasına asla müsaade edilmemeliydi.

14 Kasım 2013 günü, FETÖ’nün en büyük yayın organı olan Zaman, manşetten şu haberi vererek çıktı: “Eğitime büyük darbe!”

Bu manşet, aslında yaşanacak birçok olayın habercisi gibiydi. Çünkü cemaat, bu manşetle ne pahasına olursa olsun dershanelerin kapatılmasına izin verilmeyeceği mesajını ilan ediyordu. Bununla da bitmedi. Sonraki günlerde ardı ardına manşetler atılmaya devam etti, haberler yapıldı, yalan yanlış yüzlerce yazıya imza atıldı. Ancak durumun ciddiyetinin farkında olan devlet, artık uyanmıştı ve hücrelerine kadar sızmış olan bu karanlık yapıya karşı tüm önlemlerin alınması kararına varmıştı. Üstelik işin başında bizzat Recep Tayyip Erdoğan vardı.

Erdoğan ve devlet mekanizması, kısa süre sonra gelinen korkunç tabloyu fark etmişlerdi. Ortada devlet diye bir şey yoktu. Devlet kadroları adeta işgal edilmişti. Eğitim, sağlık, iş, spor vs. akla gelen her alandaki tüm kurumlar (resmi ve özel) FETÖ’nün işgali altındaydı. Durum çok zordu; vahametinin derecesi ölçülecek gibi değildi. Ancak savaş bir kez başlamıştı. Devlet, bu büyük virüsten temizlenecekti, temizlenmeliydi.

Ardı ardına araştırma raporları alan Tayyip Erdoğan, her karşılaştığı bilgiyle yeni bir şoka uğruyordu adeta. Bu cemaatin (!) kirli ilişki içinde olmadığı neredeyse hiç kimse ve hiçbir kurum yok gibiydi. İçeride ve dışarıda... Yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkiler, uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, mafyalaşma, rant, gasp, şantaj gibi akla gelen ne kadar pis iş varsa, FETÖ oradaydı. İslami, milli ve dini bir cemaate ne olmuştu böyle? Nasıl bu hale gelinebilmişti?

Fethullah Gülen, 40 yıllık sinsî yapılanmasının yok olmasını seyredecek biri değildi. Emrinde her sahadan koca koca ordular bulunuyordu. O halde önce hazırda bekleyen

elemanlarını harekete geçirmeliydi. Sırası gelince de uyuyan hücreleri uyandıracaktı.

MİT Krizi

FETÖ'yle devlet arasında çatışma başlamıştı artık. Büyüdükçe, birbiri ardına farklı ve ilk bakışta alakasız gibi görünen çarpıcı bilgilere ulaşıyordu. Hatta önceki yıllarda yaşanan bazı olaylarda bile FETÖ izlerine rastlanıyordu. Örneğin 7 Şubat 2012'de MİT Müsteşarının bir cumhuriyet savcısı tarafından vatan hainliği ile suçlanması olayı gibi..

Şimdi biraz geriye gidelim ve MİT krizi diye bilenen olaya kısaca göz atalım: 7 Şubat 2012'de, İstanbul'da özel yetkili savcı Sadrettin Sarıkaya, MİT Müsteşarı Hakan Fidan, eski müsteşar Emre Taner, eski müsteşar yardımcısı Afet Güneş ve iki MİT görevlisini ifade vermeye çağırdı. Sarıkaya, Oslo'da yapılan görüşmelerin tutanaklarından yola çıkarak MİT'in vatan hainliği yaptığını ileri sürüyordu. MİT'in PKK'yı çözmek için yaptığı çalışmalar aslında devlet tarafından bilinmekte ve dahası bizzat devletin kontrolünde gerçekleşmekteydi. Tabii, bu anlamsız davete icabet edilmedi. Bunun üzerine MİT yetkililerinin evleri polis ekiplerince sarıldı. Talimatın zamanlamasıysa oldukça dikkat çekiciydi. Dönemin başbakanı Tayyip Erdoğan 26 Kasım 2011'de ameliyat olmuş ve Şubat ayı başında bir ameliyat daha planlanmıştı. Belli ki, savcının bu atağı, Erdoğan'ın ameliyatı düşünülerek yapılmıştı. Etrafı polislerce sarılan MİT Müsteşarı Hakan Fidan, Erdoğan'ı aradı ve Erdoğan'dan ifade vermeye gitmemesi talimatını aldı. Ardından Erdoğan'ın emri ile Başbakanlık uçağı derhal Ankara'ya hareket etti. Erdoğan daha Ankara'ya gitmeden Hakan Fidan'ın evinin etrafını, koruma amaçlı özel harekât

ekipleri kuşattı. Birkaç dakika içinde de özel harekât ekiple-rine, "O polisler oradan çekilmezse vur emrini uygulayın!" talimatı geldi. Bunun üzerine evin etrafını saran FETÖ'cü polisler geri çekilmek zorunda kaldılar. Büyük oyun bozulmuş, şer odakları amaçlarına ulaşamamıştı.

Gezi Ayaklanması

Geçmişte meydana gelmiş toplumsal olaylardan biri de Taksim Gezi Parkı olaylarıdır. Bugün, yaşanan gelişmelerden sonra, Mayıs 2013'teki Gezi Olaylarının arkasında da FETÖ'nün olduğu ortaya çıkmıştır.

Başlarda kendi halinde bir grup çevreci gencin ağaç kesimini protesto etmek için başlattığı eylemler, farklı terör örgütlerinin tahrikiyle milli birliğimizi tehdit eden bir boyuta ulaşmıştı. Ancak Tayyip Erdoğan'ın cesareti ve milletimizin duyarlılığıyla korkulan olmadı. Meydana gelen onca olaydan son, bütün bu yaşananların aslında FETÖ'cü teröristlerin planlı eylemi olduğu anlaşıldı. Dahası, FETÖ'nün AK Parti ve Tayyip Erdoğan'dan duyduğu rahatsızlık, onları böyle bir eyleme sevk etmişti. Yani daha dersane olayları başlamadan önce... Alınan istihbarı bilgiler bunu gösteriyor. Evet, FETÖ, Gezi eylemlerinde kırk türlü terör örgütüyle kol kola girmiş ve Tayyip Erdoğan'ı devirmeye kalkışmıştı. Sonuç onlar açısından yine hüsrana oldu. Zira karşılarında Süleyman Demirel, Mesut Yılmaz veya Bülent Ecevit yoktu; Recep Tayyip Erdoğan vardı. Anlamışlardı. Sonunda Taksim Gezi Parkı'ndaki olaylar, milletimizin sokaklara dökülmeyip oyuna gelmemesiyle son buldu.

Her ne kadar bu büyük badire atlatılmış olsa da uluslararası desteğe sahip olduğu anlaşılan FETÖ, kolay pes edecek

gibi görünmüyordu. Çünkü devletin her kademesinde yapılanmıştı ve yapılanmadaki elemanlarını yeri geldikçe kullanacaktı.

Evet, Gezi’de istediğini alamamış olan FETÖ, şimdi de sahaya yargı içindeki adamlarını sürecekti. Birçok siyasetçi, iş adamı ve bürokrat bugünler için yasa dışı yollarla dinlenmiş, uygun görülen ses montajları yapılmış ve yeni bir saldırının düğmesine basılmıştı. Devlete ve milli iradeye kumpas için her şey hazır. Amaç; Tayyip Erdoğan nezdinde, aziz Türk Milleti’nin iradesini ortadan kaldırmak ve yerine kimsenin tahmin edemediği bir yönetim sistemini getirmektir.

Devlete “17-25 Aralık” Operasyonu

17-25 Aralık 2013’te, daha önceden hukuki alt yapısı oluşturulmuş olan bir dizi çalışmayla, içinde politikacıların, iş adamlarının ve bazı bürokratların da olduğu bir grup insana karşı ani bir gözaltı kararı çıkartıldı. Dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler’in oğlu Barış Güler, dönemin Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan’ın oğlu Kaan Çağlayan, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar’ın oğlu Oğuz Bayraktar, işadamı Ali Ağaoğlu, Halkbank Genel Müdürü Süleyman Aslan ve iş adamı Rıza Sarraf gözaltına alındı. Listede, dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan’ın oğlu Bilal Erdoğan’ın ismi de yer alıyordu. Özel kuvvetlere bağlı polislerin müdahalesiyle, Bilal Erdoğan hakkında bir işlem yapılamadı. Ancak gelişmeler yeteri kadar ses getirmiş, kamuoyunun kafası karıştırılmış, akıllarda düzinelerce soru işaretleri yaratılmıştı. Medya zaten hazır. Ses kayıtları, montajlar, uydurma belgeler, hayali ithamlar havada uçuşuyordu. Yazılı ve görsel basının yanında sosyal medya hesapları, dijital karalama kampanyaları

ve daha neler neler... Ülkemiz son derece sancılı bir süreçten geçiyordu. FETÖ elebaşı Fethullah Gülen’e bağlı basın yayın organları AK Parti iktidarına ve özelde Recep Tayyip Erdoğan’a karşı, dış basının da desteği ile aralıksız yayın yapıyor, onun dünyaca ünlü karizmasına zarar vermek adına türlü senaryolar üretiliyordu.

Acaba bütün dertleri gerçekten de dersaneler miydi? 28 Şubat’ta tüm okullarını Genelkurmay’a devredebileceğini ifade eden Fethullah Gülen, kendi “kardeşlerinin” bu uygulaması karşısında neden bu kadar agresifti? Yoksa perde arkasında başka şeyler mi dönüyordu? Daha fazla adam, daha fazla para, daha fazla güç! Neden? Onu kendi devletiyle ölümlüne kavga etmeye sevk eden şey neydi? Bu, temelden bağlı olduğu bazı dış güçlerin emri olabilir miydi? Sahi, sevgiye, kardeşliğe, hoşgörüye, diyaloga, iyi niyete ne olmuştu? Üniversitelerde sevgi ve kardeşlik teraneleriyle kürsüleri işgal eden koca koca profesörlerin işi, her gece TV kanallarında devletin en üst düzey yöneticilerine hakaretler yağdırmak mıydı?

İlerleyen günlerde gözaltına alınan isimler serbest kalacaklardı. Ancak bu şimdilik hiçbir şeydi. Zira millet olarak yaşayacağımız çok sayıda olay, üstesinden geleceğimiz yığınla problem bizi bekliyordu.

MİT Tırlarının Durdurulması

Üstesinden gelinecek problemlerden biri de devletimizin gizli haber alma birimi olan Milli İstihbarat Teşkilatı’na (MİT) ait lojistik faaliyet gösteren araçların, FETÖ’cü jandarmalar tarafından durdurulması ve devlet görevlilerine terörist muamelesi yapılması olayıdır.

Bugün Suriye’de en etkin güç olarak varlık gösteren Türkiye, geçmişte de buna yönelik bir takım çalışmalar başlatmıştı.

Amaç, hemen sınırimızın yanı başındaki bir ülkede meydana gelen savaştan ülkemizi korumak ve küresel güç olma yolunda hızla ilerleyen Türkiye'nin mevcut gücünü ortaya koymaktı. Bu amaçla bazı gizli planlar yapılıyor, çeşitli kararlar alınıyordu. Bu sırada devlet aklı gerekli istişarelerden sonra bir yol haritası hazırlamış, bu haritanın gereği olarak ihtiyaç duyulduğunda çeşitli örgütlerle ilişki kurulması kararlaştırılmıştı. Bunlar olağan şeylerdi; Amerika'nın, Almanya'nın, İngiltere'nin sıklıkla yaptığı şeylerdi. Bizim de ülke menfaati için benzer operasyonları yapmamız en doğal hakkımızdı.

İhanette sınır tanımayan türlü medya unsurları, hükümeti ve Tayyip Erdoğan'ı köşeye sıkıştırmak için iş birliği yapmış ve devletin kendi istihbarat etkinliğini takibe almışlardı. Amaç, Türkiye'yi bütün dünyaya DAES (İŞİD) terör örgütüne silah yardımıyla bulunan, dolayısıyla teröre destek veren bir ülke gibi göstermekti. 29 Mayıs 2015 tarihli Cumhuriyet gazetesi de o günkü yayını bu amaçla yapmıştı. Gazetenin manşetinde, "İşte Erdoğan'ın yok dediği silahlar!" ünlemi yer alıyordu. Haberin detayında ise şu cümleler vardı: "Cumhuriyet, 19 Ocak 2014'te ihbar üzerine durdurulan TIR'ların görüntülerine ulaştı. MİT TIR'ları ağzına kadar silah dolu."

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gizli servisinin büyük bir titizlikle yürüttüğü bir çalışmayı, bu ülkenin bir gazetesi deşifre ediyordu. Tek amacı Tayyip Erdoğan'ı uluslararası arenada zor duruma düşürmek olan bu gazete, kendi devletine, kendi milletine en açık şekilde ihanet etmişti. Peki neden? Tayyip Erdoğan, ülkenin son 15 yılına damgasını vurmuş bir dünya lideriydi. Ülkeye başkalarının hayal dahi edemeyeceği eserler kazandırmıştı. Eğitim, sağlık, ulaşım ve daha birçok alanda dünya çapında prestiji olan projelere hayat vermişti. Otoyollar, havaalanları, barajlar, üniversiteler, metrolar, köprüler, hastanelere, Marmaraylar ve daha niceleri onun

projeleriydi. Sebep bu muydu? Büyüyen, gelişen ve çağ atlayan Yeni Türkiye'nin, bir takım Batılı ülkelerin rahatını kacıyor olması mıydı?

Nihayetinde sancılı bir süreçti ve yaşandı, bitti. O haberi yapan gazeteciler bir süre tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldılar ve soluğu doğruca efendilerinin yanında, bazı Avrupa ülkelerinde aldılar. Mesela söz konusu haberde imzası olan Can Dündar, 2017 yılı itibariyle Almanya'da kendi devletini dünya kamuoyuna karalamakla meşgul bulunuyor.

Burada iki noktaya temas etmeden geçmeyelim. **1.** Büyük bir gizlilikle hazırlıkları tamamlanan ve yola çıkarılan MİT TIR'larını kim ihbar etmişti? Bu muhbirin içeriden biri veya birileri olduğu muhakkaktı. Demek ki, FETÖ aktif olarak devlet mekanizmasındaki işleyişini sürdürüyordu. **2.** MİT TIR'larını durduran ve yetkisi olmadığı halde emir komuta zincirinin dışına çıkan jandarma komutanı, bu delice cesareti kime borçluydu? Jandarma, neden devletin en asli unsuru olan MİT ajanlarına terörist muamelesi yapmış ve hakaretler eşliğinde yere yatırıp gözaltına almıştı?

Her ne kadar, kamuoyunun bildiği belli başlı birkaç olayı buraya aldysak da son birkaç yılda ülkemizde fazlasıyla olağan üstü olay meydana gelmiştir. Çeşitli şehirlerimizdeki terör saldırıları, intihar eylemleri, yabancı ülkelerin siyasi baskıları, vs... Ancak her şeye rağmen milletimizin birlik ve bütünlüğü tüm bu saldırıları bertaraf etmiş ve Türkiye düşmanları her defasında bozguna uğratılmıştır.

Büyük acı ve üzüntüyle birlikte, bu olaylardan birkaçını kısaca hatırlayalım: 20 Ağustos 2012 Gaziantep Ramazan Bayramı katliamı, 18 Aralık 2012 ODTÜ olayları, 11 Şubat 2013 Cilvegözü sınır kapısı katliamı, 11 Mayıs 2013 Reyhanlı katliamı, 6-7 Ekim 2014 Kobani olayları, 6 Ocak 2015 Sultanahmet

karakol saldırısı, 31 Mart 2015 İstanbul Adalet Sarayı rehine krizi, 5 Haziran 2015 HDP Diyarbakır mitingine bombalı saldırı, 20 Temmuz 2015 Suruç katliamı, 10 Ekim 2015 Ankara gar katliamı, 12 Ocak 2016 Sultanahmet katliamı, 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay lojmanları katliamı, 28 Haziran 2016 Ankara Havalimanı katliamı, 10 Aralık 2016 Beşiktaş Vodafone Arena katliamı, 17 Aralık 2017 Kayseri halk otobüsü katliamı ve 1 Ocak 2017 İstanbul Reina katliamı...

Görüldüğü gibi, AK Parti iktidarına ve büyüyen yeni Türkiye'ye yönelik provakatif amaçlı birçok olay sahnelenmiş ancak milletimizin sağduyusu ve devletimizin güçlü iradesi sayesinde bu saldırılar amacına ulaşamamıştır. Yapılan araştırmalarda bunların hepsinin değişik terör örgütlerinin kolektif çalışması olduğu sonucuna varılmıştır. Bazen FETÖ, bazen PKK, bazen DHKP-C ve bazen de DEAŞ kimliğiyle sahneye çıkan taşeronlar, aslında hep aynı karanlık ve kirlili odağı işletmektedir: AK Parti iktidarını devirmeye ve milli iradeyi yok etmeye çalışan Türkiye düşmanlarını...

Yukarıda vermiş olduğumuz bazı örnekler, FETÖ'nün AK Parti iktidarını devirmeye yönelik ortaya koyduğu saldırıları içeriyor. FETÖ ve bu örgütün elebaşı Fethullah Gülen, kendi kişisel ihtirasları uğruna her türlü canavarlığı yapmaktan geri durmayacaklarını, çeşitli biçimlerde ilan ediyordu. Bunca saldırıya rağmen istediği sonucu alamayan, Tayyip Erdoğan markasına gölge düşüremeyen, milli iradeye zarar veremeyen FETÖ'nün elinde son bir saldırı topu daha kalmıştı: Daha önce hiçbir vatan haininin yapmadığı, bu kadar alçalmadığı son bir saldırı...

Devletin, büyük bir kararlılıkla örgütü yok etme çalışmalarını sürdürdüğü günlerde, artık yolun sonuna gelindiğini, sıranın kendilerine gelmek üzere olduğunu fark eden

ordu içindeki FETÖ'cü teröristler, harekete geçme zamanının geldiğine karar vermişlerdi. Ya tamamen silineceklerdi ya da uyuyan diğer hücreleri de uyandırıp darbe yapmak için sokaklara döküleceklerdi. Fazla ne zamanları ne de şansları kalmıştı! FETÖ eşkıyaları için artık en son ve en ağır adımın atılması zamanı gelmişti.

Eleştirilere Kısa Bir Cevap

Ülkemizde FETÖ nedeniyle yaşanan her provakatif olaydan sonra, AK Parti Hükümeti'ne ve özelde de Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a yönelik bazı eleştiriler dile getirilmektedir. Daha çok Erdoğan'a tahammül edemeyen kesimlerce dillendirilen bu iddia ve eleştiriler asla gerçekleri yansıtmamaktadır.

Yapılan eleştirilerin en başında, Gülen'in AK Parti Hükümeti döneminde büyüdüğü ve güç topladığı hususu gelmektedir. Oysa bu kocaman bir yalandır. Sayın Cumhurbaşkanı, iktidarda olduğu sürece, evet, Gülen'in yönetimindeki eğitim kurumlarına destek olmuştur; ancak bu sadece ona özel bir durum değildir. Zira Sayın Erdoğan, eğitimle ilgili her kesimden talebe cevap vermiştir, vermeye devam etmektedir.

Önceki sayfalarda Gülen'in 1960'larda Diyanet İşleri'nde memuriyete başladığından; ardından Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür ve CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek ile tanışmasının bir kırılma noktası olduğundan söz etmiştik. Ayrıca Gülen'in 1965'te ABD istihbaratıyla yakın ilişki içinde olduğu da artık herkesçe bilinmektedir. O yıllar, "ılımlı İslam" projesinin Türkiye'ye ve bölgemize pazarlanmaya çalışıldığı yıllar olarak dikkat çeker. ABD desteğiyle Gülen'in o yıllardan sonra büyük bir hızla mesafe kat ettiği,

büyüdüğü ve tüm ülkede yayılmaya geçtiği tüm kaynaklarca teyit edilen bir gerçektir. Özellikle 1980 ve 90'larda turmanışa geçtiği ve devlet içinde sıkı bir kadrolaşmaya gidildiği de bir başka çarpıcı bilgidir. Örgütün özellikle 1990'ların sonunda ve 2000'lerin başında, neredeyse hükümet kurma-yıkma işlerinin içinde olduğu da herkesçe malumdur. Bu gerçeği bugün gazeteciler, siyaset ve toplum bilimciler de kabul etmektedir. Dolayısıyla FETÖ'nün büyümesini ve güçlenmesini AK Parti'ye ve Sayın Cumhurbaşkanımıza bağlamak iftiradan başka bir şey değildir.

Bir dönem Gülen Cemaati'nin etkin isimlerinden olan Nurettin Veren, Latif Erdoğan, Ahmet Keleş ve Hüseyin Gülerce gibi isimler, bugün kamuoyuna bu yapının kilometre taşlarıyla ilgili tatmin edici açıklamalar yapmaktadırlar.

Konunun eksik kalmaması açısından, Org. Yaşar Büyükanıt ile dönemin Başbakanı Erdoğan arasında geçen ve "Dolmabahçe Görüşmesi" diye bilinen görüşmeden ve içeriğinden de kısaca bahsedelim:

Aslında görüşmenin içeriği tam olarak bilinmiyor. Ancak her iki isme de yakın kaynakların aktardıkları aydınlatıcı nitelikte bazı duyumlar bulunmaktadır.

Özellikle Başbakan Başdanışmanı Gazeteci Yazar Abdülkadir Özkan'ın tespitleri dikkat çekicidir:

"Hatırlarsanız Sayın Erdoğan Başbakan olduğu dönemde Dolmabahçe'deki ofisinde dönemin Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt ile özel bir görüşme yapmıştı. İçeriği açıklanmadı ve Büyükanıt "Benimle mezara girecek" dedi. O görüşmeden tam bir ay sonra Ümraniye'de bir gecikonduda mühimmatlar bulundu. Sonra Poyrazköy baskını oldu ve Ergenekon süreci başladı. Bence Sayın Büyükanıt o gün bu cemaatin devlet, emniyet, istihbarat ve ordu

çinde ulaşmış oldukları tehlikeli noktayı Sayın Erdoğan'a haber verdi ve ikna etti. 2007'de Erdoğan bu örgütün devlet içerisinde tasfiye edilme operasyonunu başlatacağı. Ama bir ay sonra cemaat, orduya ait mühimmatların bulunduğu, darbe günlüklerinin ele geçirildiği haberleri üzerinden bir kamuoyu oluşturdu. Ordunun darbe hazırlığı içerisinde olduğunu ve kendilerinin bu darbeyi deşifre ettiğini söylediler. Süreci manipüle ettiler. Böylece Ergenekon sürecine toplumsal bir destek kazandırdılar. Fakat kuvvet komutanları yavaş yavaş içeri alınmaya başlayınca ve İlker Başbuğ hapse atılınca Sayın Erdoğan bir şeylerin yanlış gittiğini fark etti. Ergenekon süreci ve Taraf Gazetesi aleyhine konuşmalar yapmaya başladı. 2011 sonrasında da dershaneler tartışmasını açarak örgütün tasfiye sürecini başlattı."

15 Temmuz 2016 Hain Darbe Girişimi

Bunca saldırıya rağmen istedikleri sonuca ulaşamayan FETÖ'cü eşkyalar, FETÖ'nün yardımcılarıyla geldikleri askeri makamları yine FETÖ'nün emirleri doğrultusunda kullanacaklardı. Şanlı ordumuzun içinde yuvalanmayı başarmış olan asker üniformalı teröristler, aylar öncesinden silahlı bir darbe için hazırlıklara başlamışlardı. Kimin, hangi pozisyonda, hangi görevi icra edeceği tek tek belirlenmiş, adeta ordu içinde yeni bir ordu inşa edilmişti. İnanılır gibi değildi. 2016 Türkiye'sinde ordu marifetiyle yönetime el koymak, milli iradenin bir tecellisi sonucu iktidara gelen devlet adamlarını devirmek ve bir terör örgütünün istekleri doğrultusunda yeni bir yönetim inşa etmek isteniyordu. Bu, hayal gibi, kâbus gibi bir şeydi. İşin daha trajik boyutu ise, bu askeri kalkışma hadisesinde kilit noktada görev alacak olan askerlerin, devlet adamlarımızın en yakınlarında görev yapıyor olmalarıydı. Örneğin

Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alay Komutanı FETÖ'cüydü. Başbakanlık koruma polisleri de aynıydı. Devlet, iliklerine kadar FETÖ'cü teröristlerin istilası altındaydı. Bundan cesaret alan teröristler, 15 Temmuz'u 16 Temmuz'a bağlayan gece yarısı silahlı kalkışmayı başlatacaklar ve devlet idaresine bütünüyle el koymak isteyeceklerdi. Ancak Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın her fırsatta dediği gibi, "Kaderin üstünde bir kader" vardı. Zira ordu içindeki bazı insaf sahibi askerler, bu hain darbe girişimini devlet yetkililerine haber vermiş ve bu haberle harekete geçen devletin ani tepkisiyle sendeleyerek teröristler, darbe saatini erkene çekmek zorunda kalmışlardı. Teröristlerin bu ahmakça davranışları, ülkemizde bir dönüm noktasının fitilini ateşleyecekti.

Darbe hazırlığı yapıldığına dair 15 Temmuz saat 16.00'da istihbarat alan MİT Müsteşarı Hakan Fidan, dönemin Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Yaşar Güler'e ilk bilgilendirmeyi yapmıştı. İlk etapta büyük şaşkınlık yaşayan Komutan, işin ciddi olduğunun teyidini aldıktan sonra hava sahasının kapatılmasını, tüm askeri hareketliliğin yasaklanmasını ve Kara-Havacılık Okulu'nun acilen teftiş edilmesini emretmişti. Bu gelişme karşısında 03.00'da harekete geçmeyi ve sabah 06.00'da da ülke genelinde sıkıyönetim ilan etmeyi planlayan darbeciler, eylemi öne çekmek zorunda kaldı. O saatlerde Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan' ve Başbakan Binali Yıldırım'a haber ulaştıramayan MİT Müsteşarı Hakan Fidan, bir süre eleştirilerin odağındaki isim olmanın kurtulamayacaktı.

Kalkışmanın yapıldığı günün hem Cuma olması, hem de saat 22.00'ye denk gelmesi, çete için tam bir hayal kırıklığıydı. Zira trafiğin en yoğun ve akıcı olduğu saattir. İstanbul tıka basa doluydu. Böyle bir ortamda askeri müdahale nasıl yapılabilirdi? Ama gözünü kan bürümüş canavarlar kararlıydı.

Bu amaçla Boğaziçi Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bir grup jandarma tarafından araç trafiğine kapatıldı. Eli silahlı FETÖ'cüler artık sahadaydı ve devlet yönetimini ele geçirmek için harekete geçmişlerdi. Aynı saatlerde 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'ndan F16 savaş uçakları havalanmış, alçak uçuşla halka ve siyasetçilere gözdağı veriyordu. Olayın bir darbe girişimi olduğunu anlayan halk ise anında direnişe geçmişti.

Darbe girişiminin ilk saatlerinde, en yakınlardan bir ihanet beklemeyen komutanlarımız da ciddi sorun yaşamışlardı. Karargâhı basıp Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi Akar ile beraberindeki askerleri etkisiz hale getirip gözaltına alan darbeci askerler, Org. Akar'ı Amerika'daki terörist başı Gülen'le görüştürmek istemiş ancak Akar'ın şiddetle reddetmesi üzerine görüşme gerçekleşmemişti.

Aynı saatlerde birçok üst düzey asker de darbeciler tarafından etkisiz hale getirilmiş ve buldukları yerlerden silah zoruyla kaçırılmıştı.

Cumhurbaşkanı'nın Halkı Daveti

İstanbul ve Ankara'da meydana gelen olaylar, diğer illerdeki askeri noktaları da harekete geçirmişti. Ordu, adeta ikiye bölünmüştü. Darbeyi destekleyenler ve desteklemeyenler... Tüm askeri birliklerden silah sesleri yükseliyordu. Vatan ve namus için emir bekleyen şerefli ordu mensuplarımız, aldıkları emirlerle bir an bile düşünmeden teröristleri kurşun yağmuruna tutuyordu. O sırada polis teşkilatları da alarm durumuna geçmiş ve büyük oranda darbecilere karşı koymalar başlamıştı. Durumu idare edemeyeceğini anlayan FETÖ'cüler, halkın direncini kırmak için sivil halka ateş açmaya başladılar. Aynı saatlerde Ankara semalarında alçak

uçuş yapan F16'lar da havadan masum Türk halkını bombalıyordu. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, MİT merkezi, Ankara Özel Harekât Daire Başkanlığı, TRT, TÜRKSAT ve daha nice kurum ve kuruluş FETÖ'cülerin saldırısı altındaydı.

Gece saatlerine kadar devlet büyüklerinden haber almayan aziz milletimiz ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın CNN Türk televizyonundan halkı meydanlara davetiyle birlikte adeta devleşiyordu. Cumhurbaşkanı, bütün bu olanların bir darbe girişimi olduğunu ve halkımızdan milli iradeye ve demokrasimize sahip çıkmasını istiyordu. O saatten sonra Türkiye'de hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Zira her düşünceden ve her görüşten milyonlarca insan, akın akın, bölük bölük sokaklara dökülüyor ve iradesine, tercihinine, demokrasisine; dahası, geleceğine sahip çıkmak için büyük bir direniş eylemine girişiyordu.

Yeri gelmişken CNN Türk Haber Spikeri Hande Fırat'ı da anmadan geçmeyelim. Hande Fırat, canlı yayın sırasında Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın çağrısının milletimize ulaştırılmasında önemli görev üstlenmiş ve bu davranışıyla hem Erdoğan'ın hem de milletimizin takdirini kazanmıştır.

Ülkenin her yerinde bütün gece yaşanan olaylar, ordumuzun, emniyet teşkilatımızın ve milletimizin büyük fedakârlıkları sonucu sabah saatlerinde bastırılıyor; öğlen saatlerine bile kalmadan ülkede sükûn tesis ediliyordu. Fethullah Gülen'in başında olduğu FETÖ, milletimizden çok acı bir tokat yiyor ve başarısız darbe girişiminin ardından tarihin utanç sayfalarındaki yerini alıyordu.

Bu alçak darbe girişimi aslında dostla düşmanı anlamak bakımından da önemliydi. Bunun için darbe girişiminin yanında olanlarla karşısında duranlara bakmak yeterliydi.

Örneğin ABD, AB, Almanya, İngiltere, İsrail vs. gibi unsurlar darbe karşısında "bekle-gör" politikasını uygulayıp sessiz kalıyorlar, basit bir kınamada dahi bulunmuyorlardı.

Peki, sadece yabancı devletler mi? Ne yazık ki hayır! İçeriden de bu darbe girişiminin arkasında olanlar vardı. Belli medya kuruluşları, çeşitli akademisyenler ve CHP'nin bazı milletvekilleri gibi... Yabancı devletlerin tutumu kısmen anlaşılabilir. O devletler Ortadoğu'da kendilerinden daha güçlü bir başka devletin varlığına tahammül edemiyorlardı. Büyüyen, gelişen ve çağ atlayan Türkiye'nin darbelerle geri bırakılması, onların menfaatineydi. Peki, her fırsatta haktan, hukuktan, adaletten, demokrasiden, milli iradeden bahseden CHP'ye ne oluyordu? Acaba Kemal Kılıçdaroğlu'nun sessizliğinin sebebi, CHP Genel Başkanlığı'na getirildikten sonra girdiği seçimlerin tamamını Erdoğan karşısında kaybetmesi miydi? Meşru yollardan iktidara gelemeyen Kılıçdaroğlu'nun ya da başka muhalif unsurların iktidara gelebilmesi için Erdoğan'a yönelik darbeden başka çıkar yolu kalmamış mıydı? Mesela MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'yi koltuğundan indirmek için, içinde olmadığı koalisyon kalmayan Meral Akşener'in? Akşener, darbeden kısa süre önce, acaba birileri tarafından özellikle mi parlatılmaya çalışılmıştı? Her fırsatta ifade ettiği "Yurtta sulh..." deyiminin, darbe teşebbüsünde bulunan konseyin isminin "Yurtta Sulh Konseyi" olması tesadüf müydü? Tarih, günü geldiğinde bunların hepsini bir bir açığa çıkaracaktı.

Darbe Girişiminin Arkasındaki Derin Güçler

Bu hain darbe girişiminin yaşandığı saatlerde, esasında işin arkasında FETÖ'cü teröristlerin olduğu tam olarak bilinmiyordu. TRT'nin işgal edilmesi sırasında, TRT haber spikeri

Tijen Karaş'a zorla okutturulan darbe metninde, darbeciler kendilerini "Yurtta Sulh Konseyi" adıyla tanıtıyordu. Acaba Yurtta Sulh Konseyi kimdi, kimlerden oluşmaktaydı? Bilinmiyordu. Yurtta Sulh Konseyi'nin TRT'de zorla okuttukları darbe bildirisinde Atatürkçülükten ve laiklikten bahsediliyordu. Acaba darbeciler ordu içindeki Kemalist-Laikçi kesim olabilir miydi? Ya da son yıllarda ordu içinde sinsice yapılanmalarıyla bilinen FETÖ'nün kripto subayları olabilir miydi? Bir gün sonra her şey anlaşılacaktı.

Darbe teşebbüsünün olduğu gece yarısı, emniyet güçlerimizce etkisiz hale getirilen yüksek rütbeli subaylar gözaltına alındıkça, aslında onların haklarında daha önceden istihbarî bilgi bulunan FETÖ'cü askerler oldukları anlaşıldı. Yani MİT, o askerlerin birçoğu hakkında zaten bilgi sahibiydi. Dolayısıyla gerisi çorap söküğü gibi geldi. Son derece aşağılık bir biçimde gözaltına alınan generaller, albaylar ve muhtelif rütbedeki asker kişiler, Türk Ordusu'nun şerefli üniforması içine girmiş FETÖ'cü teröristlerden başkası değildi. Aynı gece, daha önceden ordudan ve polis teşkilatından atılan bazı kimselerin de asker ve polis üniformalarıyla darbecilerin araçlarından çıkartıldıkları gözlemlendi. Demek ki, iyi organize olmuşlardı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün eski müdürleri, eski polis şefleri zırhlı polis araçlarında yakalanmıştı. FETÖ'nün elebaşı Gülen'le birçok kez birlikte olduğu sonradan anlaşılacak olan sivil kimseler de askeri tesislerde yakalanıyor ve darbe girişiminin organik yapısı ortaya çıkıyordu. Evet! Bu hain darbe girişiminin arkasında Fethullahçı Terör Örgütü vardı ve darbe emri doğrudan Amerika'daki terörist başı Fethullah Gülen'den gelmişti.

İyi ama tek başına FETÖ, böyle bir ihanete kalkışacak cesarete sahip olabilir miydi? FETÖ bu milleti tanıyordu. Bu millet vatanına, bayrağına, toprağına, dinine, milliyetine deli

gibi âşıktı. Nasıl olmuştu da böyle bir girişimin başarıyla sonuçlanacağına inanılmıştı?

Şimdi buna da birkaç maddeyle değinmeye çalışalım:

1. FETÖ, devlet tarafından tamamen deşifre edilmişti ve buna yönelik geniş çaplı bir temizlik harekâtı planlanmıştı. Devletin her birimi kendi içinde özel istihbarî ekipler oluşturmuştu. Bu ekipler devlet kadroları içinde kapsamlı bir operasyona başlamak üzereydi. Bunu haber alan FETÖ, yok olmamak için gözünü karartıp böyle bir darbe girişimine kalkışma cüretinde bulundu. Bu FETÖ'nün son kozuydu ve başarısız olunmuştu.
2. FETÖ, dünyanın birçok yerindeki örgütlenmesini başka ülkelerin gizli servislerine borçluydu. Bazı küresel güçlerin izni ve desteği olmadan, yüzlerce ülkede binlerce okul ve eğitim kurumu açamazdı. Bir süredir bu küresel güçler Tayyip Erdoğan'dan ve Yeni Türkiye'den rahatsızdı. Artık harekete geçilmeliydi. Bunun kararını alan küresel baronlar, emirlerinde çalışan FETÖ'cülere "gerekinin yapılması" talimatını vermişlerdi. FETÖ'cüler de tasmalarını ellerinde tutan efendilerinin emirleri gereği, bu hain darbe girişimine kalkışmışlardı.
3. FETÖ terör örgütü lideri Fethullah Gülen'in ağır hasta olduğu biliniyordu. Gülen, ömrünün son dönemine girdiğinin farkındaydı ve 40 yıllık hizmetinin mahsulünü almak, kendi "altın nesli'nin işbaşına geldiğini görmek istiyordu. Ölmeden önce bunu görmeliydi. Bu nedenle de örgütünün büyük yara almış olmasına da bağlı olarak böyle bir darbe teşebbüsüne onay verdi. Belki kendisi de başarılı olunacağından hakikaten emin değildi. Çünkü karşısındakinin Tayyip Erdoğan olduğunu biliyordu. Onun karizmasının ve milletinin ona olan bağlılığının

farkındaydı. Ancak bitme aşamasına gelmişti ve bu denemeyi yapmalıydı. Ancak yapmış ve kaybetmişti.

Bugün buradan bakıldığında, şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: FETÖ darbe girişiminin arkasındaki derin güçlerin, bölgemizdeki ve Avrupa'daki bazı dostlarımız (!) olduğunu artık herkes biliyor. O malum güçlerin Gezi olayları sırasında da Türkiye'ye yönelik düşmanca davranışlar içerisinde olduğunu hatırlayalım. Bunun sebebi, elbette ki dünyanın en büyük projelerine imza atıyor ve Avrupalı gelişmiş ülkelerin bazı projelerini gölgede bırakıyor olmamızdı.

Darbe Girişiminde Halkın Tepkisi

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın meydanlara çağırmasından sonra, aziz milletimizin şanlı bayrağımızı ele alıp sokaklara aktığından söz etmiştik. Burada müthiş bir hakikat de ortaya çıkıyor. Türk Milleti, vatanları ve namusları söz konusu olduğunda, canlarını feda etmekten bir an bile imtina etmez. Her türlü fikir ayrılığına rağmen, söz konusu vatan olduğunda, önlerine çıkan hiçbir engeli dinlemez, ne pahasına olursa olsun çiğneyip geçer. Türk milletinin karakteri buydu. Darbe girişimi sırasında bunun çok sayıda örneği görülmüştü.

Bu anlamda akla gelen ilk isim Ömer Halisdemir'dir. Bu koca yürekli dev adam, Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda görevliken komutanlığı ele geçirmeye çalışan darbeci Tuğgeneral Semih Terzi'yi alınının çatından vurarak öldüren kahraman bir astsubaydır. Ona vur emri, Özel Kuvvetler Komutanı Zeki Aksakallı tarafından verilmiştir. Bu emri aldığı sırada kendisine söylenen, "Bu işin sonunda şehitlik var!" cümlesini duyduktan sonraki tek sözü, "Hakkınızı helal edin komutanım!"

olmuştur. Çünkü vatansever, şerefli bir Türk askeri, vatan için seve seve can vermeyi bir onur saymaktadır.

O saatlerde Ömer Halisdemir gibi daha birçok onurlu vatansever askerimiz ve polisimiz de darbeci hainlere tüm güçleriyle karşı koymuş ve hepsini etkisiz hale getirmiştir. Elbette sadece askerler ve polisler de değildir. Girişimin ilk saatlerinde Boğaz Köprülerimiz kapatıldığında da darbecilerin silahlarının ve tanklarının üzerine düşünmeden atılan, askeri araçların önlerine yatan, eli silahlı hainlere direnen sayısız vatandaşımız da tarihe geçmiştir. Bazıları tarih sayfalarında şehit olarak yerlerini almıştır, bazıları da gazi olarak...

Durum ne olursa olsun halkımız aynı ortak bilinçle hareket etmiş ve kesin kararlılığından bir adım bile geri adım atmamıştır.

Olayların nispeten yatışmasından sonra, cumhuriyet tarihimizde ilk kez sıra dışı bir olay meydana gelmiş, tüm yurttaki demokrasi nöbetleri tutulmaya başlanmıştır. Cumhurbaşkanımız ve Başkomutanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın emriyle, kent meydanlarında, caddelerde, sokaklarda, köşe başlarında, vatandaşlarımız tarafından akşam saatlerinde başlayıp sabahın ilk ışıklarına kadar elde Türk bayraklarıyla yeni bir darbe girişimine karşı nöbet tutulmuştur. Darbe girişiminin yaşandığı gece, sokaklarda demokrasisine sahip çıkan milletimiz, Ağustos'un ilk haftasına kadar bu kararlılığını sürdürmüş ve kendisinden beklenileni en iyi şekilde ortaya koymuştur. Bu onurlu ve liderine bağlı millet, demokrasisi, iradesi ve kendi geleceği için ne yapması gerekiyorsa onu yapmıştır!

Demokrasi Nöbetlerinin finali de yine cumhuriyet tarihimizde bir ilkin yaşanmasına vesile olmuştur. 7 Ağustos 2016'da İstanbul Yenikapı'da yapılan ve "Demokrasiler Mitingi" adıyla icra edilen mitinge, her siyasi düşünceden

yaklaşık 5 milyon vatandaş katılmıştır. Mitingde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Meclis Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçda-roğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar birer konuşma yaparak birlik mesajı vermişlerdir.

Yaşanan onca olay milletimiz adına şunu da en açık şekilde ortaya koymuştur: Bu aziz millet; Türk'üyle, Kürt'üyle, Laz'ıyla, Çerkez'ıyla, Abaza'sıyla, Gürcü'süyle, dünyada yaşanan hiçbir sosyal ve siyasal olaya duyarsız kalmamıştır. Özellikle Ortadoğu'da olan-biteni yakından takip etmiş; darbenin ne demek olduğunu Mısır'dan, bölünmenin ne demek olduğunu Irak'tan, terörün ne demek olduğunu Suriye'den, kallesliğin ne demek olduğunu ise Batı dünyasından öğrenmiştir. İşte bu yüzden ülkesindeki bir darbenin; hele hele bölgenin yangın yerine döndüğü, bir yığın terör örgütünün sınırlarda beklediği bir dönemde gerçekleşecek bir darbenin, beraberrinde nelere kapı açacağını çok iyi hesaplamıştır. Bu yüzden canla başla, cansiperane bir heyecanla sokaklara akın etmiştir. Darbeci hainlerin ve Pennsylvania'daki elebaşının düşü-nemediği en önemli gerçek işte budur.

Yenikapı Ruhu

Darbe girişiminin püskürtülmesinden sonra Yenikapı'da bütün liderlerin bir araya gelerek, demokrasi düşmanı tüm odaklara birlik, beraberlik ve kardeşlik dersi vermelerinin ardından ortaya kendiliğinden bir deyim çıkmıştır: "Yenikapı Ruhu.." Kısa sürede tüm milletimizin ve siyasetçilerimizin dillerinden düşürmedikleri bir deyim haline gelen Yenikapı Ruhu, aslında Yenikapı'da yapılan mitingi ve o mitingdeki

kardeşlik ruhunu ifade etmektedir. Milletimiz belki de hiç görmediği bu kardeşlik ruhunu çok sevmiştir. Siyasetçilerin sürekli kavga ettiği bir ülkede yaşamaya alışmış olan Türk Milleti, aslında öteden beri büyük özlem duyduğu bir fotoğ-rafa bakmanın derin sevinci içindedir. Aziz Milletimiz, siya-setçilerin bir arada olmalarını, birlik olmalarını ve ortak temel ilkeler etrafında buluşup kenetlenmelerini mutlulukla karşılamıştır. İşte o günkü mitingden sonra, ne zaman siya-setçilerimiz arasında bir gerginlik meydana gelse, hemen o Yenikapı Ruhu hatırlanmakta ve bu ruhun diri tutulması için çağrıda bulunmaktadır.

Milli İrade

15 Temmuz'un ülkemizde kazandırdığı en önemli değerlerden biri de milli irade deyimi olmuştur. Burada kastedilen şey, bu ülkeye bağlı olan, kendisini bu ülkenin bir parçası gibi gören herkesin, ülke ve millet adına ortak bir duruş ve kararlılık sergilemesidir. Aslında ilk anlaşılan, vatandaşların hür iradesiyle, sahip olduğu demokratik hakların bir sonucu olarak kendisini yönetecek siyasetçileri belirleme özgürlüğüdür. Bu özgürlüğünü de yerel ve genel seçimlerde veya halk oylamalarında icra etmektedir. Milli irade esasen budur. Ancak 15 Temmuz'da yeniden şekillenen milli irade deyimi, başka anlamları da genel tanıma ilave etmiştir. Millet kendi iradesinin dışında, bir başka iradenin dayatılmasına asla izin vermeyecek güce, kudrete ve iradeye de sahiptir. 15 Temmuz'da kendi iradesinin yok sayılıp, zorla, cebren bir başka seçeneğin dayatılmasına rıza göstermemiş ve kendi belirlediği devlet adamlarını, şefkatli kollarının arasına alarak muhafaza etmiştir. İşte Milli irade, bazı durumlarda o iradenin bizzat sahibi tarafından da koruma altına alınması

demektir. Yani, milli iradenin kendisini, yine milli irade muhafaza etmektedir. 15 Temmuz'da millet olarak bunu gördük. Her seçim döneminde tecelli eden milli irade, 15 Temmuz'da bir kez daha tecelli etmiştir.

FETÖ'nün, Devlet Geleneğine Verdiği Zararlar

15 Temmuz FETÖ darbe teşebbüsü, yapısı ve işleyişi bakımından sadece bireylere, ailelere, toplumlara zarar vermekle kalmamış; milletimizin gözbebeği olan ve en fazla güven duyduğu kurumların başında gelen ordumuzun hiyerarşik yapısı ile devlet mekanizmasına da ciddi zararlar vermiştir. Elbette ordumuz da devletimiz de bu zararları kısa sürede tamir edecek imkan ve kabiliyete sahiptir. Ancak bu tamirat sırasında yaşanacak moral ve enerji kaybı kaçınılmazdır.

FETÖ üyelerinin birbirlerine askeri hiyerarşiyle değil de abilik anlayışıyla bağlı olduklarını biliyoruz. Oysa bizim devlet geleneğimizde esas olan yaş değil rütbedir. Sonrasında kıdem, yani tecrübe gelir. FETÖ, ordumuzun bin yıllık geçmişine dayanan emir-komuta geleneğine de zarar vermiştir. FETÖ yapılanmasında Albay rütbesinde olan bir komutan, kendisinden rütbece çok aşağılarda olan bir Başçavuşa "abi" demekte ve ondan emir almaktadır. General rütbesine sahip bir asker, bir Albaydan emir aldığı da sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Ordular, bir ülkenin can damarıdır. Orduları zayıf olan milletler tarih sahnesinde çok fazla barınamazlar. Osmanlı'yı 600 yıl yeryüzünde misafir eden en asli unsur, sahip olduğu ordu ve askeri disiplindir. Bu şekilde çarpık bir mekanizmayı TSK içine gömmeye çalışan FETÖ, ordu geleneğimize zarar verdiği gibi, ordu içinde kampların, kutuplaşmaların meydana gelmesine de sebep olmuştur.

Aynı durum sivil bürokraside de geçerlidir. Devletin değişik kademelerine sızıp, kendi adamlarıyla oralarda yuvalanan örgüt üyeleri de abilik denilen anlayışa göre çalışmışlardır. Oysa bürokraside önemli olan makam ve liyakattir. Bir genel müdürün bir kısım şefinden emir aldığı, bir amirin bir zabıta erinin emrine girdiği görülmemiş bir şeydir. Ancak devletimizin içine sızmış FETÖ üyeleri bu şekilde davranmış; emir komuta, yetki ve sorumluluk gibi faktörler abilikle yer değiştirmiştir.

15 Temmuz'un Neden Olduğu Başka Zararlar

15 Temmuz hain darbe girişimi Cuma günü akşam saatlerinde yaşanmıştı. Yani tüm resmi dairelerin kapandığı saatte ve hafta sonunda... Bu, şer içindeki hayır gibidir. Zira 2 günlük tatilde devlet daireleri çalışmamış ve durumun netliğe kavuşması biraz daha hızlanmıştır.

Bu tip olaylarda en büyük zarar her zaman ekonomi alanında meydana gelmiştir. Her hangi bir siyasi restleşmede dahi borsanın ve yabancı para birimlerinin nasıl etkilendiği herkesçe malumdur. Ancak dikkat edilecek olursa, bu hain girişim ekonomimize hiç zarar vermemiştir. Dolar ve Euro neredeyse hiç etkilenmemiştir. Yabancı yatırımcı her ne kadar bir miktar tedirgin olmuşsa da, bunun yansımaları kısa sürede atlatılmıştır. Bir ülkenin dimdik ayakta durabilmesinin en önemli şartının ekonomi olduğunu kabul edersek, bu açıdan fazlaca zarar gördüğümüzü söyleyemeyiz. Bu da ülkemizin ekonomik anlamda ayaklarının yere sağlam basmasından, yerli ve yabancı yatırımcıların sahip olduğu güvenden kaynaklanmaktadır.

15 Temmuz ihaneti, ülkemizin dünya nezdindeki itibarına da önemli ölçüde zarar vermiştir. Küresel bir güç olma

yolunda hızla ilerleyen Türkiye'nin demokrasi mekanizmasının hâlâ silahların gölgesi altında işlemeye çalıştığını düşünmek durumunda kalan gelişmiş ülkeler, adeta çocuk azarlar gibi Türkiye'ye hukuk ve demokrasi dersi verme cüretini göstermişlerdir. Bu ise ülkemizin prestiji açısından üzüntü verici bir durumdur.

Bu ihanetin en büyük zararı hiç şüphesiz insanlarımızın hayatına yönelik olanıdır. Bu teröristlerin haince saldırıları karşısında büyük bir aşkla ve bağlılıkla ileri atılan ve bu yolda canını veren vatandaşlarımızın sayısı 241'dir. 241 şehit ve yüzlerce yaralı... Bir de sakat kalanlar, psikolojik travma yaşayanlar, depresyona girenler...

15 Temmuz'un Sonuçları

15 Temmuz darbe girişiminin yaşandığı günün hemen ertesinde, tüm kamu kurumları tarafından çok büyük bir kararlılık ve ivedilikle çalışma başlatıldı.

Örneğin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı darbe girişiminde bulunan terör örgütü FETÖ/PDY (Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması) ile irtibatlı yargı görevlileri ve sözde "Yurtta Sulh Komitesi" mensubu askerler hakkında gözaltı kararı verdi.

Yine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, tüm ağır ceza cumhuriyet başsavcılıklarına yazı göndererek, "Aynı örgüte üye oldukları değerlendirilen" idari ve adli yargıda görev yapan toplam 2.745 hâkim ve savcının gözaltına alınması ve haklarında soruşturma yürütülmesi talimatını verdi. Tabii, bu ilk adımdı; ilerleyen aylar boyunca bu sayı katlanarak artacaktı.

Aynı gün TSK da hızlıca ilk adımlarını attı: Darbenin kilit isimlerinden biri olan Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Akın

Öztürk ile Eğitim ve Doktrin Komutanlığı Muhabere ve Destek Eğitim Komutanı Korgeneral Metin İyidil hakkında vatanı ihanet suçundan işlem başlatıldı.

Bingöl 49. Tugay Komutanı Tuğgeneral Yunus Kotaman ile Bolu 2. Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral İsmail Güneşer gözaltına alındı.

İlerleyen aylar boyunca devletin her kurum ve kuruluşundan on binlerce insan meslektan ihraç edilecek, bunların önemli bir bölümü tutuklanacaktı.

Bir Hatırlatma

Burada özel bir paragraf daha açmak ve daha önce değindiğim birkaç noktaya bir kez daha dikkat çekmek istiyorum.

15 Temmuz darbe girişimi sırasında, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, daha önce hiçbir siyasetçide görmediğimiz cesaretle sahaya çıkmış ve halkı bu hain darbe girişimine karşı direnişe çağırmıştır. Bu çok önemlidir. Zira ülkemizde yaşanan bu gibi olaylar sırasında hiçbir siyasetçi, olanlara bu şekilde itiraz etmemiş ve halkı sokaklara çağırmamıştır. Bu, Cumhuriyet tarihimizde bir ilktir. Erdoğan'ın bu şekilde davranmasının en asli sebebi ise halkına, yani bizlere olan güvenidir. Tayyip Erdoğan, halkın kendisini yalnız bırakmayacağını çok iyi bilmektedir. Halk da onun bu cesur çıkışını havada bırakmamış ve yine cumhuriyet tarihimizde bir ilke imza atmıştır. Erdoğan'ın davetiyle akın akın sokaklara püskürmüş ve kendi devletine, kendi geleceğine çelik gibi sınıksız sarılmıştır.

Öte yandan asker elbisesi giymiş teröristler de aynı çağırışı kendi zayıf taraftarlarına yapmıştır. Ama ihanetle, kalıplaşlıkla, canilikle... Kendi adamlarına "Önünüze kim çıkarsa

çıksın ezin geçin!” diyen canavarlar, ordunun ve halkın neredeyse hiçbir kesiminden destek görememiş ve ailelerine ömür boyu taşıyacakları bir utanç bırakmışlardır.

Bu noktada Cumhuriyet Savcılarımızın ve emniyet güçlerimizin cesaretlerini de asla göz ardı edemeyiz. Olaylardan sonra darbeciler hakkında tüm yasal işlemleri en hızlı şekilde başlatan Cumhuriyet Savcılarımız, kamu vicdanının beklediği şekilde hareket etmiş ve tüm yetkilerini sonuna kadar kullanarak darbeciler hakkında ardi ardına dava açarak mahkeme sürecini başlatmışlardır. Aynı vicdani sorumluluğa sahip hâkimlerimiz de en adil şekilde yargı sürecini başlatmış ve darbeci hainlerin hak ettikleri cezalara çarptırılmaları için tatmin edici adımları atmışlardır.

Bu süreçte, vatanına ve bayrağına âşık asker ve polislerin üstün çabaları da dikkat çeken bir başka ayrıntıdır. Haklarında gözaltı ve yakalama kararı bulunan teröristlerin ele geçirilmeleri sırasında ortaya konulan üstün performans, göz doldurur niteliktedir.

Darbenin bertaraf edilmesinden sonra uluslararası sahadan yükselen seslere gelince... Geç de olsa çoğu Avrupa ülkeleri ve bazı komşu ülkeler Türkiye’den ve demokrasiden yana açıklamalar yaptılar. Çünkü darbeciler başarısız olmuştu; kazanan Recep Tayyip Erdoğan ve Yeni Türkiye idi. Daha önce defalarca terör örgütleriyle ilişkileri belgelenen devletler bile şimdi Türkiye lehine açıklamalarda bulunuyor, bu anlamda neredeyse birbirleriyle yarışıyorlardı.

Örneğin Almanya şansölyesi Bayan Merkel darbe girişimini en sert sözlerle kınadığını ifade ediyor ve birçok insanın hayatını kaybetmesini “trajik bir olay” olarak niteliyordu.

Dönemin ABD Başkanı Obama, Türkiye’de demokratik yollarla işbaşına gelen hükümetin desteklenmesi gerektiğine

vurgu yapıyor, özellikle ülkedeki Amerikan vatandaşlarının güvenliğine dikkat çekiyordu.

Rusya Devlet Başkanı Putin, “Devlete karşı anayasal olmayan, şiddet içeren yöntemlere başvurulmasını kategorik olarak reddediyoruz.” diyor ve ekliyordu; “Can kayıpları için taziyelerimizi sunuyor, Türkiye’de anayasal düzenin yeniden tesisini diliyoruz.”

Kanada Başbakanı Justin Trudeau ise oldukça patavatsız bir açıklama yapmıştı. Trudeau “tarafına” itidal çağrısında bulunuyordu. Böylece darbeci teröristler ile demokratik yollarla seçilmiş meşru hükümeti aynı çizgide görüyordu.

İngiltere Başbakanı Theresa May ise daha akli başında bir açıklama yapıyor ve “Türk ordusunun bazı üyelerinin teşebbüs ettiği darbeyi kuvvetle kınıyoruz” diyordu.

Sonraki günlerde de dünyanın birçok yerinden darbeyi kınayan açıklamalar gelmeye devam etti. Her açıklamada meşru hükümetin arkasında bulunduğu mesajları veriliyordu.

Darbenin bertaraf edilmesinden bir süre sonra, 21 Temmuz 2016’da tüm Türkiye genelinde 3 ay süreyle Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edildi ve yayımlanan Kanun Hükmündeki Kararnameler (KHK) ile terörle mücadelede çok önemli ve kararlı bir aşamaya geçildi.

KHK’lar temelde OHAL dönemlerinde yürütmenin daha etkin ve hızlı karar alabilmesini amaçlayan ve meclis onayına gerek duyulmadan işleme konulan kararlardı. FETÖ ile etkin şekilde mücadele etmek için KHK’ler şarttı.

OHAL’in ilanından sonra ardi ardına birkaç KHK ile devlet kadrolarından on binlerce personel ayıklanıyor ve hepsi hakkında ayrı ayrı işlem başlatılıyordu. Özel sektörde her sahada iş yapan, içlerinde Türkiye’nin en büyük şirketlerinin

de olduğu yüzlerce şirket emniyet güçlerince basılıyor ve yönetim kurulları mahkemelerce kayyumlara devrediliyordu.

FETÖ terör örgütünün devletin tüm hücrelerinden temizleninceye kadar mücadelenin aynı kararlılıkla süreceğinin altını çizen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım, bugün hâlâ milletimizin büyük desteği ile mücadelelerini sürdürmektedirler.

Yeni Terör ve Terörist Tanımları

Terör, sözlük anlamı itibariyle yıldırma, cana kıyım ve malı yakıp yıkma, korkutma ve tedhiş olarak tanımlanmıştır. Dünyamız uzun süredir terör örgütlerinin tehdidi altında yaşıyor. Birçok ülkede farklı tür ve çaptaki terör örgütleri, o ülkelerin sosyal düzenini ve ulusal güvenliğini tehdit ediyor. Bu terör örgütleri, daha çok, saflarını keskin çizgilerle belli etmiş ve kendisine belli hedefler koymuş olmakla maldur. Örneğin PKK terör örgütü Türkiye’de, YPG terör örgütü Suriye’de, PJAK terör örgütü İran’da, DAESH terör örgütü Ortadoğu’da, Boko Haram Nijerya’da, FARC Kolombiya’da, IRA İngiltere’de ismini duyurmuş terör örgütleridir. Bu örgütlerin bir kısmı dini söylemlerle terör estirirken, bir kısmı da aynı şeyi milli söylemlerle yapmaktadır. Yerleri ve safları nettir. Kim oldukları, nerede buldukları ve amaçlarının ne olduğu bilinmektedir.

Günümüzde bu tip terör örgütlerinin yanı sıra, yeni türde terör örgütlerinin türediği de görülebilmektedir. Bunlar, kendilerini gizleyen, buldukları ortama göre renk değiştiren, herkes gibi olabilen terör örgütleridir. Bunlar dijital platformlarda varlık gösterir, sanal dünya ortamında pasif

terör faaliyetlerine girişirler. Amaçları kitleleri sokağa dökülmeğe ikna edip sonuç almaktır.

İşte FETÖ’yü de ikinci grup terör örgütleri arasında, yani kendisini gizleyen, ortama göre renk ve şekil değiştiren ve herkes gibi görünebilen örgütler arasında değerlendirebiliriz. Bu, onların ustalıklı icra ettikleri bir tekniktir. Bu sayede deşifre olmadan varlıklarını sürdüren ve hatta enerji ve güç toplayan örgüt üyeleri, amaçlarına ulaşmak için her türlü tazyi vermektен geri durmazlar. Mesela FETÖ mensuplarını ele alalım: Söylemlerinde yoğun İslami bir havayı sezdirirler. Sevgiden, kardeşlikten, hoşgörüden bahsederler. Son derece dindar bir portre çizerler. İş ve aile hayatlarıyla oldukça sempatik bir fotoğraf verirler. Bunlar, örgütün doğrudan halkla muhatap olan üyeleridir. Bir de aynı örgüte mensup, örneğin asker kişiler vardır. Bu üyeler de tam tersine, hiçbir dini havayı yansıtmazlar. (Eğer kılıyorlarsa) Namazlarını terk ederler veya acayip bir gizlilikte kalarlar. Oruç tutmaz, Kur’an okumaz ve tüm dini ritüellerden uzak dururlar. Hatta deşifre olmamak için alkol kullandıkları da kendi ifadeleriyle sabittir. Ayrıca hanımları için tesettürü de bütünüyle yok sayarlar. Üstüne üstlük dekolte giyinmelerini dahi talep ederler. (28 Şubat’ta tüm Türkiye başörtüsü eylemleriyle yıkılırken, hiçbirine destek vermemişlerdir.) Bu saptamalar da FETÖ’cülerin kendi ifadeleriyle sabittir. Görülmemiş bir mantık... Sızmak için, hedefe varmak için her türlü gayri ahlaki davranışı meşru sayan bir yapı... Şimdi böyle bir terör örgütüyle mücadele ettiğinizi düşünün! Bir üyesi başını secdeden kaldırmayan, bir başka üyesi dinle hiçbir ilişkisi olmayan bir örgüt...

Amerika’da yaşayan ve örgüt lideri Fethullah Gülen’e tüm ailesini feda edebilecek kadar bağlı olduğunu haykıran basketbolcu Emre Kanter’i hatırlayalım. Bir taraftan “hizmet eri” olduğunu söylerken, diğer taraftan da gece kulüplerinde

revü kızlarıyla gününü gün eden Emre Kanter... Bu şahıs örgütün çarpık yapısına harika bir örnektir. Kanter'in gece kulüplerine dair fotoğrafları hâlâ internet sitelerinde durmaktadır.

Bu örgütün 40 yıllık bir zaman diliminde devlete nasıl sızdığı, nasıl kamufle olduğu, nasıl deşifre edilemediği herhalde bu örneklerden yeterince anlaşılmış olmalıdır.

Her fırsatta Hz. Peygamberi örnek aldıklarını ifade eden örgüt üyeleri, Hz. Peygamberin hayatının hangi döneminde böylesine bir gizlilikle ibadet ettiği, dini yaymak adına ne zaman namazdan, oruçtan vazgeçtiği, bazılarının şirin görünmek için hangi dönem onlar gibi yaşayıp onlar gibi davrandığı soruları karşısında sessiz kalmaktadırlar. Bu sorulardan da anlaşılabilirliği gibi, FETÖ mensubu teröristler, çok gerilerde saklı tuttıkları karanlık amaçlarına ulaşmak için saf Anadolu insanını ve onun tertemiz duygularını kullanmakta ve bu şekilde sızdıkları hücrelerde varlık göstermektedirler. Ancak şükürler olsun ki, devletimiz, kılcal damarlarına kadar sızmış olan bu yapının bugün farkına varmış ve her türlü önlem almak için ciddi bir çalışma başlatmıştır. Başlarda dini söylemlerle ortaya çıkmış olan FETÖ'nün gerçek yüzü artık tüm dünya tarafından bilinmektedir. Öyle ki, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan bizzat FETÖ okullarının olduğu ülkeleri ziyaret etmekte ve o ülkelerin yöneticilerine tehlikenin boyutları hakkında bilgi vermektedir. Öyle sanıyoruz ki, çok kısa sürede olmasa da bu azim ve kararlılıkla gidildiği sürece, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu karanlık şer odağını tamamen kurutacak ve gerçek anlamda bağımsız bir devlet mekanizmasının tesisini sağlayacaktır.

Sonuç

Bu kitapta, genel hatlarıyla insanlığın sosyal, siyasal ve kültürel gelişiminden ve bu alanda kat edilen mesafelerden bahsettik. Kısa ve özet niteliğindeki bu çalışmayla amacımız, günümüz dünyasının hangi sosyopolitik evrelerden geçtiğine ve elde edilmiş bazı hak ve imkânların hangi güçlükler neticesinde kazanılmış olduğuna dikkat çekmekti. Zira “bugünü doğru ve nitelikli yaşamak” ile “yarını hak, hukuk ve adalet üçlemesine dayalı olarak karşılamak”, dünyanın en iyi şekilde öğrenilmesinden geçmektedir. Zaman bize, dünü doğru anlamadan, bugüne ve yarına ilişkin plan yapmanın zaman kaybı olacağını göstermiştir.

Peki, bugün bu işi gerektiği ölçüde yapabiliyor muyuz? Bu soruya “yeterli olmamakla birlikte, evet!” cevabını verebiliriz. Geçen yıl yaşadığımız 15 Temmuz darbe girişiminde halkımızın duruşu, iç ve dış mihraklara yönelik verdiği mesaj ve bölgede yaşanan savaşlara bakarak aldığı ders bunu gösteriyor. Milletimiz artık geçmişinden aldığı dersle bugününü daha iyi tahlil ediyor ve sorunlarını daha gerçekçi değerlendirebiliyor. Bu, milletimiz açısından son derece önemli bir kazanımdır.

Gördüğümüz şudur ki, milletimiz geleceği planlarken de aynı çerçeveden bakacak ve her türlü sosyal ve siyasal duruşunu buna göre belirleyecektir. Zaten gelecekte var olmanın en önemli kuralı da, isabetli strateji ve etkili siyaset üretebilmeyi daha bugünden planlayabilmek, zamanı gelince de başarıyla gerçekleştirebilmektir.

Kaynaklar

- Felsefe Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Komisyon, Ankara 2008
- Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Komisyon, Ankara 2009
- Liberal Düşünce Dergisi, Yıl 21, Sayı: 83, Yaz 2016
- Şeytanın Gülen Yüzü, Turkuvaz Medya Grubu, Latif Erdoğan, İstanbul 2016
- Bilimin Öncüleri, TÜBİTAK Yayınları, Cemal Yıldırım, Ankara 2005
- Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, Anthony Giddens, İstanbul 2013
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları (Dijital Yayın)
- Büyük Anadolu Aklı, Haber Ajanda Yayınları, Metin Külünk, Ankara 2016
- Siyaset Bilimi, Adres Yayınları, Prof. Dr. Atilla Yayla, Ankara 2016
- Paralel İhanet, İşaret Yayınları, Hulusi Şentürk, İstanbul 2016
- Modern Dönemlerin Hasan Sabbah'ı, Kopernik Yayınları, Abdülkadir Özkan, İstanbul 2017
- Aristoteles, Doç. Dr. Kaan H. Ökten, Say Yayınları, İstanbul 2007
- Sosyoloji, John J. Macionis, Çev. Prof. Dr. Vildan Akan, Nobel Yayınları, Ankara 2013

